

Promjena toponima i hodonima u Baranji od 1918. do danas

Vukadinović, Dimitrije

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:601799>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Dimitrije Vukadinović

**Promjena toponima i hodonima u Baranji od 1918. do
danas**

Diplomski rad

Zagreb

2023.

Dimitrije Vukadinović

**Promjena toponima i hodonima u Baranji od 1918. do
danas**

Diplomski rad

predan na ocjenu Sveučilištu u Zagrebu

Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, Geografskom odsjeku

radi stjecanja akademskog zvanja

sveučilišnog magistra edukacije geografije i povijesti

Zagreb

2023.

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija *Geografija i povijest*; smjer: *nastavnički* na Sveučilištu u Zagrebu Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, Geografskom odsjeku, pod vodstvom prof. dr. sc. Laure Šakaje.

Sveučilište u Zagrebu

Diplomski rad

Prirodoslovno-matematički fakultet

Geografski odsjek

Promjena toponima i hodonima u Baranji od 1918. do danas

Dimitrije Vukadinović

Izvadak: Kao i mnogi drugi dijelovi Hrvatske, Baranja prolazi kroz drastične promjene tijekom 20. stoljeća, a te promjene se izrazito odražavaju na toponime i hodonime. Rad se bavi promjenama toponima i hodonima na prostoru Baranje u periodu od 1918. do danas. U prvome se dijelu rada obrađuju promjene naziva mjesta s mađarskih na hrvatske nazive. Promjene se događaju nakon Prvog svjetskog rata. Provodi se kategorizacija mađarskih i hrvatskih toponima i određuje se podrijetlo naziva mjesta. Drugi dio rada odnosi se na analizu i kategorizaciju hodonima u mjestima Baranje od 1945. do 1991. godine. Nakon toga, analiziraju se i kategoriziraju promijenjeni nazivi ulica nakon 1990-tih i uspoređuju s prijašnjim razdobljem. Zadnji dio rada odnosi se na anketiranje stanovnika Baranje. Anketa ispituje korištenje i frekvenciju korištenja starih i neslužbenih imena u svakodnevnom govoru za mjesta u Baranji i ulice u Belom Manastiru.

111 stranica, 37 grafičkih priloga, 4 tablica, 92 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: Baranja; hodonimi; toponimi; promjene

Voditelj: prof. dr. sc. Laura Šakaja

Povjerenstvo: prof. dr. sc. Laura Šakaja
 izv. prof. dr. sc. Lana Slavuj Borčić
 izv. prof. dr. sc. Ružica Vuk

Tema prihvaćena: 9. 2. 2023.

Rad prihvaćen: 7. 9. 2023.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Sveučilišta u Zagrebu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Trg Marka Marulića 19, Zagreb, Hrvatska.

University of Zagreb

Master Thesis

Faculty of Science

Department of Geography

Changes in Toponyms and Hodonyms in Baranja From 1918. until Present Day

Dimitrije Vukadinović

Abstract: Baranja, like many other parts of Croatia, went through drastic changes during the 20th century, and these changes strongly affected toponyms and hodonyms as well. This paper deals with changes in toponyms and hodonyms in the Baranja area from 1918 until today. The first part of the paper explores how names of places changed from Hungarian into Croatian ones after World War 1, and provides a categorization of both Hungarian and Croatian names as well as their origin. The second part of the paper concerns the analysis and categorization of hodonyms in the towns of Baranja during the period of 1945 to 1991 along with the changes in hodonyms which occurred after the 1990s. The last part of the paper includes a survey conducted on a sample of residents from Baranja, and it examines the general use and the frequency of use of old or unofficial names for towns and streets.

111 pages, 37 figures, 4 tables, 92 references; original in Croatian

Keywords: Baranja; hodonyms; toponyms; changes

Supervisor: Laura Šakaja, PhD, Full Professor

Reviewers: Laura Šakaja, PhD, Full Professor

Lana Slavuj Borčić, PhD, Associate Professor

Ružica Vuk, PhD, Associate Professor

Thesis title accepted: 09/02/2023

Thesis accepted: 07/09/2023

Thesis deposited in Central Geographic Library, University of Zagreb Faculty of Science, Trg Marka Marulića 19, Zagreb, Croatia.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Predmet istraživanja	1
1.2. Pregled dosadašnjih istraživanja.....	2
1.3. Ciljevi, zadaci i hipoteze rada	2
1.4. Istraživački pristup i metodologija	3
2. Prostorni obuhvat rada.....	4
3. Stanovništvo	7
3.1. Kretanje broja stanovništva kroz povijest	7
3.2. Suvremena struktura stanovništva.....	10
3.3. Nacionalni sastav stanovništva u Baranji	12
4. Toponimi	14
4.1. Toponimija u geografiji.....	14
4.2. Promjena toponima.....	15
5. Promjene toponima Baranje	17
5.1. Analiza mađarskih i slavenskih toponima Baranje.....	19
5.2. Klasifikacija toponima Baranje	27
5.2.1. Klasifikacija mađarskih toponima Baranje.....	27
5.2.2. Klasifikacija slavenskih (hrvatskih) toponima Baranje.....	30
6. Hodonimi.....	34
6.1. Promjene hodonima.....	35
6.2. Promjene hodonima u Baranji	36
7. Korištenje starih i vernakularnih naziva u Baranji	87
7.1. Analiza ankete: Korištenje starih i lokalnih naziva za mjesta u Baranji i ulice u Belom Manastiru.....	89
8. Rasprava	99
9. Zaključak	104
10. Literatura i izvori.....	106
PRILOZI.....	VI
PRIPREMA NASTAVNOG SATA.....	XX

1. Uvod

1.1. Predmet istraživanja

Osnovni predmet istraživanja ovog diplomskog rada su promjene toponima i hodonima na prostoru Baranje od 1918. godine, tj. od stvaranja Kraljevine SHS, do današnjeg vremena. Prvi dio istraživanja odnosi se na promjene naziva mjesta/toponima u Baranji. Promjene su se dogodile nakon raspada Austro-Ugarske Monarhije na kraju Prvog svjetskog rata. S raspadom Monarhije prostor Baranje je bio dio Države Slovenaca, Hrvata i Srba, kao sastavni dio Vojvodine, te nakon ujedinjenja sa Srbijom postaje dio Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. U tom razdoblju mijenjaju se nazivi mjesta Baranje s mađarskih na slavenske nazive. Promijenjeni nazivi zadržani su do Drugog svjetskog rata, kada Baranja dolazi pod okupaciju Mađarske i mađarski nazivi su ponovo postali službeni. Nakon završetka Drugog svjetskog rata Baranja je vraćena u sastav Jugoslavije, te su slavenski nazivi ponovo postali službeni, sve do danas.

Drugi dio ovoga rada bavi se promjenama naziva ulica. Po završetku Drugog svjetskog rata, Baranja je ostala dio Jugoslavije kao sastavni dio SR Hrvatske unutar novoformirane socijalističke Jugoslavije. Najznačajnije promjene za Baranju se događaju upravo u ovome razdoblju: prisilno iseljavanje Nijemaca (Volksdeutscher) i Mađara, što omogućava naseljavanje slavenskog stanovništva iz drugih krajeva Jugoslavije (primarno Bosne, Hercegovine, Dalmatinske zagore i Međimurja), dolazi do povećanja broja stanovnika i gospodarskog značaja Baranje (Belje)... Sve ove promjene se odražavaju i na prostor Baranje, posebno na nazive ulica koje reflektiraju vodeću ideologiju u državi. Treba uzeti u obzir da prije Drugog svjetskog rata većina naselja Baranje nisu imali nazive ulice. S raspadom Jugoslavije i mirnom reintegracijom Baranje natrag u sastav Republike Hrvatske, nazivi ulica se mijenjaju kako bi reflektirali promjenu u ideologiji i kolektivnom sjećanju.

Za potrebe rada provedena je i anketa među stanovnicima Baranje. Anketa se odnosi na korištenje starih i lokalnih imena ulica i naselja, koji su ili prije bili službeni ili imaju lokalni naziv po kojemu su poznati, no taj naziv nikada nije bio služben. Neki od primjera takvih naziva su: Sunčana ulica u Belom Manastiru koju nekad nazivaju Lenjinova ulica kako je to bio službeni naziv u Jugoslaviji ili Ulica kralja Petra Svačića koja se lokalno naziva Betonska ulica.

Nazivi mjesta i ulica nam približe govore o povijesti prostora, a postojanje različitih naziva za isto mjesto ili ulicu govori o velikim promjenama i dugoj povijesti prostora. Nazivi mjesta nam

moгу ukazati na prostorne karakteristike mjesta, kao na primjer: Kneževi Vinogradi i Beli Manastir, a neki nazivi nam govore o dugoj povijesti mjesta, što je primjer s naseljem Darda, čiji naziv se spominje još za vrijeme rimskih osvajanja.

1.2. Pregled dosadašnjih istraživanja

Prostor Baranje je bio zanimljiv mnogim autorima. Oni pišu o Baranji iz perspektive različitih znanstvenih disciplina, od etnologije, ekonomije do povijesti i geografije. Jedan od prvih autora koji se bave poviješću Baranje je Stevan Mihaldžić, te je objavio knjigu *Baranja: Od najstarijih vremena do danas*. Toponimi su zanimljiva tema povjesničarima, jezikoslovcima i geografima, stoga je puno radova napisano o njima. Chris Bond u svojem dijelu *An indeks to the Historical Place Names of Cornwall* bavi se toponimima Cornwalla, dok autori kao George R. Stewart (1954) i Ulla Hakala (2015) bave se konceptima i procesima povezanim s toponimima i ne bave se specifično jednom regijom. Što se tiče hrvatskih autora bitno je izdvojiti Petra Šimunovića (2005) koji se bavio toponimijom hrvatskog jadranskog prostora i Ivanu Crljenko (2020) koja se bavi ulogom geografa u istraživanju geografskih imena. Baranjskom toponimijom bavili su se: Ante Sekulić u djelu *Hrvatski baranjski mjestopisi: povijest hrvatskih imena mjesta u Baranji*, Željko Predojević u članku *O toponimima južne Baranje podno sjeverne strane Banskog brda*, Aleksandar Horvat u članku *Promjene imena naselja u Baranji 1922. godine* i Krešimir Međeral-Sučević u članku *Usporedni pregled hrvatskih i mađarskih baranjskih ojkonima*. Kao i toponimi, hodonimi su zanimljiva tema jezikoslovcima, povjesničarima i geografima. Radovi se najčešće bave promjenama hodonima većih hrvatskih gradova, tako su se Laura Šakaja (2015), Monika Hrvoić (2021) i Karlo Rukavina (2021) bavili promjenama u Zagrebu, Danijela Jugo-Superina (2022) i Nera Malbaša Kovačić (2022) promjenama u Rijeci, a Maja Glušac (2019) promjenama u Osijeku. Promjenama hodonima na prostoru Baranje se nitko nije bavio. Par autora, kao što su Vera Jutić (2012) i Julijana Vladetić (2010) bavili su se podrijetlom uličnih naziva, no sama analiza promjena nikad nije provedena.

1.3. Ciljevi, zadaci i hipoteze rada

Temeljni je cilj ovoga rada utvrditi i analizirati promjene toponima i hodonima u Baranji. U okviru toga pobliže će biti razmotrene promjene toponima nakon Prvog svjetskog rata. Analiza promjene hodonima početak će analizom naziva ulica u Jugoslaviji, te promjenama koje su nastupile nakon 1990-tih.

Na temelju poznavanja prostora i predmeta istraživanja postavljene su sljedeće hipoteze:

- društvene promjene u Baranji popraćene su bile promjenama naziva ulica ili mjesta
- stupanj promjene hodonima povezan je sa zastupljenosti etničke manjine
- stare nazive i danas koristi lokalno stanovništvo
- lokalno stanovništvo poznaje prethodne nazive ulica

1.4. Istraživački pristup i metodologija

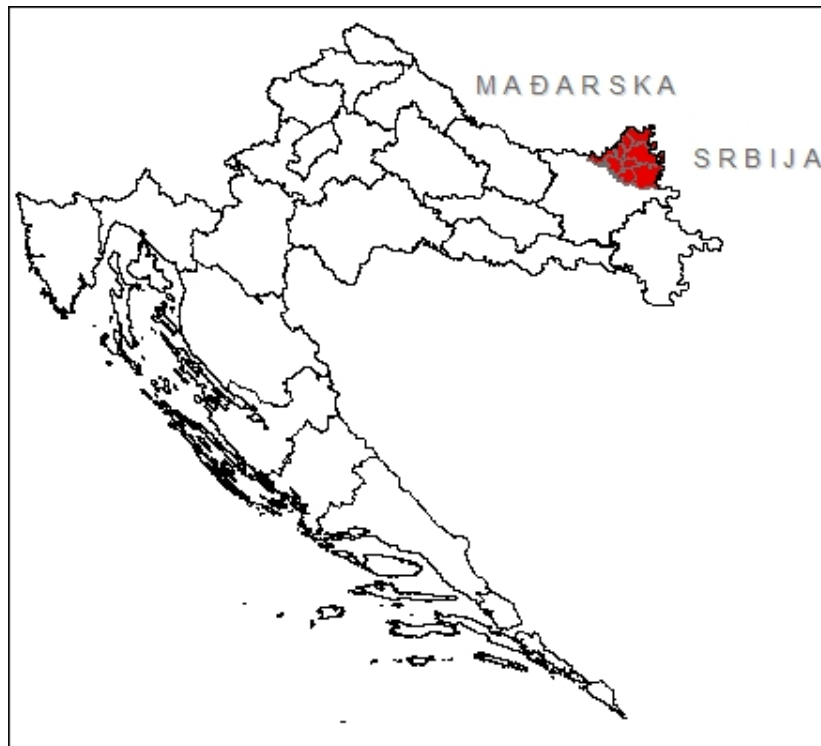
Istraživanje toponima Baranje provedeno je pomoću usporedbe postojećih radova (Horvat, 2014 i Međeral-Sučević, 2006) i razgovora s lokalnim stanovništvom (posebice za podrijetlo toponima Novo Nevesinje). Za istraživanje promjena hodonima Baranje korišteni su službeni glasnici i karte s navedenim promjenama ulica dobivenim od Državne geodetske uprave, odjel za katastar nekretnina Beli Manastir. Dobiveni podatci su uspoređeni s današnjim kartama hodonima. Za informacije o promjeni naziva hodonima u naselju Torjanci proveden je razgovor s lokalnim stanovništvom.

Anketno istraživanje provedeno je od 8. do 28. lipnja 2023. godine na uzorku od 142 ispitanika, internetskim upitnikom putem *Google Forms*a. Anketa je provedena među stanovništvom Baranje i ispitala je korištenje i frekvenciju korištenja starih i lokalnih toponima Baranje i hodonima Belog Manastira. Za svaki termin ponuđena su 4 odgovora: *Koristim ovaj naziv, Čuo/čula sam druge ljude da koriste ovaj naziv, Znam za naziv, no ne koristim ga i nisam čuo/čula druge ljude da ga koriste* i *Nisam čuo/čula za ovaj naziv*. Ispitanici su označavali jedan od četiri ponuđena odgovora. U anketi je korišteno i otvoreno pitanje: *Ako poznate još neke stare ili lokalne termine, a nisu navedeni u ovoj anketi, upiši te ih dolje. Također, upišite na koje se mjesto i ulicu taj termin odnosi.*, a odgovori na to pitanje uzeti su u obzir pri provođenju analize starih i lokalnih naziva. Najveći broj ispitanika je u dobi 19-25 (39,4%). Ispitanika u dobi 46-55 godina bilo je 19 %, u dobi 36-45 godina 15,5 %, u dobi 26-35 godina 14,1 %, u dobi 56 – 65 godina 5,6 %. Najmanje ispitanika bilo je u dobi 65 i više godina (2,8 %), 15-18 godina (2,1%) i 15 i manje godina (1,4 %)¹. U izradi dijagrama korišten je program *Microsoft Excel*, a za izrade karti korišten je program *ArcMap 10.8*.

¹ Osobe mlađe od 18 godina anketirani su uz dozvolu roditelja

2. Prostorni obuhvat rada

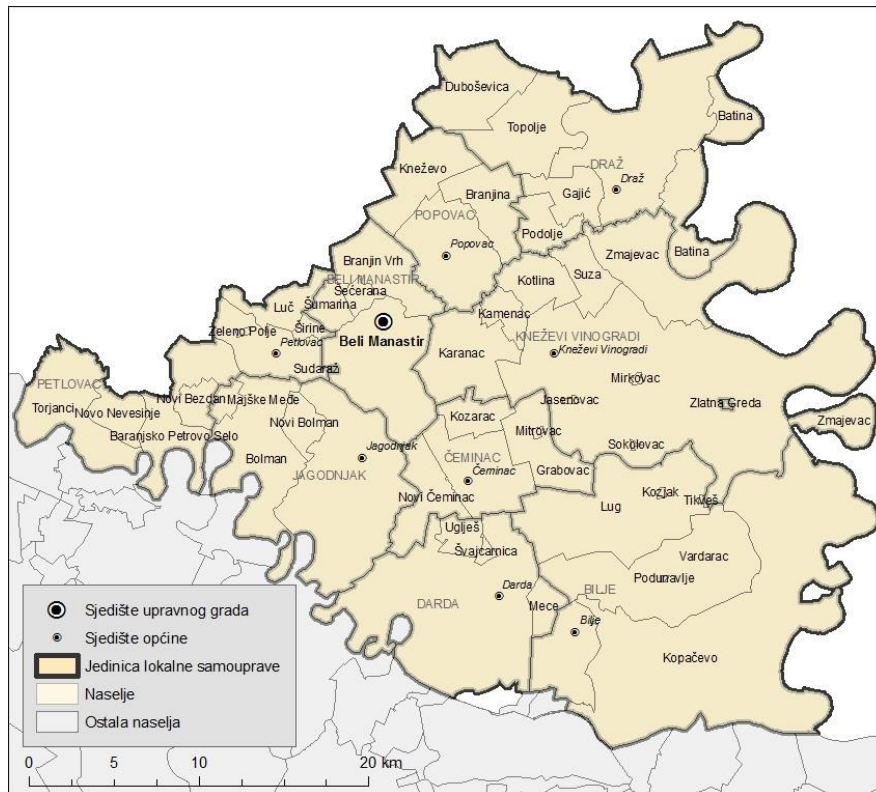
Pod pojmom Baranja često možemo naići na dvije definicije prostora. Kada govorimo o Baranji bitno je naglasiti govorimo li o cijelohodnim Baranji ili o hrvatskom dijelu Baranje, koja se često u literaturi navodi kao južna Baranja. Teritorijalni obuhvat Baranje kao prirodno-geografske regije omeđen je s dvije rijeke Dunavom i Dravom, te s gorom Meček na sjeveru (Horvat, 2013). Područje Baranje se tek dijeli na sjeverni, tj. mađarski i južni, tj. danas hrvatski dio 4. lipnja 1920. s potpisom Trianonskog mirovnog sporazuma. Prije toga Baranja je uvijek činila jednu cjelinu. Naravno, Baranja nije jedina pokrajina koja je nakon Prvog svjetskog rata bila podijeljena na dva dijela. Slično se dogodilo i s Banatom, koji je podijeljen između Rumunjske i Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Sl. 1 Geografski položaja Baranje

Izvor: Beuk, 2014

Prostor Baranje dio je Panonske nizine te je dominantno nizinski prostor. Prostor južne Baranje možemo okarakterizirati kao uvjetno homogenu reljefnu strukturu u kojoj se izdvajaju posebne geomorfološke cjeline Bansko brdo i Kopački rit (Beuk, 2014).

Sl. 2 Administrativne jedinice Baranje

Izvor: Beuk, 2014

Administrativno prostor Baranje se danas sastoji od 9 jedinica lokalne samouprave. Do 1992. godine cijeli prostor Baranje je obuhvaćala samo jedna općina, općina Beli Manastir. Danas, na prostoru Baranje se nalaze 8 općina i 1 grad, to su: Općina Bilje, Čeminac, Darda, Draž, Jagodnjak, Kneževi Vinogradi, Petlovac i Popovac i Grad Beli Manastir (Beuk, 2014).

Prostor Baranje danas je periferna regija Republike Hrvatske. Sa sjeverne strane graniči s Mađarskom. Granica prema Srbiji određena je tokom Dunava i danas predstavlja sporno područje. Granica je postavljena neposredno nakon Drugog svjetskog rata, pri određivanju upravno-teritorijalnih granica među republikama Jugoslavije, temeljem rješenja Komisije Predsjedništva AVNOJ-a za izradu prijedloga razgraničenja teritorije između Vojvodine i Hrvatske, često nazvanom i Đilasovom komisijom (Jelić, 1991). Današnji sporovi oko granice nastali su zbog promjene toka Dunava. Službena granica de facto je i dalje na toku rijeke Dunava, no de jure nije. Hrvatska zastupa stare granice dogovorene Đilasovom komisijom, dok Srbija zastupa da se granica pomjera s promjenom toka rijeke. Tako neke dijelove zahtijevaju obje države, a neke nijedna.

Aleksandar Horvat u svom djelu *Baranja 1918.-1922.* izdvaja 5 mogućih podrijetla imena Baranja. Prema teoriji koju je predložio Stefan Mihaldžić riječ Baranja je slavenskog podrijetla. Dolazi od naziva slavenskog plemena Predenecenti, točnije od francuskog izgovora tog plemena *pranjasan* (što bi trebalo odgovarati riječi *baranjac*). Josip Bezendorfer tvrdi da riječ *Baranja* ipak dolazi od riječi *bara* ili *blato*. Tako bi naselje Baranjar značilo *Blatni grad*. Ante Sekulić nam daje dvije moguće teorije podrijetla naziva Baranja. Prva njegova teorija govori da je riječ Baranja skraćena verzija grada Baranjar, tj. da je regija dobila naziv po naselju. Druga njegova teorija govori da Baranja potječe od slavenske riječi *baranek*, što znači janje. Taj termin se i danas koristi u Poljskoj. Od te slavenske riječi dolazi mađarska riječ za janje *barany*. Prema njegovoj interpretaciji mađarski nomadi su se naselili na prostor gdje su Slaveni čuvali svoja stada, te nazvali regiju upravo po tome. Krešimir Međeral-Sučević smatra da je Baranja nazvana po prvom baranjskom županu Brani. Naziv Brana može doći i od lokalnog samostana Brana sv. Arhangela Mihajla koji se prvi puta spominje 1093. godine. Vjerojatnije je da dolazi od naziva samostana, jer štovanje sv. Arhangela Mihajla je i dalje prisutno na prostoru Baranje među pravoslavnim stanovništvom. Pravoslavna crkva u Belom Manastiru i Dardi nosi naziv po njemu. Postoji i narodna predaja o podrijetlu naziva Baranja. Prema narodnoj predaji naziv dolazi od mađarske riječi *boronja* što znači *majka vina* ili *vinska majka*. Ovo se može povezati s vinogradarskom kulturom prisutnom na prostoru Baranje. Baranja je pogodna za uzgoj vinove loze, stoga su i austrijski plemići ovdje imali svoje vinograde (Horvat, 2013).

3. Stanovništvo

Današnja struktura stanovništva Baranje rezultat je historijsko-geografskog razvoja prostora. Glavno obilježje današnje strukture stanovništva je multietničnost, baš kao i u njenoj prošlosti. Kada se govori o multietničkoj ili heterogenoj zajednici, često se spominje termin *melting pot*. Termin *melting pot* podrazumijeva integraciju multietničke zajednice tako da se uzimaju pojedini elementi iz svake kulture i uspostavlja zajednička kultura i identitet (Hrvatska enciklopedija, s. v. „melting pot“). Prikladniji termin za Baranju bi bio *salad bowl*. Termin *salad bowl* označava multietničku i heterogenu zajednicu u kojoj se različite kulture koegzistiraju i zadržavaju elemente vlastite kulture (ECSP, 2023).

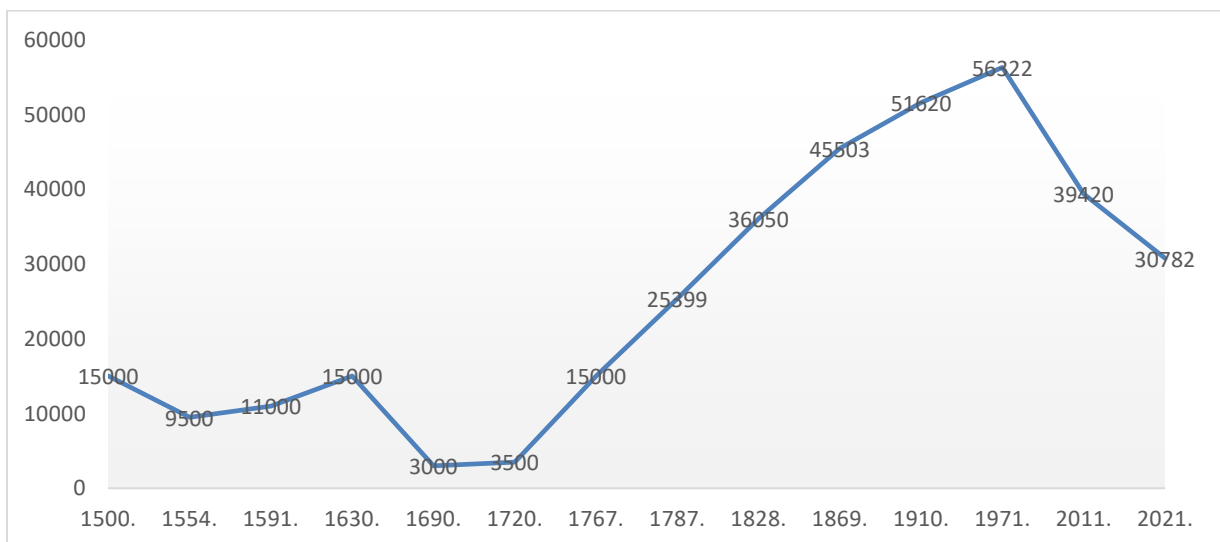
Današnja struktura naseljenosti produkt je prirodno-geografskih čimbenika i historijsko-geografskog razvoja Baranje. Poznavanje strukture stanovništva potrebno je za razumijevanje promjene naziva ulica i naselja. Struktura stanovništva, među kojima je najbitnija nacionalna struktura stanovništva, utječe na promjene naziva ulica, jer sam naziv je odraz lokalne kulture sjećanja.

3.1. Kretanje broja stanovništva kroz povijest

Kontinuitet naseljenosti Baranje može se pratiti od neolitika. Prostor je bio pogodan za naseljavanje zbog svojih prirodno-geografskih obilježja. Nalazi se blizu dvije velike rijeke Dunava i Drave, koje omogućavaju prometnu povezanost i izvor su pitke vode, tlo je plodno što omogućava lakše bavljenje poljoprivredom. Upravo zbog toga prostor je arheološki bogat. Tijekom izgradnje nove autoceste, produžetka koridora Vc koji spaja Budimpeštu s Pločama, pronađeni su ostaci iz 4 vremenska perioda (Balukčić, 2020).

Arheološka nalazišta su pronađena po cijeloj Baranji, no najveća koncentracija je na prostoru između Kneževih Vinograda i Batine i između Novog Čeminca i Jagodnjaka. Naselja nisu bila značajno udaljena od rijeka, no bila su dovoljna kako ne bi bila konstantno poplavljena. Jedan od važnih reljefnih oblika koji su pridonosili naseljenosti Baranje u prapovijesti su surduci, tj. uski usjeci u brdu. Najbrojnija nalazišta su iz brončanoga doba, no postoje nalazišta i iz neolitika i željeznoga doba. Od prikupljenih keramičkih ostavština, najveći broj pripada starčevačkoj ili sopotskoj kulturi, no prisutna je i lateranska i daljska kultura (Bojčić i dr., 2010). Među najvažnijim nalazištima ističu se prostori ciglane kod Belog Manastira i Kozarca, *Gradec* kod Batine i *Kishegy* u Zmajevcu. Nama dosad poznati najstariji stanovnici Baranje su Ilirci, točnije Iliri iz plemena Andizeti. Njih kasnijim doseljavanjima istiskuju Kelti (Barišić, 2019).

Značajna promjena sastava stanovništva događa se između 5. i 10. stoljeća. To je period velike seobe naroda. Na prostor Baranje, zapravo na prostor cijele Panonske nizine naseljavaju se Huni, Goti, Avari i Slaveni. Avari su prvi koji uspostavljaju dužu vladavinu nad prostorom, no njihovu državu je uništio Karlo Veliki. Sljedeći narod koji uspostavlja vlast nad prostorom su Mađari. Mađari dolaze na ove prostore u 9. stoljeću i asimiliraju lokalno stanovništvo, što uključuje znatan broj Slavena (Bognar, 1972). Oni uspostavljaju trajna naselja, a jedno od prvih naselja na prostoru Baranje je Baranyavar, danas Branjin Vrh. Naselje se prvi puta spominje u 12. stoljeću i bilo je središte Baranjske županije (Međeral-Sučević, 2006). Sljedeća znatna promjena stanovništva Baranje događa se nakon provale Osmanlija. Baranja je svoj vrhunac u broju stanovnika dosegla u srednjem vijeku kada je broj stanovnika Baranje iznosio oko 15 000. Pobjedom Osmanlija u Mohačkoj bitci 1526. godine prostor Baranje pada pod osmanlijsku vlast. Kao i u drugim dijelovima Hrvatske, prije i tijekom osmanlijske okupacije, broj stanovnika se smanjuje, budući da lokalno stanovništvo bježi pred osmanlijskim osvajačima. Nakon osvajanja, naseljava se novo stanovništvo, u gradove se naseljava muslimansko, dok na sela pravoslavno stanovništvo (Barišić, 2019). Pravoslavno stanovništvo čine dominantno Srbi. Oni se naseljavaju na prostor Baranje u više valova između 15. i 17. stoljeća. Nakon njih, krajem 17. stoljeća naseljava se značajan broj hrvatskog stanovništva iz Bosne, Srijema i Ogulina (Horvat, 2013).

Sl. 3 Kretanje broja stanovnika Baranje od 1500. godine do danas

Izvor: L. Jakopčić, 2017 i DZS, 2023

Habsburška Monarhija oslobađa prostor Baranje od osmanlijske vlasti krajem 17. stoljeća. S odlaskom osmanlijske vlasti većina muslimanskog stanovništva također napuštaj ovaj prostor.

Migracije muslimanskog stanovništva su bile samovoljne, dok su u nekim slučajevima bile i prisilne. S povlačenjem Osmanlija prestaje praksa vođenja deftera, tj. popisivanje broja stanovnika. Stoga, vođenje broja stanovnika nakon ovog perioda, pa do kraja Prvog svjetskog rata su nevjerodostojna i nepotpuna (Barišić, 2019). Novi val doseljavanja srpskog stanovništva se događa 1690. godine. Pod vodstvom vladike Arsenija III. Crnojevića značajan broj srpskog stanovništva, primarno s Kosova, preseljava se na prostore Habsburške Monarhije (Horvat, 2013). Habsburške vlasti potiču naseljavanje novoosvojenog prostora, što uključuje i prostor Baranje, kako bi poboljšali demografsku i gospodarsku sliku prostora. Stoga se naseljavaju stanovnici iz cijele Monarhije, a to su Nijemci, Česi i Slovaci (Barišić, 2019). Kako bi potakli naseljavanje, u Beču je 1722. godine objavljen propis pod nazivom *Glavne upute za naseljavanje*. Prema propisu određene su osnovne tehničke norme za osnivanje naselja. Norme za osnivanje naselja obuhvaćaju oblikovanje kuća, precizne odrednice za širinu ulice i smještaja zgrada. Zgrade su trebale biti na istoj strani dvorišta i na istoj granici prema susjedu (Kovačić, 2008).

Želeći ojačati katoličanstvo na prostoru Baranje, potiče se naseljavanje hrvatskog (šokačkog) stanovništva krajem 17. i početkom 18. stoljeća. Naseljavanje katoličkog stanovništva poticali su i crkveni redovi, posebno franjevci. Naseljavanje nije bilo samo motivirano demografskim i gospodarskim razlozima, nego i obrambenim. Južna granica je i dalje bila nesigurna i bilo je potrebno uspostaviti čvrstu vlast na graničnom prostoru. Stoga se naseljenom stanovništvu daje određena količina zemljišta, obično 30 jutara, a za uzvrat su branili granicu Monarhije (Barišić, 2019).

Sljedeći precizan popis stanovništva (josefinski) proveden je od 1784. do 1787. godine i prema njemu na prostoru Baranje živi 25 399 stanovnika. Proveden je popis stanovništva i 1867. godine (terezijanski), no on je nevjerodostojan i neprecizan (Barišić, 2019).

Smanjenje rasta broja stanovnika Baranje događa se nakon Prvog svjetskog rata. To možemo pripisati stradavanju dijela muškog stanovništva u ratu i epidemijama. Tada je broj Nijemaca u Baranji bio na vrhuncu. Oni su činili 29,81% stanovništva Baranje, tj. malo manje od jedne trećine stanovništva. Taj broj opada neznatno tijekom Drugog svjetskog rata zbog stradanja u ratu. Nagli pad broja Nijemaca događa se nakon Drugog svjetskog rata. Budući da se pripisuje kolektivna krivnja svim Nijemcima zbog uzroka Drugog svjetskog rata, njemačko stanovništvo je prognano, tj. prisiljeno na imigraciju u Njemačku. Broj Nijemaca nakon rata smanjen je na samo 10% prijeratnog broja Nijemaca. Iseljavanje njemačkog stanovništva omogućilo je

naseljavanje stanovnika iz različitih dijelova Jugoslavije. Veliki se broj jugoslavenskog stanovništva iz Međimurja, Hrvatskog zagorja, Dalmacije, Hercegovine i Banata naseljava u Baranji. Oni naseljavaju sada napuštene kuće Nijemaca (Barišić, 2019).

U periodu nakon 1945. godine dolazi do postupne industrijalizacije Baranje. Industrijalizacija uzrokuje migraciju unutar Baranje. Stanovništvo se iz dominantno agrarnih sredina naseljavaju u Beli Manastir, Šećeranu i Dardu. U istom periodu sagrađena je pruga Beli Manastir – Osijek, što potiče naseljavanje stanovništva u naselja kroz koja prolazi (Beli Manastir, Čeminac, Darda). Smanjenje broja stanovnika događa se 1991. godine s početkom Domovinskog rata, kada je Baranja bila dio Republike Srpske Krajine. Značajan dio Hrvata i Mađara je napustilo Baranju. Nakon mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja 1998. godine dio hrvatskog stanovništva se vraća. Istovremeno s time, dio srpskog stanovništva se iseljava u Srbiju. Zbog iseljavanja, broj Srba u Baranji je danas duplo manji nego što je bio prije 1990.-tih. Danas je Baranja prostor demografskog izumiranja. Od raspada Jugoslavije do danas naglo pada broj stanovnika. Primarni razlog je emigracija stanovništva u druge dijelove Hrvatske i Europe u potrazi za boljim poslom (Barišić, 2019).

3.2. Suvremena struktura stanovništva

Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2021. godine broj stanovnika Baranje iznosi 30 782 stanovnika. Budući da Baranja ne čini jednu administrativnu jedinicu, ona se kao takva i ne navodi na popisu stanovništva. Broj stanovnika Baranje proizlazi iz zbrajanja broja stanovnika pojedinačnih administrativnih jedinica na području Baranje. Administrativne jedinice na prostoru Baranje su Grad Beli Manastir i općine Bilje, Čeminac, Darda, Draž, Jagodnjak, Kneževi Vinogradi, Petlovac i Popovac (Popis stanovništva, 2021).

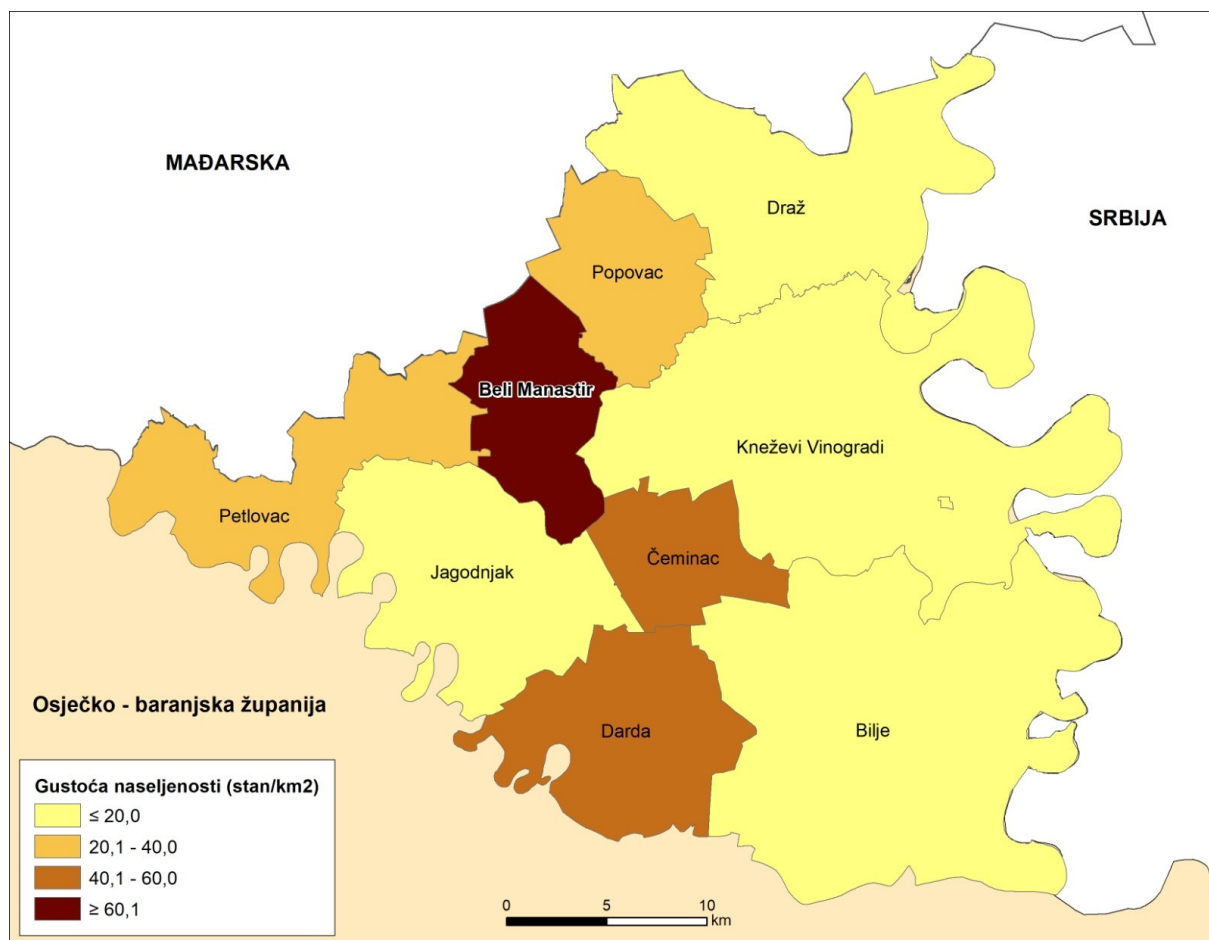
Tab. 1 Broj stanovnika u pojedinim administrativnim jedinicama Baranje 2021. godine

Administrativne jedinice	Broj stanovnika
Grad Beli Manastir	7973
Općina Darda	5427
Općina Bilje	4772
Općina Kneževi Vinogradi	3357
Općina Čeminac	2484
Općina Draž	1949

Općina Petlovac	1874
Općina Jagodnjak	1500
Općina Popovac	1446

Izvor: Popis stanovništva, 2021

Najviše stanovništva je koncentrirano u jedinom gradu u Baranji, Belom Manastiru. Grad Beli Manastir ima 7973 stanovnika. Iako je jedini grad i najveće mjesto u Baranji, Beli Manastir čini samo 25,9% ukupnog stanovništva Baranje. Ostale općine sa znatnim brojem stanovnika su Darda s 5427 stanovnika i Bilje s 4772 stanovnika. Darda je bila prijašnje središte Baranje i to se odražava na njen broj stanovnika. Uz Dardu, Bilje je također bilo bitno središte Baranje. Veći broj stanovnika Bilja u usporedbi s ostalim općinama u Baranji rezultat je suburbanizacije zbog blizine Osijeka (Popis stanovništva, 2021).

Sl. 4 Gustoća naseljenosti Baranje prema administrativnim jedinicama

Izvor: izrađeno prema podacima iz Popis stanovništva, 2021

3.3. Nacionalni sastav stanovništva u Baranji

Kao već spomenuto, jedna od ključnih karakteristika baranjskog prostora je multietničnost. Od svih narodnosti na prostoru Baranje, tri možemo izdvojiti kao dominantne: Hrvati, Srbi i Mađari. U prošlosti su uz navedene tri narodnosti znatan dio stanovništva činili i Nijemci (Volksdeutscheri) i Židovi. Kada govorimo o strukturi stanovništva u prvoj polovici 20. stoljeća i prije treba naglasiti moguću neispravnost podataka. U tim popisima nije se pravila razlika između Hrvata i Srba, često su bili navođeni samo kao slavensko stanovništvo. Popisi, posebno oni provedeni nakon Prvog svjetskog rata, su bili politički motivirani i ne predstavljaju pravu situaciju. Znatna promjena u nacionalnom sastavu događa se nakon Drugog svjetskog rata kada se skoro cijela populacija Nijemaca i većina Mađara prisilno iseljava iz Baranje. Paralelno s iseljavanjem Nijemaca i Mađara, država potiče naseljavanje jugoslavenskog stanovništva, primarno iz poljoprivredno nepogodnih područja. Podrijetlo stanovnika se često može očitovati iz toponima ili hodonima. Na primjer, stanovnici Novog Nevesinja vuku svoje korijene s područja Hercegovine i okolice mjesta Nevesinje. U lokalnom govoru za mjesto Novo Nevesinje se koristi izraz Nevesinje i izostavlja se pridjev novo. Isto tako stanovnici Novog Bezdana vuku svoje korijene iz naselja Bezdani u Bačkoj.

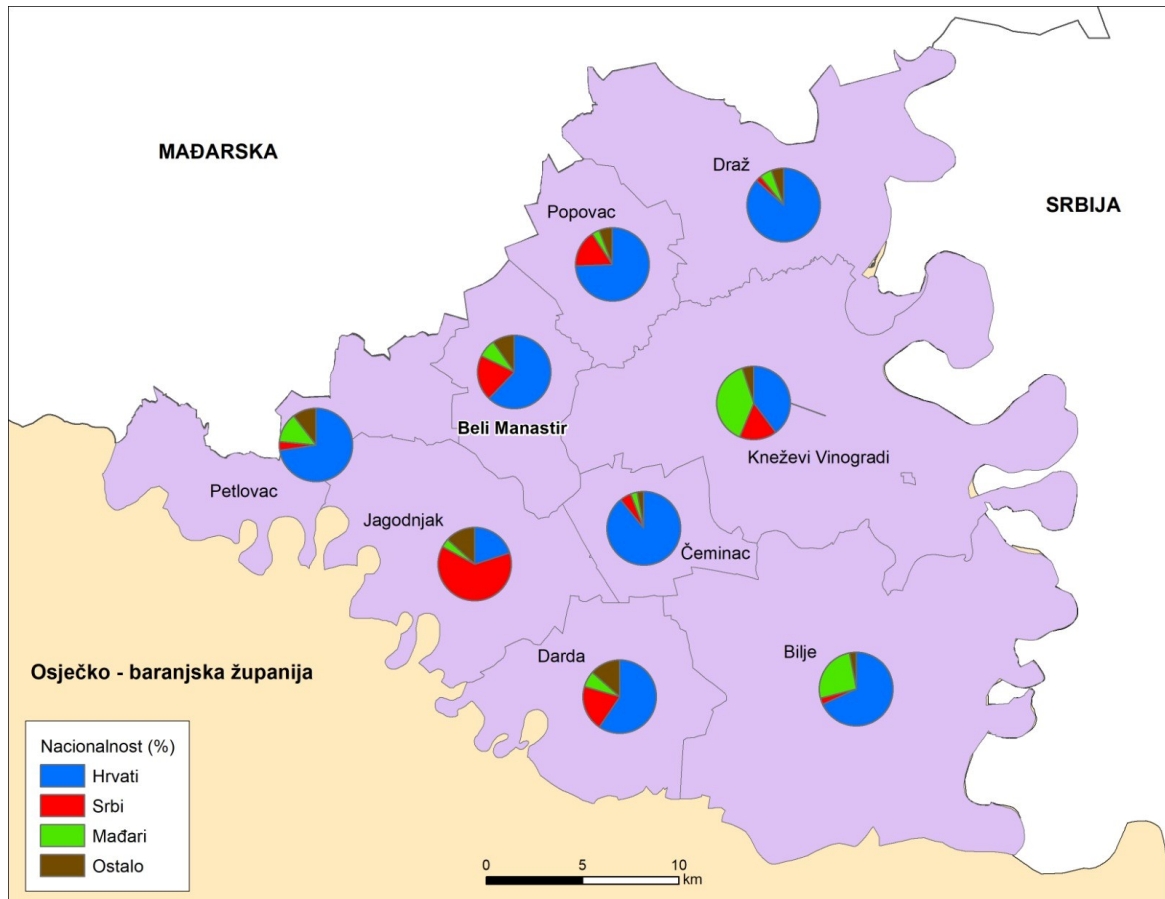
Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2021. godine broj stanovnika Baranje je iznosio 30 782 stanovnika. Od ukupnog stanovništva najveću populaciju čine Hrvati sa 19 119 stanovnika ili 62,11% ukupne populacije. Od nacionalnih manjina najveću populaciju čine Srbi s 4794 stanovnika ili 15,57%. Neznatno manje čine Mađari s 4407 stanovnika ili 14,31% (Popis stanovništva, 2021).

Tab. 2 Nacionalna struktura po općinama u Baranji

Općina /Grad	Hrvati		Srbi		Mađari		Ostalo	
	aps. broj	%	aps. broj	%	aps. broj	%	aps. broj	%
Beli Manastir	4957	62,1	1605	20,13	637	7,99	774	9,71
Bilje	3256	68,2	133	2,79	1238	25,9	145	3,04
Čeminac	2215	89,1	126	5,07	71	2,86	72	2,90
Darda	3324	59,4	1090	20,08	381	7,02	732	13,4
Draž	1391	71,3	38	1,95	432	4,51	88	4,51
Jagodnjak	300	20	943	62,87	58	3,87	199	13,2
Kneževi	1334	39,7	554	16,50	1299	38,7	170	5,06
Petlovac	1366	72,0	70	3,74	244	13,0	194	10,3
Popovac	1076	74,4	235	16,25	47	3,25	88	6,09

Izvor: Popis stanovništva, 2021

Prema popisu stanovništva iz 2021. godine skoro u svim administrativnim jedinicama Baranje većinu stanovništva čine Hrvati. Jedine općine u kojima oni ne čine znatnu većinu su: Jagodnjak i Kneževi Vinogradi. U Općini Jagodnjak većinu stanovništva čine Srbi, te u usporedbi s drugim općinama, Jagodnjak ima najmanji postotak Hrvata. Općina Kneževi Vinogradi ima najheterogeniju strukturu stanovništva. Najveći postotak stanovništva čine Hrvati, no Mađari čine skoro isti udio, tj. samo 1% manje. Uz Hrvate i Mađare, Srbi također čine znatan dio stanovništva, tj. 16,5 % stanovništva.

Sl. 5 Nacionalna struktura stanovništva po jedinicama lokalne samouprave 2021. godine

Izvor: Popis stanovništva, 2023

4. Toponimi

Toponime definiramo kao nazive elemenata u prostoru. Ti elementi mogu biti naselja, brda doline, rijeke, jezera, mora i slično. Disciplina koja se bavi toponimima je toponomastika, a može se koristiti i naziv toponimija. Toponomastiku možemo smatrati interdisciplinarnom znanostu, jer obuhvaća sferu interesa jezikoslovlja i geografije. S pogleda jezikoslovlja, toponomastiku možemo definirati kao disciplinu koja se bavi toponimima, njihovim podrijetlom, tvorbom, značenjem, semantikom toponima i slično (Hrvatska enciklopedija, s. v. „Toponomastika“). Dok, s pogleda geografije, toponimija je izvor informacija o mjestu. Toponimi nam pružaju uvid u karakteristike i promjene prostora, tj. prirodnih i političkih promjena prostora. U sferi kulturne geografije, toponimi nam pružaju uvid u politička i kulturna djelovanja na određenom prostoru (Šakaja, 2015).

4.1. Toponimija u geografiji

U jezikoslovlju, termin toponimija i toponomastika su istoznačnice, dok u geografiji one imaju različito značenje. „Toponimika ili toponomastika je znanost o geografskim nazivima, njihovu podrijetlu, zakonitostima formiranja, njihovu smislenom sadržaju, gramatičkoj strukturi.“ (Šakaja, 2015) Toponimija se ne definira kao znanost, nego kao skup geografskih naziva pojedinoga područja (Šakaja, 2015).

Toponimija nam pruža informacije o mjestu, a analizom i usporedbom toponimije područja u različitim periodima možemo uvidjeti prirodno-geografske i historijsko-geografske promjene. Usporedbe nam omogućuju procjene migracija stanovništva, tj. promjenu strukture stanovništva, uvid u kontakte različitih naroda i slično. Toponimi imaju i simboličko značenje koje pridonosi stvaranju lokalnog identiteta, tj. lokal-patriotizma (Šakaja, 2015).

Kroz toponime možemo očitati identitet određenog prostora. Stoga, njegovo mijenjanje utječe na stvaranje ili mijenjanje toga identiteta. Intenzivna ili radikalna promjena vlasti često se odražava na toponime. Toponimi služe kao odraz kolektivnog sjećanja, stoga nove vlasti mijenjajući toponime mijenjaju kolektivno sjećanje (Šakaja, 2015).

Svaki toponim nosi neku informaciju o prostoru, bila ona povijesna, geografska ili lingvistička. Podrijetlo tih informacija s vremenom se izgubi, te danas imamo niz lokaliteta čije podrijetlo naziva ne poznamo. Primjer takvih naziva su ruske rijeke Volga i Moskva (Šakaja, 2015). Na prostoru Baranje ima isto takav slučaj. Mađarski naziv za grad Beli Manastir je Pélmonostor.

Monostor na mađarskom jeziku znači manastir, no prefiks *pél* nema značenje na mađarskom. Postoje razne teorije o podrijetlu prefiksa *pél*, no konkretno značenje nije poznato.

4.2. Promjena toponima

Priroda toponima savršena je za stvaranje i prenošenje baštine (Hakala, 2015). Naselja su tvorevine ljudi i ujedno izražavaju posjedovanje tog teritorija. Postojanje naselja je rezultat ljudske aktivnosti u prostoru, a davanje naziva može se percipirati kao dio procesa stvaranja naselja. Rezultat toga je promišljeniji i svjesniji pristup u davanju naziva mjesta u usporedbi s drugim oblicima toponima (Hoffman, 2019). Nazivi mjesta često sežu duboko u povijest i time predstavljaju kontinuitet i pridonose stvaranju lokalnog identiteta, osjećaja zajedništva i pripadanja kolektivu. Identitet pridonosi diferencijaciji među stanovništvom i stvaranju granica među regijama (Hakala, 2015). Davanje imena mjestima odvija se unutar kulturnog konteksta prostora i neodvojiva je od nje. Stoga, analiza toponima nemoguća je bez poznavanja lokalnih običaja (Šakaja, 2015). Naziv mjesta možemo shvatiti kao brend tog prostor, on predstavlja nešto prepoznatljivo i specifično, te stvara sliku tog prostora. Ljudi se poistovjećuju s nazivima mjesta kao i s komercijalnim brendovima proizvoda (Hakala, 2015). Ljudi se čvrsto vežu uz geografske nazive i to čini dio njihovog identiteta.

Mjesta mijenjaju nazive zbog promjena u društvu. No, promjene naziva mjesta ne moraju uvijek biti rezultat društvenih i socijalnih promjena. One mogu biti sredstvo kojim se želi doći do društvene promjene. To znači da promjene naziva mjesta mogu biti dio predlaganja i donošenje novih društvenih promjena (Guyot, 2007).

Promjene u nazivu mjesta mogu imati dva različita efekta na lokalno stanovništvo. Može doći do veće sjedinjenja lokalnog stanovništva ili nasuprot, većeg razdvajanja lokalnog stanovništva (Guyot, 2007). Na primjeru Baranje, promjene naziva mjesta koje se događaju nakon Prvog svjetskog rata mogu se okarakterizirati kao razdvajajuće. Mijenjanjem naziva mjesta s mađarskih na isključivo slavenske, negativno se odražava na multietničko stanovništvo. Čak se i slavensko stanovništvo, kao na primjer stanovnici naselja Petarda, bunilo protiv promjena.

Promjene naziva toponima najočitije su u zemljama Afrike i Azije. Države koje su bile kolonije europskih zemalja, nakon stjecanja samostalnosti odbacuju kolonijalne nazive i zamjenjuju ih lokalnim kako bi bolje odražavali povijest prostora. To se ne odnosi samo na nazive naselja nego i samih država. Zimbabve se prije zvao Južna Rodezija. Prostor su britanski kolonizatori nazvali Rodezija po istraživaču Cecilu Rhodesu koji je vodio ekspediciju na taj prostor, kao dio

Britanske južnoafričke kompanije. Naziv nije bio odraz lokalnog stanovništva, te mijenjaju naziv države u Zimbabve. Naziv Zimbabve potječe od starog naselja Veliki Zimbabve i bolje odražava povijest lokalnog stanovništva. Slično se događa i u drugim državama: Bavatia postaje Jakarta, Leopoldville postaje Kinshasa. Možemo primijetiti isti trend, s prestankom kolonijalne uprave nazivi koji su odražavali tu kolonijalnu upravu se mijenjaju nazivima koji odražavaju identitet lokalnog stanovništva (Guyot, 2007). U određenim slučajevima, ni novi nazivi država ne odražavaju povijest toga prostora. Primjeri toga su Gana i Benin. U kolonijalnom dobu prostor Gane se nazivao Britanska Zlatna Obala. Pri stjecanju neovisnosti država mijenja ime u Gana prema srednjovjekovnoj državi koja se nalazila na današnjem prostoru države Mali (The British Empire, 2023). Sličan slučaj je i s državom Benin. Za vrijeme kolonijalnog doba, Benin je nosio naziv Dahomey i bio je dio francuskog kolonijalnog carstva. Naziv Dahomey je odražavao povijest lokalnog stanovništva, jer naziv potječe od naziva kraljevstva koje se nalazilo na tome prostoru prije dolaska kolonizatora. Promjena naziva Dahomey u Benin daje krivu sliku o povijesti prostora, budući da bivše kraljevstvo Benin se nalazilo u potpunosti na prostoru današnje Nigerije (Discover France, 2023).

5. Promjene toponima Baranje

Danas izdvajamo južnu i sjevernu Baranju, tj. hrvatsku i mađarsku Baranju. Takva podjela Baranje nastaje tek nakon Prvog svjetskog rata i Trianonskog mirovnog sporazuma s Mađarskom. Nakon završetka Prvog svjetskog rata odlučeno je da će se potpisati dva mirovna sporazuma s Austro-Ugarskom, jedan mirovni sporazum s Austrijom i jedan s Mađarskom. Pokrajine Austro-Ugarske bile su od 19. stoljeća podijeljene na austrijski i ugarski dio, a cijeli prostor Baranje je pripadao ugarskom dijelu.

Sl. 6 Austro-Ugarska Monarhija početkom 20. stoljeća

Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Raspad_Austro-Ugarske (26.06.2023.)

Sa završetkom Prvog svjetskog rata, prostori Baranje, Bačke i Banata našli su se pod okupacijom srpske vojske. Ti prostori su se kolektivno nazivali Vojvodina. Zbog povijesnih okolnosti prostor Vojvodine mijenja svoj obujam i danas označava prostor Bačke, Banata i zapadnog Srijema. Vojvodina je prvi dio bivše Austro-Ugarske koji ulazi u sastav s Kraljevinom Srbijom. Središte Vojvodine je bio Novi Sad u kojem se nalazila i Velika narodna skupština koja odlučuje da 25. studenog 1918. Vojvodina uđe u sastav Kraljevine Srbije. Ostatak Države SHS (Država Slovenaca, Hrvata i Srba) pridružuje se Srbiji 1. prosinca 1918. i formiraju Kraljevstvo SHS (Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca) (Horvat, 2014).

Pri ulasku takozvanog baranjskog trokuta ili južne Baranje u sastav Kraljevine SHS postavilo se pitanje administracije. U sklopu Austro-Ugarske ona je činila jednu administrativnu jedinicu pod nazivom Baranjska županija. Budući da samo južni krajevi navedene županije su pripojeni novonastaloj državi, bilo je jasno da ona ne može funkcionirati kao posebna županija. Bila je premala da funkcionira kao posebna županija, a bila je prevelika da funkcionira kao jedan srez ili okrug. Stoga, na prostoru južne Baranje formiraju se dva sreza: batinski i darđanski. Batinski srez činilo je sljedećih 12 općina: Batina (Kiskőszeg), Draž (Darázs), Duboševica (Dályok), Gajić (Hercegmárok), Topolje (Izsép), Podolje (Nagybodolya), Branjina (Baranyakisfalud), Popovac (Baranyabán), Kotlina (Sepse), Suza (Csúza), Zmajevac (Vörösmart) i Branjin Vrh (Baranyavár). U sastavu općine Branjin Vrh našli su se beljski posjedi u Kneževu (Főherceglak). Darđanski srez činile su sljedeće 22 općine: Darda (Dárda), Čeminac (Laskafalu), Kozarac (Keskend), Tvrđavica (Kisdárda), Beli Manastir (Pélmonostor), Kneževi Vinogradi (Hercegszőlős), Grabovac (Albertfalud), Kamenac (Kő), Jagodnjak (Kácsfalud), Bolman (Bolmány), Bilje (Bellye), Kopačevo (Kopács), Vardarac (Várdaróc), Podravlje (Jenőfalva), Karanac (Karancs), Lug (Laskó), Petlovac (Baranyaszentistván), Novi Bezdán (Újbezdán), Torjanci (Torjancz), Baranjsko Petrovo Selo (Petárda), Luč (Lőcs) i Šumarina (Benge). Baranja je izgubila status cjelovite administrativne jedinice, a darđanski i batinski srez ušli su u sastav Bačke oblasti sa središtem u Novom Sadu. Oblast 1923. godine mijenja naziv u Bačko-baranjska županija, kako bi bolje odrazila svoj administrativni obuhvat (Horvat, 2014).

Službena odluka za promjenu naziva mjesta u Baranji donesena je 15. svibnja 1922. godine. U službenoj odluci navedeni su kriteriji pri određivanju novih naziva (Horvat, 2014):

- stari mađarski nazivi trebaju biti zamijenjeni novim nazivima u slavenskom duhu
- trebaju se poštivati prijedlozi lokalnog slavenskog stanovništva
- novi nazivi trebaju biti potkrijepljeni povijesnim dokumentima iz raniji razdoblja
- prevođenje mađarskih naziva prilagoditi slavenskom jeziku
- zadržavanje starih imena ako je potvrđeno da su slavenskog podrijetla.

Kriteriji su u većini slučajeva poštovani. Postoje primjeri u kojima se određeni kriterij zanemaruje. Na primjer, mjesto Petarda dobiva novi naziva Petrovo Selo, iako je stari naziv Petarda slavenskog podrijetla.

Rad na novim nazivima krenuo je već 1920. godine. Pri razmatranju o mogućim novim nazivima za mjesta u Baranji pojavio se jedan radikalni prijedlog novinara Stevana Šapnice. On je za nove nazive mjesta u Baranji predlagao imena iz srpske povijesti. Neka od ideja su

bile: Cer, Kumanovo, Bregalnica, Karađorđevo, Obilićevo, Jovanovo..., no taj prijedlog nije ozbiljnije razmatran. Zadatak da izradi i obrazloži nove nazive dobio je baranjski županijski školski nadzornik Milan Čosić. Čosićev prijedlog novih naziva skoro je u potpunosti prihvaćen, s manjim promjenama (Horvat, 2014).

Nakon promjena 1922. godine mađarski nazivi postaju službeni opet tijekom mađarske okupacije u Drugom svjetskom ratu. Kao što su to provodili tijekom Austro-Ugarske Monarhije, mađarske su vlasti nastavile s pokušajima mađarizacije prostora, a vraćanje starih toponima bio je jedan od dijelova toga procesa. Nakon oslobođenja Baranje od mađarske vlasti krajem Drugog svjetskog rata, slavenski nazivi iz 1922. godine opet su postavljeni za službene i tako je ostalo do danas (Lazić, 1979).

5.1. Analiza mađarskih i slavenskih toponima Baranje

Najveći utjecaj na nazive toponima u Baranji prije 1922. godine imao je heterogeni etnički sastav stanovništva. U porijeklu naziva možemo pronaći riječi iz mađarskog, slavenskog i njemačkog jezika (Horvat, 2014).

Tab. 3 Mađarski nazivi naselja u Baranji

Naselje	Mađarski naziv naselja	Naselje	Mađarski naziv naselja
Baranjsko Petrovo Selo	Petárda	Mitrovac	Mitvárpuszta
Batina	Kiskószeg	Novi Bezdán	Újbezdán
Beli Manastir	Pélmonostor	Novi Bolman	Újbolmány
Bilje	Bellye	Novi Čeminac	Újlaskafalu
Bolman	Bolmány	Novo Nevesinje	Botond
Branjina	Baranyakisfalud	Petlovac	Baranyaszentistván
Branjin Vrh	Baranyavár	Podolje	Nagybodolya
Čeminac	Laskafalu	Podravlje	Jenőfalva
Darda	Dárda	Popovac	Baranyabán
Draž	Darázs	Suza	Csúza
Duboševica	Dályok	Šećerana	Cukorgyár

Gajić	Hercegmárok	Šumarina	Benge
Grabovac	Albertfalu	Švajcarnica	Órhely
Jagodnjak	Kácsfalu	Tikveš	Tököspuszta
Jasenovac	Öbölpuszta	Topolje	Izsép
Kamenac	Kö	Tvrđavica	Kisdárda
Karanac	Karancs	Uglješ	Ölyves
Kneževi Vinogradi	Hercegszöllős	Vardarac	Várdaróc
Kneževo	Főherceglak	Zmajevac	Vörösmart
Kopačevo	Kopács	Zlatna Greda	Bokroshátpuszta
Kotlina	Sepse	Zeleno Polje	Szentistvánpuszta
Kozarac	Keskend	Torjanci	Torjanc
Kozjak	Keskenyerdő	Sokolovac	Katalinpuszta
Luč	Lócs	Podunavlje	Dunaipuszta
Lug	Laskó	Mece	Mecepuszta
Majške Međe	Szeglak	Mirkovac	Frigyesföld

Izvor: Horvat, 2014

1. Baranjsko Petrovo Selo

Stari mađarski naziv za Baranjsko Petrovo Selo je Petárda. Čosićev prijedlog za novi naziv je Petrovo (Selo). Prema njegovom obrazloženju sufiks *-da* dolazi iz mađarskog jezika, dok je korijen naziva *Petar* slavenskog podrijetla (Horvat, 2014). Ime Petar u nazivu naselja vjerojatno potječe od lokalnog vlastelina, budući da ga sadržavaju i starije verzije mađarskog naziva naselja (Péturd iz 1276. godine i Péterd iz 1332. godine). Naziv Petárda sadrži slavenski oblik imena Petar i prvi put se spominje tek 1556. godine. Pridjev *baranjsko* dodaje se tek kasnije kako bi se razlikovalo od drugih Petrovih Sela u Hrvatskoj (Međeral-Sučević, 2006).

2. Batina

Stari mađarski naziv za Batinu je Kiskőszeg. Mađarski naziv sastoji se od dvije riječi *kő* i *szeg* i prefiksa *kis-*. Riječ *kő* znači kamen, a riječ *szeg* kut ili rub, dok prefiks *kis-* označava nešto malo. Stoga doslovni prijevod mađarskog naziva bi bio *mali kameni rub*. Taj se naziv vjerojatno odnosi na strmu obalu Dunava, budući da je to mjesto gdje se istočni obronci Banskog brda strmo spuštaju ka Dunavu. Prefiks *kis-* dodan je kako bi se naziv razlikovao od naziva mjesta Kőszeg u zapadnoj Mađarskoj (Međeral-Sučević, 2006). Naziv Batina je predložio Milan

Ćosić, a potječe od lokalne riječi *bata* što znači skeledžija. No, naziv mjesta zapravo potječe od starog rimskog lokaliteta Battyán (u rimsko doba Batnicum) sa suprotne strane Dunava u blizini današnjeg Bezdana. Skela koja povezuje Baranju i Bačku se nazivala battyánska skela i odatle naziv *bata* za skeledžiju (Horvat, 2014). Godina osnutka mjesta se smatra 1772., iako se 1591. godine spominje kao pustara (Međeral-Sučević, 2006).

3. Beli Manastir

Mađarski naziv za Beli Manastir je Pélmonostor. Naziv se sastoji od dvije riječi *pél* (koja se dodaje kao prefiks tek 1899. godine) i *monostor*. Monostor znači manastir i odnosi se na manastir sv. Mihajla izgrađenom u blizini Branjinog Vrha. Dok poznamo značenje riječi *monostor*, porijeklo riječi *pel* je nepoznato. Postoje različite interpretacije te riječi. Jedno od mogućih značenja je da riječ potječe iz turskog i znači brdo ili humak (na turskom *pel/bel*) budući da se naselje nalazi podno Banskog brda. Naziv *pel* može se odnositi i na lokalnog vlastelina. Pélmonostor se u prošlosti nazivao Baranyamonostor (Baranjski Manastir) i Majsmonostor (Majški Manastir). Prefiks *majs-* odnosi se na lokalnu feudalnu obitelj koja je dala izgraditi manastir. Milan Ćosić predlaže naziv Manastir, a tek se kasnije dodaje pridjev *beli* (Horvat, 2014). Pridjev *beli* potječe iz prilagođavanja prefiksa *pel* na slavenski jezik (Međeral-Sučević, 2006). Beli Manastir nastaje djelomično prilagođavanja starog naziva i djelomično prevođenjem s mađarskog. Takav postupak se nije primjenjivao na drugim nazivima i specifičan je samo za Beli Manastir.

4. Bilje

Mađarski naziv za Bilje je Bellye. Naziv je mađarskog podrijetla i vjerojatno potječe od osobnog imena. Još prije preimenovanja, naselje se je pučki nazivalo Bilja. Naziv Bilje predlaže Milan Ćosić i nastao je prilagođavanjem pučkog naziva (Horvat, 2014). Slavenizirana verzija mađarskog naziva je i danas prisutna u nazivu poljoprivredne i prerađivačke industrije Belje.

5. Bolman

Mađarski naziv za Bolman je Bolmány. Naziv Bolmány je njemačkog podrijetla i dolazi od osobnog imena Abelmann. Početno slovo *A* krivo je raščlanjeno kao prefiks u mađarskom jeziku, pa je zato ispušteno (Međeral-Sučević, 2006). Milan Ćosić predlaže naziv Taborište ili Gakovac, prema dijelovima atara u blizini naselja. U ovome slučaju Ćosićev prijedlog je odbačen i zadržan je stari naziv, no prilagođen je slavenskom izgovoru. Prema povjesničaru

Dušanu J. Popoviću, naziv Bolman potječe od riječi *balvan*, no njegova argumentacija je vrlo nejasna (Horvat, 2014).

6. Branjina

Mađarski naziv za Branjinu je Baranyakisfalud. Naziv Baranyakisfalud sastoji se od dvije riječi *baranya* i *kisfalud*. Riječ *kisfalud* na mađarskom znači *malo selo*. Tako da doslovni prijevod bi bio *Baranjsko Malo Selo*. Naziv Branjina se usvaja prije službene promjene naziva. Naziv Branjina potječe od starog manastira Brana, koji se nalazio u blizini sela (Horvat, 2014). Međeral-Sučević navodi da *baranya* u nazivu mjesta potječe od baranyavarskog okruga u kojemu se nalazi naselje.

7. Branjin Vrh

Mađarski naziv za Branjin Vrh je Baranyavár. Baranyavár je bio središte županije, prije nego je središte premješteno u Pečuh. Naziv dolazi od riječi *Brana*, manastir u blizini naselja. Međeral-Sučević navodi da riječ *Brana* potječe od imena prvog župana u tom mjestu (Međeral-Sučević, 2006). Naziv može potjecati i od skraćivanja mađarske riječi *város* što znači grad. Naselje je bilo središte županije, a to se moglo odraziti i na sam naziv naselja. Naziv Branjin vrh je dao Milan Ćosić. U slavenskoj inačici imena naselja riječ vrh označava njegovu lokaciju, u blizini Banskog brda (Horvat, 2014).

8. Čeminac

Mađarski naziv Čeminca je Laskafalu. Naziv Laskafalu vjerojatno proizlazi iz osobnog imena. Kao već spomenuto, riječ *falu* na mađarskom znači selo. Milan Ćosić naselju predlaže ime Čeminac, no ne navodi obrazloženje imena. Naziv Čeminac vjerojatno proizlazi iz kombinacije naziva lokalne velikaške obitelji Čemenji, predjela Čemin u blizini naselja i turske riječi *çim* što znači livada ili ledina (Horvat, 2014).

9. Darda

Naziva za Dardu je isti i na mađarskom i na slavenskom jeziku, jedina razlika je u naglasku riječi. Naziv na mađarskom znači koplje, no naziv naselja je vjerojatno slavenskog podrijetla. Prijašnji naziv za Dardu je Turda, koja proizlazi iz slavenskog pridjeva *tvrd*. Riječ tvrd se može povezati s postojanjem tvrđave u blizini naselja, pa je iz toga proizašao naziv naselja (Horvat, 2014.). Postoji i alternativna teorija o keltskom podrijetlu naziva, no ona je manje vjerojatna (Međeral-Sučević, 2006). Uz naziv Darda, u pučkom govoru može se čuti i naziv Tarda.

10. Draž

Mađarski naziva za Draž je Darázs. Naziv naselja je samo prilagođen slavenskom jeziku, budući da je slavenskog podrijetla. Naziv potječe od osobnog imena. Moguće je da naziv naselja potječe od mađarske riječi *darázs*, što znači osa (Međeral-Sučević, 2006).

11. Duboševica

Mađarski naziv za Duboševicu je Dályok. Naziv Dályok je slavenskog podrijetla i vjerojatno proizlazi iz osobnog imena (Dalik ili Dalek). Slavenski naziv Duboševica može proizlaziti iz više izvora. Naziv se može odnositi na prezime Duboš koje je mađarskog podrijetla i znači bubnjar. Drugo podrijetlo naziva odnosi se na lokalnu legendu o mlinu u vlasništvu Doboš Evice (Međeral-Sučević, 2006). Treće moguće podrijetlo je naziv za lokalni atar *duboka bara* (Horvat, 2014).

12. Gajić

Mađarski naziv naselja je Hercegmárok. Naselje se isprva naziva Márk, a prefiks *herceg-* se dodaje tek kasnije, kada je tim prostorom vladala velikaška obitelj Herczeg. Naziv Gajić predlaže Milan Ćosić i umanjene riječi gaj, što znači mlada šuma (Međeral-Sučević, 2006).

13. Grabovac

Mađarski naziv za Grabovac je Albertfalu. Naziv Albertfalu proizlazi od njemačkog imena Albert i mađarske riječi za selo *falu*. Ime Albert se vjerojatno odnosi na saskog nadvojvodu Alberta Kazimira Augusta (Međeral-Sučević, 2006). Naziv Grabovac daje Milan Ćosić, nudeći i drugi naziv Grabik. Naziv referira na grabovu šumu koja se nalazi u blizini naselja. Naselje Šumarina dobiva svoj naziv zbog iste te šume (Horvat, 2014).

14. Jagodnjak

Mađarski naziv za Jagodnjak je Kácsfalu. Kao i u većini mađarskih toponima, u nazivu se nalazi riječ *falu* što znači selo, dok prvi dio naziva referira staromađarsko osobno ime Kács (Međeral-Sučević, 2006). Naziv Jagodnjak predlaže Milan Ćosić i odnosi se na riječ jagoda i dio atara (Horvat, 2014). Paralelno se koristio i slavenizirani naziv mađarskog imena Kačvala. Taj naziv se može i danas čuti.

15. Kamenac

Mađarski naziv za naselje Kamenac je *Kő*. Naziv Kamenac predlaže Milan Ćosić i dolazi od prijevoda mađarske riječi *kő* što znači kamen (Horvat, 2014).

16. Karanac

Milan Ćosić je dao tri moguća nova naziva za selo Karancs: Kranjčeco, Karančevo ili Karanac. Stari naziv je zadržan samo prilagođen slavenskome jeziku (Horvat, 2014). Postoje dvije teorije o značenju toponima. Prva teorija govori da je naziv turskog podrijetla i dolazi od riječi *qorumči* što znači garava tkanina. Vjerojatnija je druga teorija, koja zagovara da je naziv mađarskog podrijetla i dolazi od riječi *garanacz* što znači gruda (Međeral-Sučević, 2006). Zanimljiva je činjenica da je Karanac zadržao svoj prijašnji naziv, samo je bio prilagođen slavenskom izgovoru, iako nije slavenskog podrijetla (Horvat, 2014).

17. Kneževi Vinogradi

Naziv Kneževi Vinogradi dolaze od prevedenog mađarskog naziva Hercegszőlős. Prvi dio naziva toponima *herceg* znači knez. Drugi dio naziva toponima dolazi od mađarske riječi za vinograd, *szőlős*. Naziv zapravo potječe od nadvojvode Albrechta, koji je na tom prostoru imao vinograde (Međeral-Sučević, 2006).

18. Kneževo

Ćosićev prijedlog za naziv naselja Főherceglak je bio Knežev Konak. Naposljetku, dan je skraćeni naziv Kneževo. Mađarski naziv se sastoji od riječi *főherceg* i *lak*. Riječ *főherceg* znači *nadvojvoda* i također se odnosi na nadvojvodu Albrechta, dok riječ *lak* znači *naselje*. Nadvojvoda Albrecht je prenio sjedište beljskog vlastelinstva iz Bilja u Kneževo. Do tada Kneževo je bilo samo pustara, nakon toga postaje službeno naselje. Nadvojvoda izgrađuje dvorac u naselju (Međeral-Sučević, 2006). Naselje je zadržalo svoju važnost za lokalni prostor i za vrijeme Kraljevine Jugoslavije, stoga dinastija Karađorđević gradi crkvu u naselju. Lokalno stanovništvo i danas naziva to naselje Lak, po skraćenoj verziji mađarskog imena.

19. Kopačevo

Milan Ćosić je predložio dva naziva za naselje Kopács: Kopačevo i Trešnjevac. Područje je bilo poznato po uzgoju trešanja, pa je Ćosić predložio naziv Trešnjevac. Naposljetku je zadržan stari naziv, samo prilagođen slavenskom jeziku. Podrijetlo naziva Kopács može biti ili

slavenskog ili mađarskog podrijetla. Naziv može doći iz slavenskog jezika i označava osobu koja kopa, a podrijetlo može biti i iz mađarske riječi *kopács* i znači djetlić (Međeral-Sučević, 2006).

20. Kozarac

Mađarski naziv za naselje Kozarac je Keskend. Naziv Keskend je mađarskog podrijetla i može dolaziti ili od riječi *keskeny* što znači uzak, odnoseći se na uske posjete budući da su na tom području bile mnoge šume. Naziv može potjecati i od riječi *kecske* što znači koza. Vjerojatnije je da naziv dolazi od riječi *kecske*, budući da i njemački naziv Geisdorf dolazi od njemačke riječi za kozu (Međeral-Sučević, 2006). Slavenski naziv Kozarac također dolazi od riječi *koza* (Horvat, 2014).

21. Majške Međe

Naselje je 1922. godine bilo zaselak naselja Bolman, te nije nosilo nikakvo ime (Bolman.info, 2023). Naknadno, do 1948. godine spominje se kao odvojeno naselje, pod nazivom Štiljanovićevo (Promene u sastavu i nazivima naselja za period 1948 – 1990, 2023). Naziv Štiljanovićevo može proizlaziti od sv. Stefana Štiljanovića. On je bio srpski despot koji je vladao dijelovima ugarskih zemalja. Među njegovim posjedima se nalazila i Baranja. Posebno su ga poštovali pravoslavni stanovnici naselja Šikloš na području mađarskog dijela Baranje. Naziv Štiljanovićevo se i dalje može čuti među stanovnicima Baranje (Seletković, 2022).

Od 1948. do 1997. naselje je nosilo naziv Majške Međe. Stanovnici su ime izgovarali kao Majške Međe, te taj naziv postaje služben 1997. godine (Bolman.info, 2023). Naziv Majške Međe proizlazi od imena vlastelinske obitelji Majs koji su dali izgraditi samostan po kojemu je Beli Manastir dobio ime. Mađarski naziv naselja glasi Szeglak i znači *naselje u kutu* (Međeral-Sučević, 2006).

22. Novo Nevesinje

Mađarski naziv naselja glasi Botond i dolazi od osobnog imena. Zanimljivije je podrijetlo slavenskog naziva naselja Novo Nevesinje. Naselje nastaje nakon 1922. godine te nije dobilo svoj naziv kad i većina baranjskih mjesta. Naziv naselja može proizlaziti iz naziva obližnje livade (Međeral-Sučević, 2006). Naziv može odražavati i migraciju stanovništva. Nakon Drugog svjetskog rata, dolazi do migracije stanovništva na poljoprivredno povoljnija područja. Jedna od pokrajina emigracije je bila Hercegovina. Većina stanovništva u Novo Nevesinje se

upravo iz Hercegovine naselilo, iz okolice naselja Nevesinja. Stoga, naziv Novo Nevesinje može se referirati na „staro“ Nevesinje.

Izvor naziva Nevesinje je ili latinskog ili staroslavenskog podrijetla. Prema latinskom podrijetlu, naziv dolazi od riječi *neue signe* što znači *sniježna pustinja*, dok prema staroslavenskom podrijetlu naziv dolazi od riječi *delesile* (devet sila), koja ukazuje na ljekovitu moć biljaka (Dinarsko Gorje, 2023).

23. Petlovac

Mađarski naziv za naselje Petlovac je Baranyaszentistván. Naziv je patrocinijski i dolazi od mađarskog izraza za svetog Stjepana. Milan Ćosić daje naziv Petlovac. Prema njemu, naziv dolazi od lokalne legende o *Petlovoj brazdi* (Horvat, 2014). No, postoji druga teorija koja govori da naziv dolazi od riječi *pijetao* (Međeral-Sučević, 2006).

24. Popovac

Mađarski naziv za Popovac glasi Baranyabán. Riječ *bán* dolazi od titule ban, koja je najvjerojatnije turkijskog podrijetla. Prema mjestu je ime dobilo i brdo – Bansko brdo. Milan Ćosić je predložio dva imena: Ban i Popovac. Ban je prilagođena verzija mađarskog naziva. Naziv Ban se može čuti i danas među lokalnim stanovništvom. Određeno je da će službeni naziv biti Popovac. Naziv Popovac dan je zbog toga što je mjesto središte katoličke župe i pravoslavne parohije (Međeral-Sučević, 2006). Također, naziv može potjecati od doline u kojoj se nalazi izvor Popovac, gdje se nalazi kapela (Horvat, 2014).

25. Suza

Naziv je nastao prilagođavanjem mađarskog naziva Csuzsa. Izvor naziva je nejasan. Može potjecati od obitelji Chak koji su imali posjede u Baranji, točnije jednog njihovog člana Samuel de Chuza. No, naziv može potjecati i od slavenskog prezimena Čusa ili Čuza. Moguće je da naziv dolazi od lokalne legende o kmetovima feudalke Vereš Marte (Crvena Marta) zbog čije nemilosrdnosti su „proplakali silne suze“ (Horvat, 2014).

26. Šumarina

Mađarski naziv za naselje je Benga. Naziv se može i danas čuti, no prilagođen je slavenskom jeziku, Benga. Naziv vjerojatno dolazi od fitonima *benge*. Milan Ćosić je predložio naziv

Šumarina, prema šumi koja se prije nalazila uz selo ili od riječi *šumar* (Međeral-Sučević, 2006). I Šumarina i Grabovac su dobili nazive prema istoj šumi (Horvat, 2014).

27. Zmajevac

Mađarski naziv za Zmajevac glasi Vörösmart. Naziv Vörösmart se odnosi na okoliš u kojemu se nalazi naselje. Prijevod naziva Vörösmart je tamnocrvena obala rijeke, odnoseći se na boju šljunka iz Dunava (Međeral-Sučević, 2006). Naziv se može povezati i s lokalnom legendom o Crvenoj Marti (Vörös Márta), zbog koje je i naselje Suza dobilo svoje ime (Kneževi Vinogradi, 2023). Naziv Zmajevac daje Milan Ćosić i dolazi od hidronima Zmajevac (Horvat, 2014).

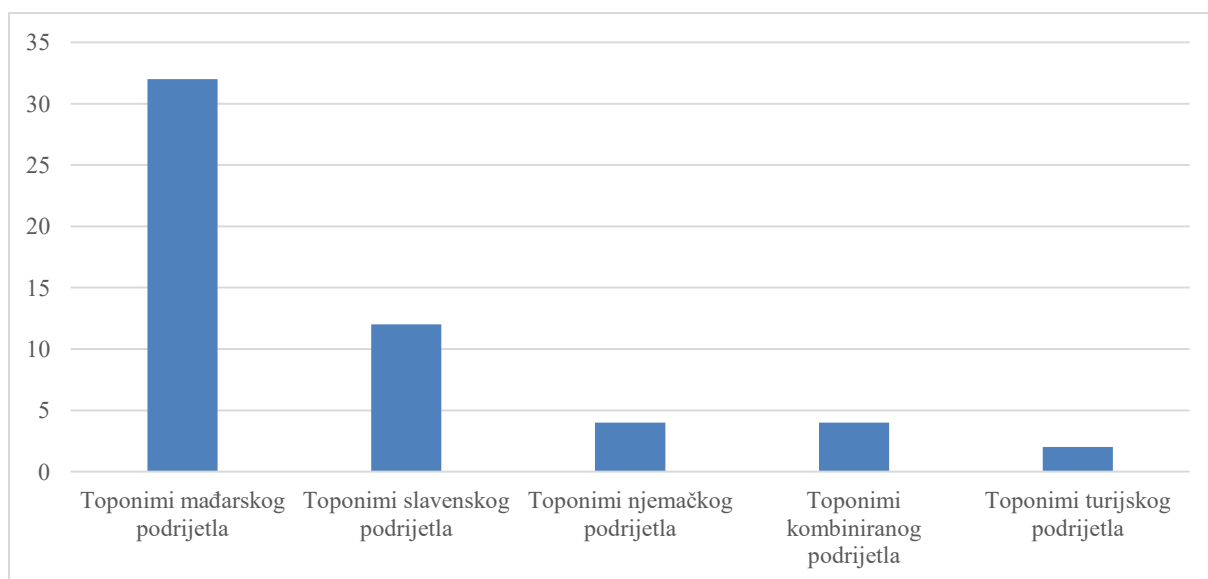
5.2. Klasifikacija toponima Baranje

Klasifikacija toponima temelji se na određivanju univerzalnih izvora toponima. Upravo to predstavlja hendikep klasifikaciji toponima. Pri stvaranju klasifikacije toponima potrebno je uzeti više faktora u obzir. Ti faktori su: 1.) parametarske karakteristike objekta, 2.) ontološke karakteristike objekta, 3.) toponimska osnova ili korijen, 4.) etimološke karakteristike toponima, 5.) motivacijske karakteristike toponima, 6.) kronološke karakteristike toponima, 7.) strukturalne karakteristike toponima, 8.) višeznačje toponima, 9.) stupanj i raznovrsnost toponimske nominacije i 10.) lokalizacija (Urazmetova, 2017). Jedan od prvih istraživača koji su pokušali uvesti univerzalne kategorije klasifikacije toponima je George R. Stewart. On u svojem djelu *A classification of place names* izdvaja devet kategorija toponima (Abdikhalikova, 2020). Te kategorije su: 1.) deskriptivni nazivi, 2.) prisvojni nazivi, 3.) slučajni nazivi, 4.) komemorativni nazivi, 5.) eufemistički nazivi, 6.) proizvedeni nazivi, 7.) smijenjeni nazivi, 8.) pučki nazivi i 9.) pogrešni nazivi (Stewart, 1954).

Međeral-Sučević u svojoj analizi baranjskih ojkonima/toponima koristi kategorizaciju na antropogene i apelativne nazive. Uz navedene dvije kategorije, autor navodi i potkategorije za svaku. Potkategorije se razlikuju u kategorizaciji mađarskih i slavenskih naziva (Međeral-Sučević, 2006).

5.2.1. Klasifikacija mađarskih toponima Baranje

Mađarske toponime naselja u Baranji možemo kategorizirati prema jeziku postanka: mađarski, slavenski ili njemački. Podrijetlo toponima Baranje govori o podrijetlu stanovnika. Dominantno stanovništvo na prostoru Baranje do početka 20. stoljeća su bili Mađari, a Slaveni i Nijemci su činili znatnu manjinu.

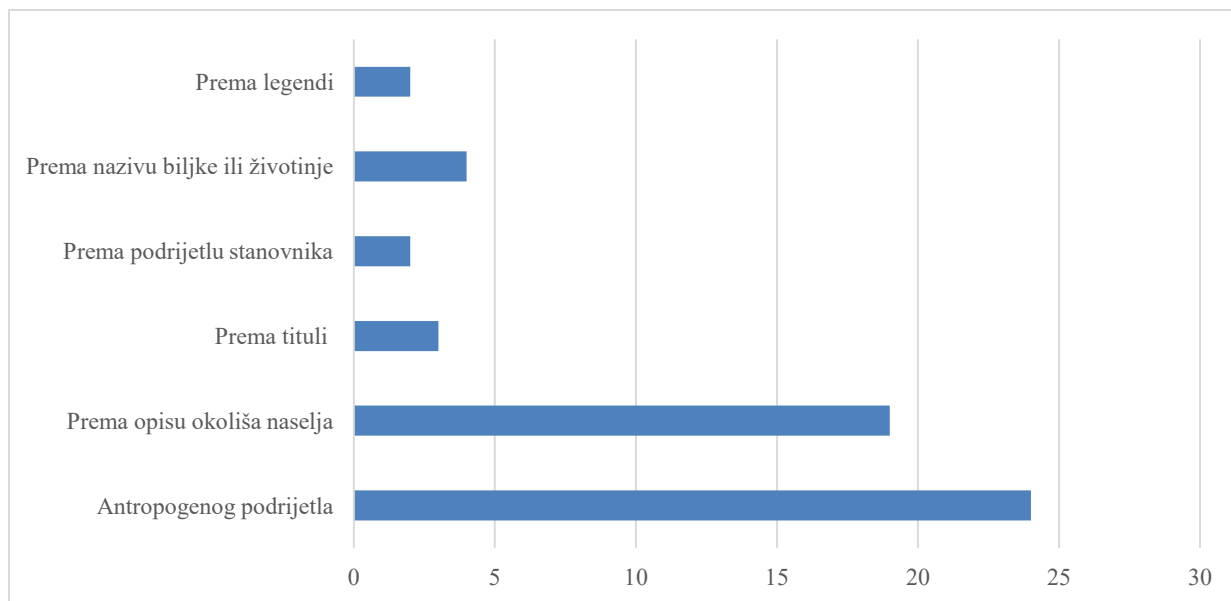
Sl. 7 Toponimi Baranje prema narodnom podrijetlu

Izvor: izrađeno prema podacima iz Međeral-Sučević, 2006 i Horvat, 2014

Prema sl. 7 vidimo da toponimi mađarskog podrijetla čine znatnu većinu. Promjene toponima 1922. godine primarno su provedene radi demađarizacije prostora Baranje. No, neki toponimi mađarskog podrijetla su ostali i danas službeni, samo u slaveniziranom obliku. Ta naselja su: Bellye (Bilje), Karancs (Karanac), Lócs (Luč), Szudarázs (Sudaraž) i Várdaróc (Vardarac). Zadržan je i jedan njemački toponim: Bolmány (Bolman).

Iako su mađarski nazivi promijenjeni prije 100 godina, među stanovništvom Baranje su se zadržali mađarski nazivi. Nazivi se mogu čuti u lokalnom govoru, ali su prilagođeni slavenskom izgovoru. Neka do takvih naselja su: Branjina (Kišvaluba), Kneževo (Lak), Kneževi Vinogradi (Suljoš) i Šumarina (Benga).

Međeral-Sučević u svojoj podjeli baranjskih toponima izdvaja dvije grupe: toponimi s antropogenom osnovom i toponimi s apelativnom osnovom. Toponime s antropogenom osnovom dijeli na: toponime prema vlastitim imenima, patrociniji i toponime koji mogu biti ili prema vlastitom imenu ili patrociniju. Toponime s apelativnom osnovom dijeli na: etnički toponime, toponime prema zanimanju, toponime prema topografiji, toponime prema faunonimima i toponime prema izgledu naselja (Međeral-Sučević, 2006).

Sl. 8 Mađarski toponimi Baranje prema podrijetlu naziva

Izvor: izrađeno prema podacima iz Mederal-Sučević, 2006 i Horvat, 2014

Mađarski toponime u Baranji također možemo podijeliti na drugi način: toponime antropogenom podrijetla, toponime prema opisu okoliša naselja, toponime prema tituli, toponime prema podrijetlu stanovnika, toponime prema nazivu biljke ili životinje i toponime prema legendi. Prema toj podjeli:

1. Toponimi antropogenog podrijetla: Petárda, Bellye, Bolmány, Laskafalu, Darázs, Dályok, Albertfalu, Kácsfalu, Kopács, Sepse, Lócs, Mecepuszta, Frigyesföld, Mitvárpuszta, Újbolmány, Újlaskafalu, Botond, Baranyaszentistván Jenőfalva, Katalinpuszta, Braidaföld, Izsép, Várdaróc, Szentistvánpuszta
2. Toponimi prema opisu okoliša naselja: Kiskőszeg, Pélmonostor, Baranyakisfalud, Baranyavár, Dárda, Öbölpuszta, Kő, Karancs, Hercegszőlős, Keskend, Keskenyerdő, Laskó, Szeglak, Hatvan, Nagybodolya, Dunaipuszta, Cukorgyár, Órhely, Kisdárda, Bokroshátpuszta
3. Toponimi prema tituli: Hercegmárok, Főherceglak, Baranyabán
4. Toponimi prema podrijetlu stanovnika: Újbezdán, Torjác
5. Toponimi prema nazivu biljke ili životinje: Szudarázs, Benge, Tököspuszta, Ölyves
6. Toponimi prema legendi: Csúza, Vörösmart

Toponimi antropogenog podrijetla su najčešći na prostoru Baranje. To su toponimi nastali od osobnih imena ili prezimena, zanimanja i patronicija. Imena mogu dolaziti od lokalnih plemića, kao npr. Albertfalu i Bolmány, ali mogu dolaziti od lokalnog prezimena ili imena, npr. Bellye.

Među mađarskim toponimima često se može naći različiti termini za naselje ili selo: *var* (grad), *falu/falva* (selo), *puszta* (pustara), *föld* (zemlja) i *lak* (naselje) (Međeral-Sučević, 2006). Najčešći od njih je sufiks *-puszta* što znači *pustara*. Riječ pustara dolazi iz mađarskog i znači stepska ravnica. Pustara je prostrano zemljište koje se ne obrađuje već služi za stočarstvo, konjarstvo i uzgoj svinja na otvorenom (Jezikoslovac, 2023a). Pustare su jedne od specifičnosti baranjskog prostora. Bile su radnička naselja u sklopu beljskog vlastelinstva međusobno odvojena zelenim poljima. One su činile važan dio baranjskog krajolika, posebno u drugoj polovici 19. i početkom 20. stoljeća. Nagli pad naseljenosti pustara događa se 60-tih godina 20. stoljeća kada znatan dio stanovništva seli u bliža naselja (Barišić, 2019).

5.2.2. Klasifikacija slavenskih (hrvatskih) toponima Baranje

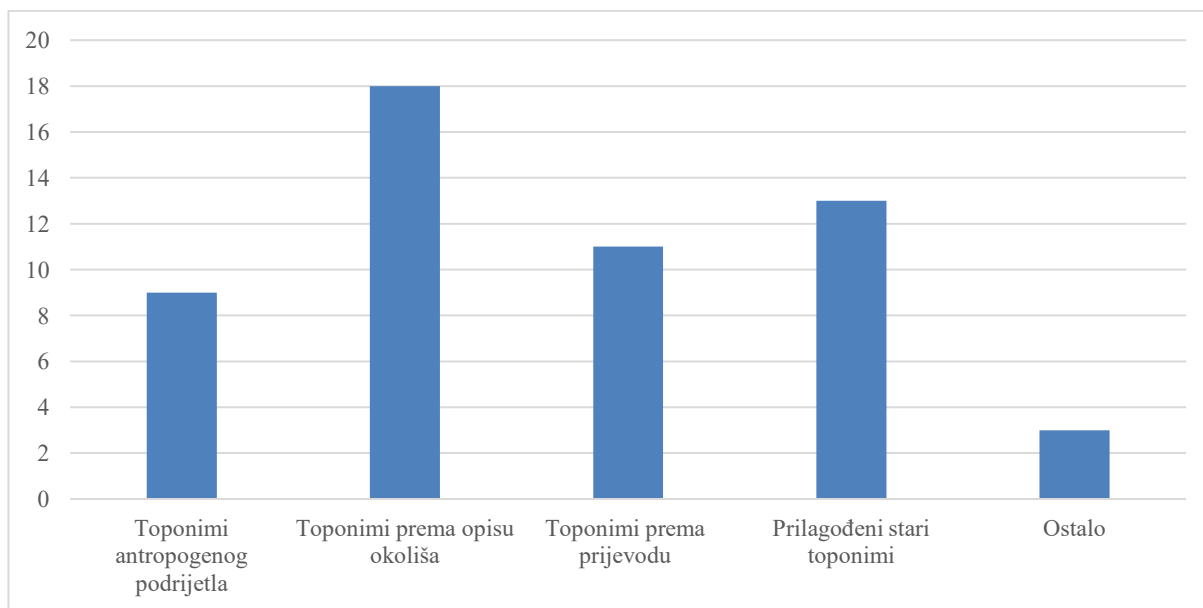
Motiv za promjenu naziva naselja Baranje primarno je bila demađarizacija prostora Baranje. Proces je bio potreban kako bi se prostor bolje uklopio u novonastalu državu. Promjene toponima nisu samo provedene na prostoru Baranje, nego i na prostoru Bačke i Banata. Budući da je toponim odraz identiteta stanovništva, proces je uzimao u obzir lokalno stanovništvo i pučku etimologiju. Činjenica da su se nazivi zadržali do danas govori o tome da odražavaju lokalno stanovništvo (Horvat, 2014).

Promjene toponima nisu u svakome selu dočekane kao pozitivna promjena. Lokalno stanovništvo je slalo službena pisma vlastima argumentirajući za zadržavanje postojećeg naziva naselja. U slučaju stanovnika Novog Bezdana, oni argumentiraju da je naziv naselja potječe od podrijetla stanovnika (iz naselja Bezdana): „Prije 50 godina doselili su se naši očevi iz Bezdana u Bačkoj, koji su bili na vlastelinskim pustarama biroši, te nam je vlastelinstvo dalo zemljište na kojem smo današnje selo sagradili i nastanili te od porekla Bačkog Bezdana udelili smo današnjem selu naziv „Novi Bezdana“. Stoga predlaže da ostane dosadanji naziv.“ (Arhiv Vojvodine, fond 83 u Horvat, 2014). Sličan slučaj su predali i stanovnici Torjanaca. Stanovnici argumentiraju da naselje oduvijek nosi takav naziv i ne postoji ni jedna validna alternativa: „Nakon izveštaja knez izveštava i obrazlaže svoj predlog, da Torjanci postoje od pamtiveka i da nikada drugog naziva bilo nije, da je ime Torjanci čisto slavensko i da se o tome donese zaključak“ (Arhiv Vojvodine, fond 83 u Horvat, 2014). Jedino nije uvaženo pismo stanovnika Petarde (danas Baranjsko Petrovo Selo). Oni naglašavaju da je naziv njihovog sela slavenskog

podrijetla, no ipak je promijenjeno: „Knez izveštava, da je selo Petarda slavensko ime i da ispitivanjem starijih ljudi, ustanovio je, da od pamtiveka Petarda isto ime nosi i da nikada drugo ime osim današnjeg nije selo Petarda imalo. Selo Petarda nije pomađarivano, nego se ovo ime datira od našeg naseljavanja u ove krajeve, stoga moli zastupstvo, da u smislu naređenja gosp. podžupana broj 10/921 donese zastupstvo zaključak, da naziv sela ostane današnji.“ (Arhiv Vojvodine, fond 83 u Horvat, 2014).

Promjene toponima donijete su 1922. godine, a prijedlog naziva donio je Milan Ćosić. Skoro svaki njegov prijedlog je prihvaćen, osim par slučajeva. U slučaju kada Ćosićev prijedlog nije prihvaćen, službeni naziv je bio sličan njegovom prijedlogu. Neprihvaćeni prijedlozi Milana Ćosića su: Manastir (Beli Manastir), Bodlja (Podolje), Taborište/Gakovac (Bolman), Tarda (Darda), Luško Selo (Lug) i Knežev Konak (Kneževo) (Horvat, 2014).

Slavenske toponime možemo kategorizirati u 5 kategorija: toponimi antropogenog podrijetla, toponimi prema opisu okoliša, toponimi prema prijevodu, prilagođeni stari toponimi i ostalo:

Sl. 9 Slavenski toponimi Baranje prema podrijetlu

Izvor: izrađeno prema podacima iz Horvat, 2014

1. Toponimi antropogenog podrijetla: Baranjsko Petrovo Selo, Batina, Čeminac, Duboševica, Majške Međe, Mece, Mirkovac, Mitrovac, Švajcarnica
2. Toponimi prema opisu okoliša: Branjina, Branjin Vrh, Gajić, Grabovac, Jagodnjak, Jasenovac, Kotlina, Podolje, Podravlje, Podunavlje, Popovac, Šećerana, Topolje, Tvrđavica, Zeleno Polje, Zlatna Greda, Zmajevac

3. Toponimi prema prijevodu: Beli Manastir, Kamenac, Kneževi Vinogradi, Kneževo, Kozarac, Kozjak, Novi Bezdán, Novi Čeminac, Novi Bolman, Tikveš
4. Prilagođeni stari toponimi: Bilje, Bolman, Darda, Draž, Karanac, Kopačevo, Luč, Lug, Sudaraž, Suza, Torjanci, Uglješ, Vardarac
5. Ostalo: Novo Nevesinje, Petlovac, Sokolovac

Ako zanemarimo toponime prema prijevodu i prilagođene stare toponime i samo ih svrstamo po njihovom podrijetlu dobili bismo znatno drukčiju podjelu. Toponime u kategoriji 3. i 4. možemo daljnje razvrstati na ostale kategorije, prema njihovom značenju. Tako toponimi Beli Manastir, Kamenac, Kneževi Vinogradi iz 3. kategorije i toponimi Darda, Karanac i Lug iz 4. kategorije mogu pripadati kategoriji toponimi prema opisu okoliša, budući da njihovi nazivi dolaze od opisa okoliša naselja. Toponimi Kneževo iz 3. kategorije i toponimi Bilje, Bolman, Draž, Kopačevo, Luč i Vardarac iz 4. kategorije mogu pripadati kategoriji toponimi antropogenog podrijetla. Svi ostali toponimi iz 3. i 4. kategorije bi mogli smjestiti u kategoriju ostalo (Kozarac, Kozjak, Novi Bezdán, Novi Čeminac, Novi Bolman, Tikveš, Sudaraž, Suza, Torjanci, Uglješ).

Svaku od navedenih kategorija, osim 3. i 4. kategorije, možemo dodatno podijeliti. Kategoriju Ostalo možemo podijeliti u 5 novih, odvojenih kategorija: toponimi prema nazivu životinja, toponimi prema nazivu biljaka, toponimi prema podrijetlu stanovnika, toponimi prema širenju postojećih naselja, toponimi prema legendi.

1. Toponimi prema nazivu životinja: Kozarac, Kozjak, Sokolovac, Uglješ²
2. Toponimi prema nazivu biljaka: Tikveš, Sudaraž
3. Toponimi prema podrijetlu stanovnika: Novi Bezdán, Novo Nevesinje, Torjanci
4. Toponimi prema širenju postojećih naselja: Novi Čeminac, Novi Bolman
5. Toponimi prema legendi: Suza, Petlovac³

Kategorija 2 su toponimi koji su dobili svoj naziv prema nekom elementu u okolišu. Prema sl. 9 možemo vidjeti da oni čine najveću kategoriju, s 18 toponima. Kategorija je još veća ako dodamo toponime iz 3. i 4. kategorije: Beli Manastir, Kamenac, Kneževi Vinogradi, Darda, Karanac i Lug. Kategoriju možemo podijeliti u dodatne potkategorije: toponimi prema

² Toponim može dolaziti i od riječi *ugljen*

³ Toponim možda dolazi od riječi *pijetao*, stoga bi mogao pripadati i kategoriji Toponimi prema nazivu životinja

lokalitetu, toponimi prema reljefu okoliša, toponimi povezani sa šumom i toponimi prema hidronimu.

1. Toponimi prema lokalitetu: Beli Manastir, Kneževi Vinogradi, Darda, Branjina, Branjin Vrh, Jagodnjak, Šećerana, Tvrđavica,
2. Toponimi prema reljefu okoliša: Kamenac, Karanac, Kotlina, Podolje, Zeleno Polje
3. Toponimi povezani sa šumom: Lug, Gajić, Grabovac, Jasenovac, Topolje, Zlatna Greda
4. Toponimi prema hidronimu: Podravlje, Podunavlje, Popovac, Zmajevac

U kategoriji toponimi prema lokalitetu, Beli Manastir, Branjina i Branjin Vrh dobili su naziv prema samostanu koji je prije postojao u blizini naselja, dok Darda i Tvrđavica su dobili prema tvrđavi koja se prije nalazila u blizini naselja. Toponimi vuku svoje podrijetlo prema objektima koji, u današnje vrijeme, a i u vrijeme kada su novi nazivi predloženi, nisu već dugo postojali. Stoga možemo zaključiti da je postojanje tih objekata ostalo u narodnoj predaji i predstavljao je bitan dio lokalnog identiteta.

U prvu kategoriju, toponimi antropogenog podrijetla, možemo dodati još toponime iz 3. kategorije: Kneževo i iz 4. kategorije: Bilje, Bolman, Draž, Luč, Kopačevo i Vardarac. Toponime antropogenog podrijetla možemo detaljnije podijeliti u potkategorije: toponimi prema osobnom imenu, toponimi prema prezimenu, toponimi prema zanimanju i toponimi prema tituli.

1. Toponimi prema osobnom imenu: Bilje, Bolman, Draž, Luč, Baranjsko Petrovo Selo, Mece, Mirkovac, Mitrovac
2. Toponimi prema prezimenu: Čeminac, Duboševica, Švajcarnica
3. Toponimi prema zanimanju: Kopačevo, Vardarac, Batina
4. Toponimi prema tituli: Kneževo

6. Hodonimi

Hodonimi su službeni nazivi za ulice, prijelaze, mostove, tunele i slično (American Name Society, 2023). Ljudi se svakodnevno susreću s hodonimima i služe nam kao orijentir u prostoru. Odluka po kome ili po čemu će hodonim nositi naziv uvijek je politički uvjetovan i rijetko se može izdvojiti od političke sfere događanja u državi ili naselju (Romanova, 2021). Primarna uloga hodonima je pomoć u orijentaciji i lakšeg vođenja administracije. Osim orijentacijske funkcije, hodonimi imaju i političku i komemorativnu funkciju. Hodonimi ne moraju ispunjavati obje funkcije. Alfanumerički hodonimi, kao oni u američkim gradovima, imaju orijentacijsku funkciju, a nemaju komemorativnu funkciju. Iako i dalje postoji politička inicijativa koja ulica će nositi naziv *First Street* (Azaryahu, 1996). Hodonim predstavlja komunikaciju između javnosti i kulturne tradicije uvjetovane političkim djelovanjem. Politički režim pomoću hodonima ugrađuje specifična značenja u javni prostor (Šakaja, 2015). Odabirom izvora hodonima određuje se što čini dio kolektivnog kulturnog sjećanja određenog prostora. Kolektivno kulturno sjećanje predstavlja dio povijesti kolektiva koji se smatra ispravnim i vrijednim pamćenja. Dominantno hodonimi dobivaju nazive prema povijesnim osobama, dok rjeđe prema povijesnim događanjima. Hodonimi unose elemente povijesti u svakodnevni život, stoga je važno odabrati povijesne ličnosti koje odgovaraju političkom narativu države. Uz ulične nazive, sličnu funkciju imaju kipovi i muzeji (Azaryahu, 1996).

Kolektivno kulturno sjećanje može se s vremenom mijenjati. Takvi postupci su najčešći nakon drastične promjene na državnoj razini. Promjene se najčešće događaju nakon revolucija, rata, promjena političkih granica i društvenog sustava. Promjena kolektivnog kulturnog sjećanja odražava se na hodonime, kao jedne od načina vizualizacije kolektivnog kulturnog sjećanja (Šakaja, 2015).

Dobar primjer kako se promjena političkog i društvenog sustava odražava na hodonime je glavna ulica u gradu Vukovaru. Pri svakoj promjeni na političkoj razini dolazi do promjene naziva ulice. Naziv ulica uvijek nosi naziv prema čelnoj osobi države. Tako u Austro-Ugarskoj ulica je nosila naziv po caru Franji Josipu. Nakon Prvog svjetskog rata, grad je dio Kraljevine Jugoslavije, te ulica nosi naziv po kraljevima Petru I. i Aleksandru I. Karađorđeviću. Za vrijeme NDH ulica nosi naziv po ustaškom poglavniku Anti Paveliću. Za vrijeme druge Jugoslavije nosi naziv prema maršalu Titu. Danas nosi naziv po prvom hrvatskom predsjedniku dr. Franji Tuđmanu (Šakaja, 2015). Značajne osobe koja nosi ime i samo značenje ulice za naselje je u korelaciji. Hodonimi prema bitnijim osobama ili događajima uvijek se postavljaju blizu centra

naselja ili većim ulicama. U mnogim hrvatskim gradovima ulice nose ime po gradu Vukovaru (Zagreb, Osijek, Split...) i te ulice su uvijek jedne od glavnih „arterija“ grada, ulice kroz koje prolazi znatan dio prometa. U slučaju Zagreba, Ulica grada Vukovara proteže se od kvartova Trešnjevka do Žitnjaka, dok u Osijeku Vukovarska cesta proteže se kroz cijeli grad.

6.1. Promjene hodonima

Prvi ili tradicionalni hodonimi proizlazili su iz žargona za lokalnu topografiju ili povijest i nisu bili službeni. Oni su označavali ili geografsku orijentaciju ili urbanu funkciju mjesta. Rijetko je hodonim nosio nelokalni naziv, koji je danas postao norma. Prvi takav slučaj je zabilježen u Parizu, 1779. godine. Danas dodjeljivanje naziva ulica povezano je s državom i u potpunosti je odvojeno od lokalne topografije i povijesti. Potreba za službenim nazivima dolazi u 18. stoljeću zbog razvoja poštanske službe (Azaryahu, 1996).

Prve značajne promjene hodonima događaju se nakon Francuske revolucije. Srušen je kip Luija XV. na trgu koji nosi ime po njemu i zamijenjen kipom slobode, a trg preimenovan u *Place de la Revolution* (Trg Revolucije). Ovo je bio početak politički uvjetovane promjene hodonima. Ubrzo nakon toga slična politika je uvedena i u drugim europskim državama, posebno u njihovim glavnim gradovima. U Pruskoj se prvi puta hodonim odnosi na vojnu pobjedu. Nakon pobjede pruskih snaga nad Francuzima, trg ispred Brandenburških vrata preimenovan je u *Pariser Platz* (Pariški trg) kako bi komemorirao pobjedu. U 20. stoljeću s raspadom mnogih carstava i država, promjena hodonima postaje ključni dio stvaranja samostalne nacionalne države. Primjer takve prakse je grad Tel Aviv. Tel Aviv možemo smatrati prvim hebrejskim gradom, a to se odražava i na hodonime u gradu. Skoro sve ulice nose nazive iz izraelske ili cionističke povijesti. Promjenom hodonima može se dati iluzija kontinuiteta i stvoriti legitimitet za državnu vlast. Inicijativom promjene hodonima u Jeruzalemu da nose nazive po religijskim vođama, sucima, kraljevima i prorocima iz Starog Zavjeta htjelo se stvoriti kontinuitet današnjeg Izraela s onim u davnoj prošlosti. Lokalno stanovništvo ima dozu utjecaja na promjene hodonima. Neslužbeni nazivi s vremenom mogu postati službeni, takav je bio slučaj s glavnim trgom u Tel Avivu. Neslužbene promjene naziva hodonima ili korištenje prijašnjih može se okarakterizirati kao pokušaj otpora lokalnog stanovništva. Nakon sovjetske invazije na Čehoslovačku 1968. godine i samospaljivanjem Jana Palacha na Trgu Crvene Armije u Pragu, lokalno stanovništvo je postavilo znakove mijenjajući naziv trga u Trg Jana Palacha (Azaryahu, 1996).

6.2. Promjene hodonima u Baranji

Promjene hodonima u Baranji su uvjetovane promjenama političkih granica i društvenog sustava. Nakon potpisivanja Trianonskog mirovnog sporazuma, južni dio Baranje ulazi u sastav nove jugoslavenske države. Promjene su bile najočitije na toponimima, dok uvid u hodonime iz tog vremena je znatno teže. Naselja su bila mala, a nazivi ulica su najčešće bili pučki, kao na primjer naziv Dugački veliki sokak u naselju Bolman. Upravo zbog toga, kontinuitet promjena može se pratiti tek nakon Drugog svjetskog rata, kada sva naselja u Baranji dobivaju nazive ulica. Prije toga mnoga naselja u Baranji nisu imali službene nazive ulica.

Promjene hodonima su najčešće nakon nagle promjene društvenog i političkog sustava. Najizraženije promjene hodonima, tj. donošenje prvih naziva ulica, su se događale s uspostavom komunističke vlasti. Komunističke vlasti su bile svjesne moći simbola u prostoru, stoga su sustavno dodjeljivali nazive ulica koji odgovaraju njihovom narativu (Šakaja, 2015).

Za vrijeme Jugoslavije ulice su nosile nazive prema narodnim herojima, jugoslavenskim političarima i jugoslavenskim simbolima, no znatan broj ulica nosi nazive osoba druge nacionalnosti koji svojim djelovanjem odgovaraju komunističkoj vlasti (vođe buna, revolucionari i slično). U Baranji, zbog znatnog broja Mađara, pojedini hodonimi odnose se na mađarske povijesne ličnosti.

Promjena hodonima u Baranji događa se nakon što Hrvatska stječe svoju samostalnost. One se ne događaju odmah po osamostaljenju, zbog ratnih zbivanja. Prostor Baranje je tijekom Domovinskog rata bio dio Republike Srpske Krajine. Baranja zajedno s istočnom Slavonijom ulaze natrag u sastav Hrvatske 1998. nakon mirne reintegracije.

1. Naselja Općine Draž

U sklopu Općine Draž spadaju 6 naselja: Batina, Draž, Duboševica, Gajić, Podolje i Topolje.

Naselje Batina najveće je naselje u općini Draž, s 594 stanovnika (Popis stanovništva, 2023). Mjesto je događanja batinske bitke, bitke koja je započela oslobođenje Baranje tijekom Drugog svjetskog rata. To je bila jedna od najkrvaviji bitaka na prostoru Jugoslavije, gdje su sovjetske i jugoslavenske snage pokušale prijeći Dunav kako bi ušle u Baranju. Na mjestu bitke podignuto je spomenik, koji i danas stoji (Ravnoplov, 2023).

Naselje se sastoji od 21 ulice. Te su ulice za vrijeme Jugoslavije nosili nazive: Ulica Batina jug, Ulica crvene zvijezde, Ulica Doža Đerđa, Ulica Ive Lole Ribara, Jorgovanska ulica, Ulica

Kendija, Ulica Košut Lajoša, Ulica Matije Gupca, Ulica partizanski put, Ulica Petefi Šandora, Ulica planina, Ulica planina istok, Ulica planina jug, Ulica planina zapad, Staklena ulica, Trg slobode, Ulica Vladimira Nazora, Ulica 11. novembra, Ulica 12. vojvođanske udarne brigade, Ulica 7. vojvođanske brigade i Ulica 8. vojvođanske brigade. Unutar naselja spada Ulica Kendija. Ulica je znatno udaljena od naselja, uz rijeku Dunav, a na ulici se primarno nalaze vikendice. Danas je to osporavani teritorij između Hrvatske i Srbije zbog promjene toka rijeke Dunav (Službeni glasnik Općine Draž, 2000).

Za vrijeme Jugoslavije u Dražu ulice su bile: Ulica braće Radić, Ulica Draž planina, Dunavska ulica, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica lugarnica Šarkanj, Ulica planina, Planinska ulica, Ulica Vladimir Nazor. U Duboševici bile su: Ulica Borisa Kidriča, Ulica braće Radić, Ulica Đure Đakovića, Glavna ulica, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica palih boraca, Ulica Rade Končara, Trg JNA, Ulica Vladimira Nazora i Ulica 1. maj. U Gajiću bile su: Ulica braće Radić, Ulica Matije Gupca, Ulica planina, Planinska ulica, Ulica salaši, Šovakova ulica i Ulica Vladimira Nazora. Podolje se sastoji od samo dvije ulice: Glavna ulica i Ulica planina. U Topolju bile su: Ulica bratstva i jedinstva, Ulica JNA, Ulica kod plotu, Ulica Matije Gupca, Ulica Mije Zlatarić, Ulica narodnih heroja i Ulica Republike (Službeni glasnik Općine Draž, 2000).

Nazive ulica iz vremena Jugoslavije možemo kategorizirati u sljedeće kategorije:

Deskriptivni nazivi: Ulica Batina jug, Ulica planina, Ulica planina jug, Ulica planina zapad, Jorgovanska ulica i Staklena ulica. u Batini, Ulica Draž planina, Ulica planina i Planinska ulica u Dražu, Glavna ulica i Ulica planina u Podolju, Ulica planina, Planinska ulica i Ulica salaši u Gajiću, Ulica kod plotu u Topolju, Glavna ulica u Duboševici,

Nazivi prema toponimima: Ulica Kendija u Batini, Dunavska ulica i Ulica lugarnica Šarkanj u Dražu

Nazivi prema političarima: Ulica Doža Đerđa, i Ulica Košut Lajoša u Batini, Ulica braće Radić u Dražu, Ulica Borisa Kidriča, Ulica braće Radić i Ulica Đure Đakovića u Duboševici, Ulica braće Radić u Gajiću

Nazivi prema narodnim herojima, partizanima i žrtvama Drugog svjetskog rata: Ulica Ive Lole Ribara u Batini, Ulica Ive Lole Ribara u Dražu, Ulica Ive Lole Ribara i Ulica Rade Končara u Duboševici, Ulica Mije Zlatarić u Topolju

Nazivi prema piscima: Ulica Petefi Šandora i Ulica Vladimira Nazora u Batini, Ulica Vladimira Nazora u Dražu, Ulica Vladimira Nazora u Duboševici, Ulica Vladimira Nazora u Gajiću

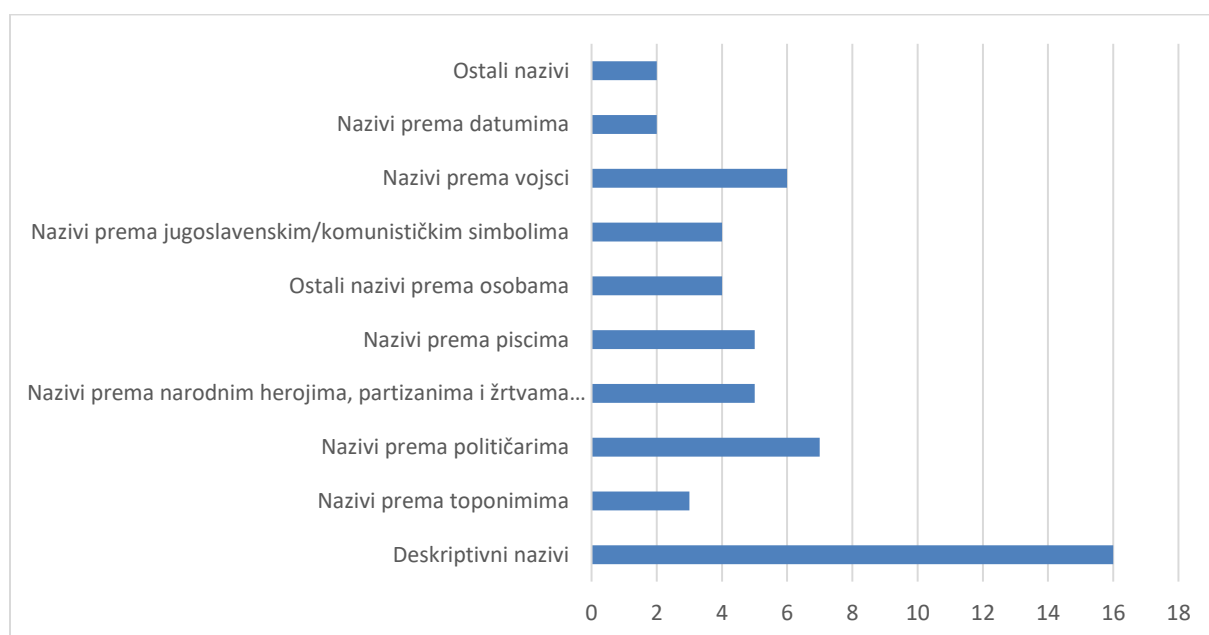
Ostali nazivi prema osobama: Ulica Matije Gupca u Batini, Ulica Matije Gupca i Šovakova ulica u Gajiću, Ulica Matije Gupca u Topolju,

Nazivi prema jugoslavenskim/komunističkim simbolima: Ulica crvene zvijezde i Ulica partizanski put u Batini, Ulica bratstva i jedinstva u Topolju, Ulica narodnih heroja u Topolju

Nazivi prema vojsci: Ulica 12. vojvođanske udarne brigade, Ulica 7. vojvođanske brigade i Ulica 8. vojvođanske brigade u Batini, Trg JNA i Ulica palih boraca u Duboševici, Ulica JNA u Topolju

Nazivi prema datumima: Ulica 11. novembra u Batini, Ulica 1. maj u Duboševici

Ostali nazivi: Trg slobode u Batini, Ulica Republike u Topolju

Sl. 10 Kategorizacija hodonima Općine Draž za vrijeme Jugoslavije

Izvor: Službeni glasnik Općine Draž, 2000

Među deskriptivnim nazivima najviše ulica nosi naziv prema riječi *planina*. Nazivi ulica dolaze od njihovih položaja na obroncima Banskog brda. Među lokalnim stanovništvom Bansko brdo se naziva *baranjska planina*, odatle dolazi naziv planina za ulice.

Nazivi ulica u Batini odnose se i na povijesna događanja. Ulica 11. novembra odnosi se na datum događanja Batinske bitke. To je bila ključna bitka u oslobođenju Baranje od okupacijskih sila tijekom Drugog svjetskog rata. Zajedničkim su snagama sovjetske i partizanske snage pokušavale prijeći Dunav. Sovjetima je bilo ključno da prođu kroz Baranju ka Budimpešti. Vojna jedinica koja je predvodila napad bila je 51. vojvođanska divizija sastavljena od 7., 8. i 12. vojvođanske brigade. Stoga, nazivi ulica u Batini nose nazive po navedenim brigadama.

Jedna od funkcija hodonima je odavanje počasti osobama. Tako su za vrijeme Jugoslavije ulice nosile nazive i po lokalnom stanovništvu stradalom u ratu. Topolje nosi naziv ulice po Miji Zlatariću, Hrvat u NOB-u i poginuo 1945. godine kod Dravograda (Žrtve rata 1941.-1945., 2023). Nazivi ulica ne moraju se odnositi direktno na jednu osobu, mogu, kao u Duboševici, odavati počast svim palim borcima. Specifičnost za Gajić je naziv Šovakova ulica. Naziv ulice dolazi od prezimena Šovakov, često prezime na prostoru naselja Gajić i Draž (Acta Croatica, 2023).

Nazivi ulica nose nazive i po lokalnim toponimima. Ulica lugarnica Šarkanj odnosi se na šumu Šarkanj kod naselja Draž (Draž, 2023).

Među nazivima prema osobama ponavljaju se određena imena, kao naprimjer Ivo Lola Ribar koji ima ulice u Batini, Dražu i Duboševici. Osoba s najviše ulica koje nose njegovo ime u općini je Vladimir Nazor. Njegovu ulicu smo mogli vidjeti u Batini, Dražu, Duboševici i Gajiću. On je jugoslavenski političar i borac Drugog svjetskog rata hrvatskog podrijetla, stoga odgovara vodećem političkom sustavu kao i lokalnom stanovništvu. Osobe koje imaju svoje ulice u Dražu, Duboševici i Gajiću su braća Radić. Iako nisu bili političari komunističke Jugoslavije, svojim djelovanjem su se zalagali za pučanstvo i protivili monarhiji, a takva djelovanja odgovaraju komunističkim vlastima dovoljno da im dodjele nazive ulica. Zanimljivo je da jedino naselje u općini van Batine koje nosi naziv ulice po nekom jugoslavenskom ili komunističkom simbolu Topolje: Ulica narodnih heroja i Ulica Republike. Stoga možemo zaključiti da je zbog Batinske bitke značaj jugoslavenskih i komunističkih simbola veći u Batini nego u ostalim naseljima općine. Uz Batinu i Topolje (Ulica JNA) i Duboševica nosi naziv prema vojnim motivima: Ulica palih boraca i Trg JNA.

Promjene naziva ulica nastupaju nakon mirne reintegracije. U naselju Batina sedam ulica mijenja svoje naziv: Ulica crvene zvijezde u Crkvena ulica, Ulica Ive Lole Ribara u Dunavska ulica, Ulica partizanski put u Ulica sv. Ivana Nepomuka, Ulica 11. novembra u Srednja ulica, Ulica 12. vojvođanske udarne brigade u Ulica kralja Tomislava, Ulica 7. vojvođanske brigade

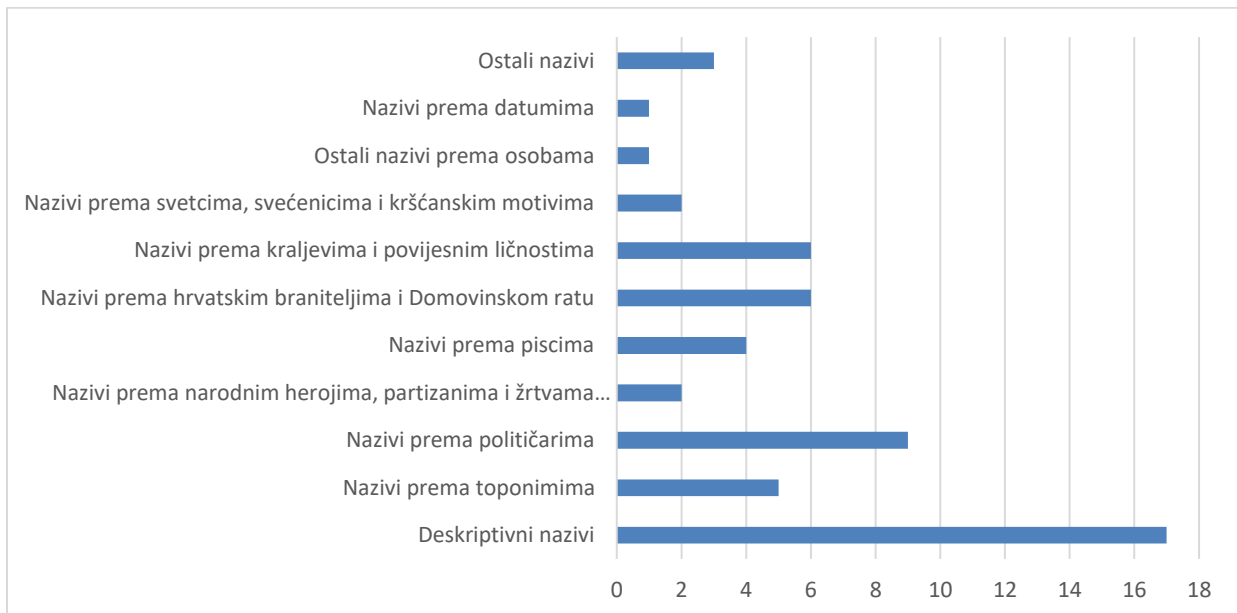
u Ulica kralja Zvonimira i Ulica 8. vojvođanske brigade u Ulica kralja Krešimira (Službeni glasnik Općine Draž, 2000). Svi nazivi koji su u nekoj mjeri bili povezani s Jugoslavijom su promijenjeni. Novi nazivi imaju i crkvene elemente koji se nisu mogli vidjeti za vrijeme komunističke vlasti. Zanimljivo je da su sve tri ulice koje su nosili nazive po vojnim brigadama bile zamijenjene s imenima hrvatskih kraljeva. Promijenjen je i naziv ulice koji se odnosio na lokalnu povijest, Ulica 11. novembra. Budući da su Jugoslavija i događaji u Drugom svjetskom ratu neupitno povezani, hodonimi koji se odnose na događanja u Drugom svjetskom ratu se također mijenjaju.

Promjene naziva ulica nakon raspada Jugoslavije se događaju samo u nekim naseljima općine. Kao već spomenuto u Batini, ali i u Duboševici i Topolju. Jedino naselje bez promjena je Topolje. U Gajiću se promijenio naziv jedne ulice: Planinska ulica u Ulica Ištvana Vencela, dok je jedina promjena u Dražu proglašavanje novog trga, Trg Stipe Đurina (Službeni glasnik Općine Draž, 2000).

Razlog zbog čega u Dražu i Podolju nije došlo do promjena je mali broj ulica. Draž ima 8, a Podolje 2 ulice i svi njihovi nazivi odgovaraju novoj, hrvatskoj vlasti. Jedina ulica koja se odnosi na Jugoslaviju u Dražu je Ulica Ive Lole Ribara i to nosi naziv prema narodnom heroju iz Hrvatske. Promjene u Topolju su minimalne, promijenjena su samo 3 naziva ulica od ukupno sedam. Jedine ulice koje su promijenile nazive su one čiji nazivi se izravno odnose na Jugoslaviju i jugoslavensku povijest. Ulice koje su promijenili nazive su: Ulica bratstva i jedinstva u Ulica braće Radić, Ulica JNA u Ulica hrvatskih branitelja i Ulica narodnih heroja u Ulica Vlatka Mačeka. Usporedno, sve ulice u Duboševici su promijenile nazive, čak i one koje se nisu odnosile na jugoslavensku vlast. Novi nazivi ulica su: Ulica Borisa Kidriča u Ulica braće Radić, Ulica braće Radić u Ulica Stipe Matovića, Ulica Đure Đakovića u Ulica Alojzije Stepinca, Glavna ulica u Ulica dr. Franje Tuđmana, Ulica Ive Lole Ribara u Virska ulica, Ulica palih boraca u Ulica hrvatskih branitelja, Trg JNA u Trg hrvatske mladeži, Ulica Vladimira Nazora u Ulica Ante Starčevića i Ulica 1. maja u Ulica 30. svibnja (Službeni glasnik Općine Draž, 2000). Kao već rečeno, svi nazivi ulica su promijenjeni, iako u toj promjeni Ulica braće Radić je ostala, no samo označava drugu ulicu. Ovo može biti i rezultat greške u službenoj dokumentaciji. Zamijenjena je i Ulica Vladimira Nazora, naziv koji se skoro nikad ne mijenja. Određene ulice su zadržale svoj značenje, iako nose drugi naziv. Ulica palih boraca je preimenovana u Ulicu hrvatskih branitelja, u oba slučaja naziv ulice odaje počast poginulima u ratu. Ulica 1. maja preimenovana je u Ulicu 30. svibnja, iako nazivi se ne odnose na slični događaj, originalni naziv odnosi se na Međunarodni dan rada, a drugi na hrvatski Dan

državnosti, ulica i dalje nosi naziv po određenom datumu. Jedan od novih naziva ulica su Ulica Stipe Matovića i Ulica Ive Grgića. Kao već spomenuto, u Jugoslaviji su određene ulice nosile nazive po lokalnim osobama poginulima u ratu. Takav oblik odavanja počasti se zadržao, tako da često ulice nose nazive po poginulim braniteljima. To je slučaj u Duboševici, kako bi odali počast poginulom branitelju iz Duboševice po njemu je dan naziv ulice. Jedina nova ulica u Gajiću je Ulica Ištvana Vencela. On je poginuo tijekom rata u Osijeku, a podrijetlom je iz Draža. Zanimljivo je da se za njega ne navodi nacionalnost i državljanstvo, no prema imenu možemo zaključiti da je bio mađarskog podrijetla. Isto tako u Dražu je proglašen novi trg, Trg Stipe Đurina. Naziv trga se isto odnosi na poginulog hrvatskog branitelja (Dokument ljudskih gubitaka u Hrvatskoj 1991 – 1995, 2023).

Nakon promjena nazive ulica možemo kategorizirati u sljedeće kategorije:

Sl. 11 Kategorizacija današnjih hodonima Općine Draž

Izvor: Službeni glasnik Općine Draž, 2000

Deskriptivni nazivi: Ulica Batina jug, Ulica planina, Ulica planina jug, Ulica planina zapad, Jorgovanska ulica, Staklena ulica, Srednja ulica i Crkvena ulica u Batini, Ulica Draž planina, Ulica planina i Planinska ulica u Dražu, Glavna ulica i Ulica planina u Podolju, Ulica planina i Ulica salaši u Gajiću, Ulica kod plota u Topolju, Glavna ulica u Duboševici,

Nazivi prema toponimima: Ulica Kendžija i Dunavska ulica u Batini, Virska ulica u Duboševici, Dunavska ulica i Ulica lugarnica Šarkanj u Dražu

Nazivi prema političarima: Ulica Doža Đerđa, i Ulica Košut Lajoša u Batini, Ulica braće Radić u Dražu, Ulica braće Radić, Ulica dr. Franje Tuđmana i Ulica Ante Starčevića u Duboševici, Ulica braće Radić u Gajiću, Ulica braće Radić i Ulica Vlatka Mačeka u Topolju

Nazivi prema narodnim herojima, partizanima i žrtvama Drugog svjetskog rata: Ulica Ive Lole Ribara u Dražu, Ulica Mije Zlatarić u Topolju

Nazivi prema piscima: Ulica Petefi Šandora i Ulica Vladimira Nazora u Batini, Ulica Vladimira Nazora u Dražu, Ulica Vladimira Nazora u Gajiću

Nazivi prema hrvatskim braniteljima i Domovinskom ratu: Trg Stipe Đurina u Dražu, Ulica Stipe Matovića, Ulica Ive Grgića i Ulica hrvatskih branitelja u Duboševici, Ulica Ištvana Vencela u Gajiću, Ulica hrvatskih branitelja u Topolju

Nazivi prema kraljevima i povijesnim ličnostima: Ulica Matije Gupca, Ulica kralja Tomislava, Ulica kralja Zvonimira i Ulica kralja Krešimira u Batini, Ulica Matije Gupca u Gajiću, Ulica Matije Gupca u Topolju

Nazivi prema svetcima, svećenicima i kršćanskim motivima: Ulica sv. Ivana Nepomuka u Batini, Ulica Alojzija Stepinca u Duboševici

Ostali nazivi prema osobama: Šovakova ulica u Gajiću

Nazivi prema datumima: Ulica 30. svibnja u Duboševici

Ostali nazivi: Trg slobode u Batini, Trg hrvatske mladeži u Duboševici, Ulica Republike u Topolju

Nakon promjena nazivi koji se direktno odnose na jugoslavensku/komunističku simboliku i na vojsku su izbrisani. Uvedeni su novi nazivi koji se odnose na kraljeve, svećenike i svetce što za vrijeme Jugoslavije je bila rijetka pojava, posebno se nikad nije davao naziv ulica prema svetcima. U naseljima Draž i Topolje zadržani su nazivi prema narodnim herojima i partizanima, dok su u Batini i Duboševici promijenjeni. Stoga se u jednom naselju mogu naći nazivi prema narodnim herojima i hrvatskim braniteljima, npr. u Dražu Ulica Ive Lole Ribara i Trg Stipe Đurina ili u Topolju Ulica Mije Zlatara i Ulica hrvatskih branitelja.

Jedan od hodonima koji nije promijenjen je granični most. Most 51. divizije, poznat pod nazivom i Batinski most, sagrađen je 1974. godine. Most je jedini hodonim u Batini koji se još referiran na Jugoslaviju. Ulica koja dovodi do mosta, D212, ima lokalni naziv, Tenkovska cesta

ili ulica. Naziv dolazi iz Domovinskog rata, kada su tenkovi JNA upravo došli u Baranju preko te ceste.

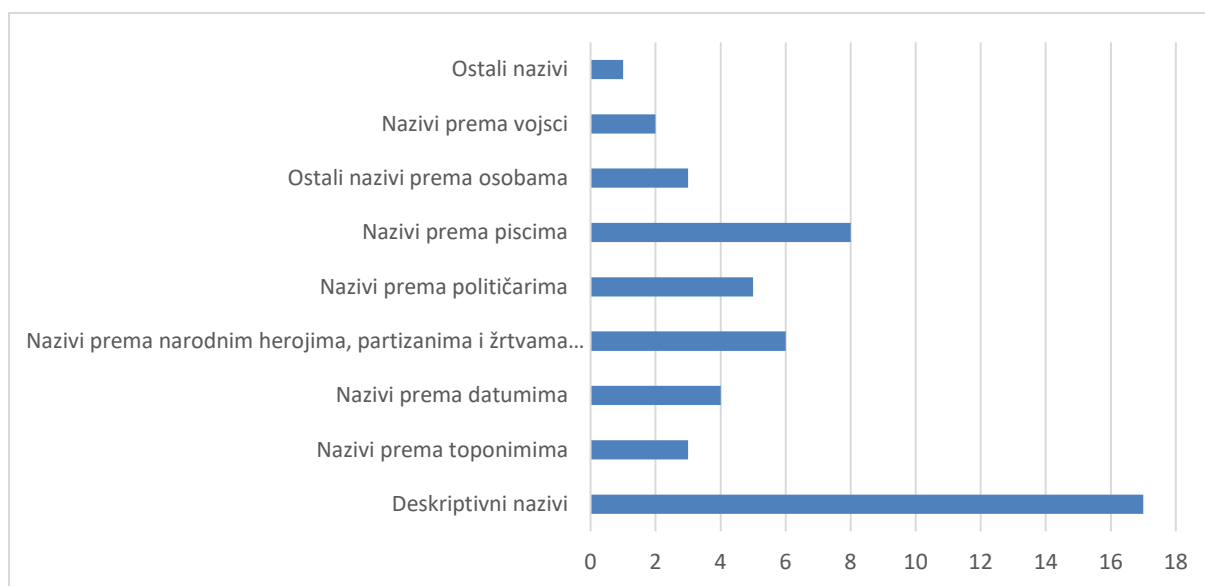
2. Naselja općine Kneževi Vinogradi

U sklopu Općine Kneževi Vinogradi nalaze se naselja: Kneževi Vinogradi, Zmajevac, Suza, Karanac, Kotlina i Kamenac. Osim navedenih naselja unutar općine se nalaze i pustare: Mirkovac, Sokolovac i Jasenovac. Pustare neće biti uzete u obzir pri analizi naziva ulica budući da nemaju nazive ulica (Kneževi Vinogradi, 2023).

Kneževi Vinogradi je četvrto najveće naselje u Baranji. Naselje ima 3357 stanovnika i heterogenu nacionalnu strukturu. Iako je jedno od većih naselja u Baranji, ima mali broj ulica. To je karakteristika njegovog oblika. Naselje je izdužen uz prometnicu, s par dugačkih, međusobno paralelnih ulica. Taj tip naselja se naziva nizno selo i tipično je za nizinske prostore kao što su Slavonija i Baranja.

Naselje se sastoji samo od 13 ulica, koje su za vrijeme Jugoslavije nosili imena: Ulica 8. marta, Glavna ulica, Ulica Mihajla Klajna, Ulica Moša Pijade, Ulica Republike, Vinogradska ulica, Ulica naselje 7. vojvođanske brigade, Ulica Petefi Šandora, Ulica 1. maja, Ulica Koste Nađa, Ulica Stjepana Miletića, Olgina ulica i Ulica ciglana. U Karancu su se nalazile ulice: Ulica JNA, Ulica Sare Bertić, Baranjska ulica, Radnička ulica, Kolodvorska ulica, Ulica Nikole Tesla, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Petefi Šandora, Karanac Ciglana. Ulice u Zmajevcu su bile: Ulica Kiš Ernő, Proleterska ulica, Ulica maršala Tita, Rakova ulica, Sportska ulica, Ulica 1. maja, Ulica Zmajevac planina, Željeznička ulica, Ulica Jozef Ante, Ulica Adi Endre, Ulica Košut Lajoša, Mala dunavska ulica, Ulica Petefi Šandora, Dunavska ulica i Vašarište. U Suzi su se nalazile ulice: Ulica maršala Tita, Trg Erne Kiš, Ulica donje bergende, Ulica 1. maja, Željeznička ulica, Ulica Petefi Šandora i Ulica Košut Lajoša. U Kotlini se nalaze ulice: Glavna ulica, Ulica Doža Đerđa, Ulica Petefi Šandora i Ulica Kotlina planina. Naselje Kamenac se sastoji samo od jedne ulice: Glavna ulica (Službeni glasnik općine Kneževi Vinogradi, 2000).

Hodonime u Općini Kneževi Vinogradi možemo kategorizirati u sljedeće kategorije:

Sl. 12 Kategorizacija hodonima Općine Kneževi Vinogradi za vrijeme Jugoslavija

Izvor: Službeni glasnik općine Kneževi Vinogradi, 2000

Deskriptivni nazivi: Glavna ulica, Vinogradska ulica i Ulica ciglana u Kneževim Vinogradima, Radnička ulica, Kolodvorska ulica i Ulica Karanac ciglana u Karancu, Proleterska ulica, Rakova ulica, Sportska ulica, Željeznička ulica, Ulica vašarište i Ulica Zmajevac planina u Zmajevcu, Ulica donje bergende i Željeznička ulica u Suzi, Glavna ulica i Ulica Kotlina planina u Kotlini, Glavna ulica u Kamencu

Nazivi prema toponimima: Baranjska ulica u Karancu, Dunavska ulica i Mala dunavska ulica u Zmajevcu

Nazivi prema datumima: Ulica 8. marta i Ulica 1. maja u Kneževim Vinogradima, Ulica 1. maja u Zmajevcu, Ulica 1. maja u Suzi

Nazivi prema narodnim herojima, partizanima i žrtvama Drugog svjetskog rata: Ulica Mihajla Klajna i Ulica Koste Nađa u Kneževim Vinogradima, Ulica Sare Bertić i Ulica Ive Lole Ribara u Karancu, Ulica Kiš Enrö u Zmajevcu, Trg Erne Kiš u Suzi,

Nazivi prema političarima: Ulica Moše Pijade u Kneževim Vinogradima, Ulica maršala Tita i Ulica Košut Lajoša u Zmajevcu, Ulica maršala Tita i Ulica Košut Lajoša u Suzi,

Nazivi prema piscima: Ulica Petefi Šandora i Ulica Stjepana Miletića u Kneževim Vinogradima, Ulica Petefi Šandora u Karancu, Ulica Jožef Atile, Ulica Adi Endre i Ulica Petefi Šandora u Zmajevcu, Ulica Petefi Šandora u Suzi, Ulica Petefi Šandora u Kotlini

Ostali nazivi prema osobama: Olgina ulica u Kneževim Vinogradima, Ulica Nikole Tesle u Karancu, Ulica Dože Đerđa u Kotlini

Nazivi prema vojsci: Ulica 7. vojvođanske brigade u Kneževim Vinogradima, Ulica JNA u Karancu

Ostali nazivi: Ulica Republike u Kneževim Vinogradima

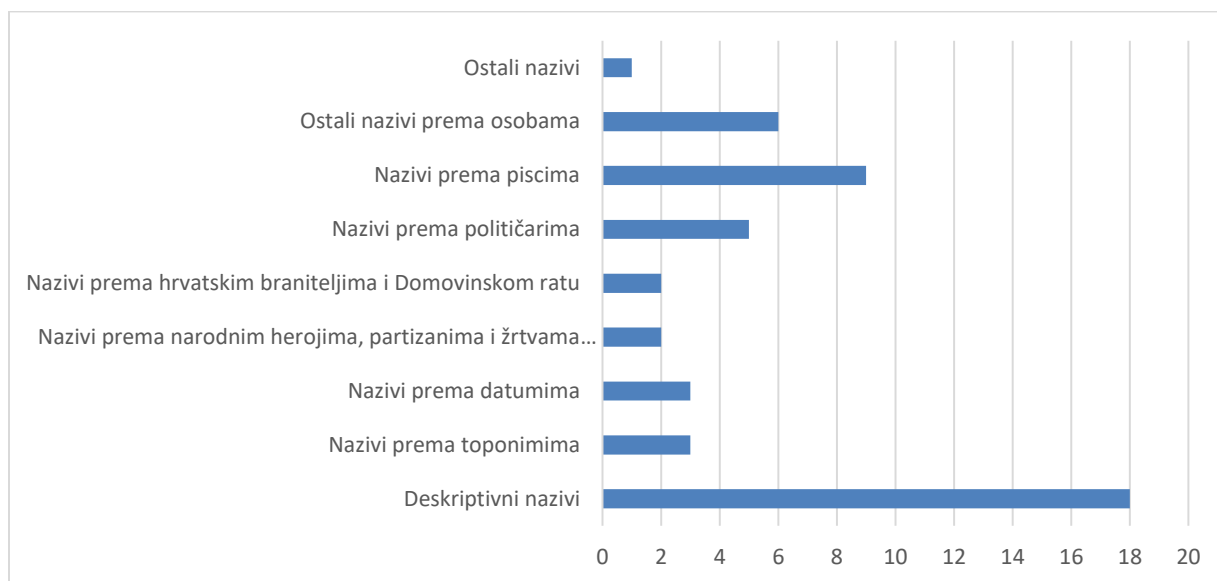
U svakom naselju općine Kneževi Vinogradi se moglo naći jedan hodonim povezan s lokalnim prostorom. U Kneževim Vinogradima to je Ulica Mihajla Klajna. On je bio Židov iz Slatine, član Komunističke Partije Jugoslavije koji je stradao u Osijeku zbog svojeg antifašističkog djelovanja. Strijeljan je zbog organizacije nekoliko sabotaža u Osijeku i okolici, osnivao je udarne grupe i poticao ustanke u Osijeku i okolici (Židovski biografski leksikon, 2023). U Zmajevcu i Suzi hodonimi nose naziv po Erni Kišu, u Zmajevcu ulica, a u Suzi trg. On je zajedno s Sarom Bertić, koja je imala ulicu u Karancu, i Jovanom Lazićem bio poštovan na prostoru Baranje za vrijeme Jugoslavije zbog njihovih djelovanja tijekom Drugog svjetskog rata. Njih troje su bili partizani podrijetlom iz Baranje i svo troje su stradali u ratu. Njihove biste su se, do raspada Jugoslavije, nalazile na Trgu slobode u Belom Manastiru.

Zanimljivo je da ulice u Karancu (Kolodvorska ulica), Zmajevcu i Suzi (Željeznička ulica) nose nazive po željezničkoj pruzi, iako kroz ta naselja danas ne prolazi željeznica. Nazivi su odraz svog vremena i kada su nazivi dodijeljeni željeznica je prolazila kroz navedena naselja. Spajala je Beli Manastir s Batinom i primarno je služila za prijevoz usjeva s lokalnih atara. Iako sama pruga više ne postoji, željeznički objekti, kao stanice i dalje postoje, ali su revitalizirane. Tako je željeznička stanica u Karancu danas Caffè bar Mustang.

Ulice u Zmajevcu i Suzi su jedine koje su nosile ime po jugoslavenskom vođi maršalu Titu. Ulica maršala Tita je i u Zmajevcu i u Suzi glavna ulica i spaja naselja s Kneževim Vinogradima i Batinom. I danas te ulice nose naziv po maršalu Titu i čine dio državne ceste D212, glavne prometne rute ka Srbiji u Baranji.

U Kneževim Vinogradima određene ulice imaju i lokalne nazive. Tako Ulica Petefi Šandora je poznata kao Šepski kraj, a Ulica Svetozara Miletića Kuvski kraj. Nazivi dolaze od mađarskih naziva za naselja Kamenac i Kotlina, a dobili su takve nazive jer vode ka tim naseljima. Također se za Ulicu 1. maj kaže Mlinski kraj, budući da vodi prema poljoprivrednim zemljištima.

Unutar općine bilo je minimalno promjena nakon mirne reintegracije. U Kneževim Vinogradima promijenjene su tri ulice: Ulica Republike u Ulica Hrvatske Republike, Ulica naselje 7. vojvođanske brigade u Ulica naselje hrvatskih branitelja i Ulica Koste Nađa u Ulica Antuna Plaveca. U Karancu promijenjeni su nazivi dviju ulica: Ulica JNA u Sunčana ulica i Ulica Sare Bertić u Ulica Tina Ujevića. U Suzi je bila samo jedna promjena: Trg Erne Kiša u Trg Ač Gedeona, a u Zmajevcu su promijenjena dva naziva ulica: Ulica Kiš Ernő u Ulica Kiš Rajna i Proleterska ulica u Ružina ulica, uz to proglašen je novi trg, Trg Tur Janoša (Službeni glasnik općine Kneževi Vinogradi, 2000).

Sl. 13 Kategorizacija današnjih hodonima Općine Kneževi Vinogradi

Izvor: Službeni glasnik općine Kneževi Vinogradi, 2000

Deskriptivni nazivi: Glavna ulica, Vinogradska ulica i Ulica ciglana u Kneževim Vinogradima, Radnička ulica, Kolodvorska ulica, Ulica Karanac ciglana i Sunčana ulica u Karancu, Ružina ulica, Rakova ulica, Sportska ulica, Željeznička ulica, Ulica vašarište i Ulica Zmajevac planina u Zmajevcu, Ulica donje bergende i Željeznička ulica u Suzi, Glavna ulica i Ulica Kotlina planina u Kotlini, Glavna ulica u Kamencu

Nazivi prema toponimima: Baranjska ulica u Karancu, Dunavska ulica i Mala dunavska ulica u Zmajevcu

Nazivi prema datumima: Ulica 8. marta i Ulica 1. maja u Kneževim Vinogradima, Ulica 1. maja u Zmajevcu, Ulica 1. maja u Suzi

Nazivi prema narodnim herojima, partizanima i žrtvama Drugog svjetskog rata: Ulica Mihajla Klajna u Kneževim Vinogradima, Ulica Ive Lole Ribara u Karancu

Nazivi prema hrvatskim braniteljima i Domovinskom ratu: Ulica naselje hrvatskih branitelja i Ulica Antuna Plaveca u Kneževim Vinogradima

Nazivi prema političarima: Ulica Moše Pijade u Kneževim Vinogradima, Ulica maršala Tita i Ulica Košut Lajoša u Zmajevcu, Ulica maršala Tita i Ulica Košut Lajoša u Suzi,

Nazivi prema piscima: Ulica Petefi Šandora i Ulica Stjepana Miletića u Kneževim Vinogradima, Ulica Petefi Šandora i Ulica Tina Ujevića u Karancu, Ulica Jožef Atile, Ulica Adi Endre i Ulica Petefi Šandora u Zmajevcu, Ulica Petefi Šandora u Suzi, Ulica Petefi Šandora u Kotlini

Ostali nazivi prema osobama: Olgina ulica u Kneževim Vinogradima, Ulica Kiš Rajne i Trg Tur Janoša u Zmajevcu, Ulica Nikole Tesle u Karancu, Trg Ač Gedeona u Suzi, Ulica Dože Đerđa u Kotlini

Ostali nazivi: Ulica Hrvatske Republike u Kneževim Vinogradima

Novi nazivi i dalje imaju slično značenje kao i prije. Ulica Republike je samo promijenila na koju republiku se odnosi, Ulica Hrvatske Republike, dok Ulica naselje hrvatskih branitelja i dalje nosi naziv po vojnom osoblju. Od promijenjenih ulica samo je jedna nosila naziv po osobi, a to je Ulica Koste Nađa. Naziv ulice je promijenjen u Ulicu Antuna Plaveca. Antun Plavec je bio hrvatski branitelj iz pustare Mirkovac koji je stradao u Domovinskom ratu. Ulica Antuna Plaveca danas je dominantno naseljena preseljenim stanovništvom iz pustare Mirkovac, te je logično da nosi naziv po osobi iz njihovog naselja (Dokument ljudskih gubitaka u Hrvatskoj 1991. – 1995., 2021).

Svi hodonimi koji su nosili nazive po baranjskim partizanima su promijenjeni. Jedino u Suzi naziv ulice i dalje odražava lokalnu povijest, Trg Ač Gedeona. Ač Gedeon je podrijetlom iz Bilja i bio je kapelan Lajošu Košutu (Hrvatski Fokus, 2023).

U Zmajevcu je uz promijene proglašen i novi trg, Trg Tur Janoša. Trg se nalazi ispred katoličke crkve i nosi naziv prema značajnom nogometašu iz NK Zmaj, najstarijem nogometnom klubu u Baranji. Prema nogometašu je mogla dobiti naziv i Ulica Kiš Rajne, budući da se jedan od prvih igrača u NK Zmaju zvao Kiš (Kneževi Vinogradi, 2023).

Dok su u ostalim naseljima općine manji broj naziva ulica promijenjen, u Kotlini i Kamencu nazivi su ostali nepromijenjeni. Razlog tomu je mali broj ulica i sami nazivi odražavaju nacionalnu strukturu naselja. Ulice Petefi Šandora i Ulica Dože Đerđe nazvane su prema osobama iz mađarske povijesti, stoga u naselju koje je dominantno mađarsko promjene nisu bile potrebne.

3. Čeminac i Kozarac

Naselja Čeminac i Kozarac su najveća naselja unutar općine Čeminac. Najznačajnija karakteristika općine je homogena nacionalna struktura. Dominantnu nacionalnu skupinu čine Hrvati s 89,17% ukupnog stanovništva.

Kozarac ima 615 stanovnika i sastoji se od 8 ulica. U Jugoslaviji te ulice su nosili nazive: Ulica JNA, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Marije Gupca, Ulica ciglana, Lička ulica, Radnička ulica, Omladinska ulica i Zelenogorska ulica (Službeni glasnik Općine Čeminac, 1999). Najveće naselje i centar općine je Čeminac. Čeminac ima 865 stanovnika i 9 ulica. Ulice koje su činile Čeminac za vrijeme Jugoslavije su bile: Nova ulica, Kolodvorska ulica, Ulica Veljka Vlahovića, Grobljanska ulica, Ulica braće Ribara, Školska ulica, Ulica Ljudevita Gaja i Ulica Matije Gupca (Službeni glasnik Općine Čeminac, 2000).

Naziv ulica u Čemincu i Kozarcu možemo podijeliti u sljedeće kategorije:

Deskriptivni nazivi: Ulica ciglana, Radnička ulica i Zelenogorska ulica u Kozarcu, Nova ulica, Kolodvorska ulica, Grobljanska ulica i Školska ulica u Čemincu

Nazivi prema toponimima: Lička ulica u Kozarcu

Nazivi prema narodnim herojima i partizanima: Ulica Ive Lole Ribara u Kozarcu, Ulica braće Ribar u Čemincu

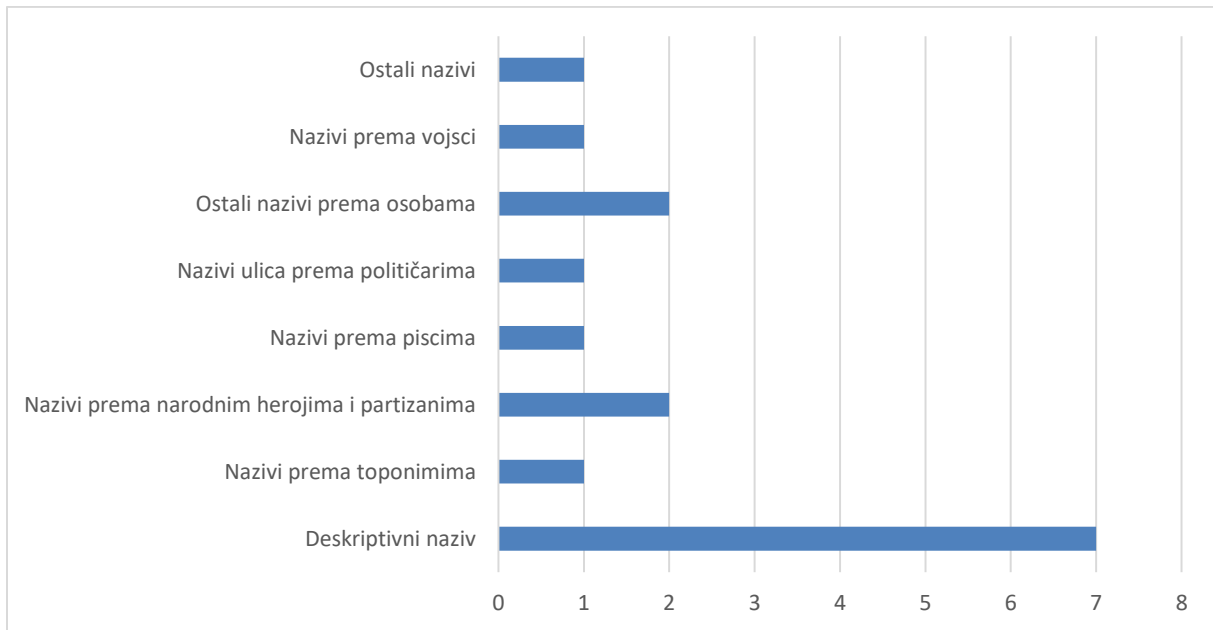
Nazivi prema piscima: Ulica Ljudevita Gaja u Čemincu

Nazivi ulica prema političarima: Ulica Veljka Vlahovića u Čemincu

Ostali nazivi prema osobama: Ulica Matije Gupca u Kozarcu. Ulica Matije Gupca u Čemincu

Nazivi prema vojsci: Ulica JNA u Kozarcu

Ostali nazivi: Omladinska ulica u Kozarcu

Sl. 14 Kategorizacija hodonima u Čemencu i Kozarcu za vrijeme Jugoslavije

Izvor: Službeni glasnik Općine Čeminac, 2000

U mnogim naseljima Baranje, pa tako i u Kozarcu, ulica nosi naziv po Ivi Loli Ribaru, narodnom heroju. Dok u Kozarcu naziv ulice odaje počast samo njemu, u Čemencu ulica nosi naziv po braći Ribar. Tako naziv ulice odaje počast ne samo Ivi Loli Ribaru, nego i njegovom mlađem bratu Jurici Ribaru. Obojica su poginuli u ratu 1943. godine, Jurica je poginu u Trebaljevu, a Lola na Glamočkom polju. Uz dva brata, bitno je spomenuti i njihovog oca Ivana Ribara, predsjednika AVNOJ-a (Šćepanović, 2022).

Skoro sve ulice su, nakon mirne reintegracije, bile preimenovane. Ulice u Kozarcu su preimenovane 1999. godine: Ulica JNA u Međimurska ulica, Ulica Ive Lole Ribara u Ulica Damira Furdija, Ulica ciglana u Ulica novo naselje, Lička ulica u Ulica Ante Starčevića, Radnička ulica u Ulica bana Josipa Jelačića, Omladinska ulica u Ulica hrvatske mladeži i Zelenogradska ulica u Ulica Stjepana Radića.

Jedina ulica koja je zadržala svoj naziv je ulica Matije Gupca, budući da ona već nosi naziv po osobi iz hrvatske povijesti nepovezane s Jugoslavijom (Službeni glasnik Općine Čeminac, 1999). Danas Međimurska ulica, nekad ulica JNA, je glavna ulica u naselju. Ona spaja Kozarac s Belim Manastirom s jedne strane i Čemencem s druge strane. Naziv ulice odraz je podrijetla stanovnika. Kao već spomenuto, nakon protjerivanja njemačkog stanovništva iz Baranje nakon

Drugog svjetskog rata dolazi do unutarnje migracije u Jugoslaviji. Na prostor Baranje se naseljavaju različite skupine ljudi iz različitih dijelova države. Novo doseljeni stanovnici iz određene regije se često naseljavaju u isto naselje. Doseljenici u Kozarcu su bili iz Međimurja, te naziv glavne ulice to prikazuje. Isto tako, naziv nogometnog kluba u Kozarcu je NK Međimurec, što je isto odraz podrijetla lokalnog stanovništva. Omladinska ulica iako promijenjena je i dalje zadržala svoje značenje. Novi naziv, Ulica hrvatske mladeži, i dalje se odnosi na mlađe stanovništvo. Kao i u mnogim drugim naseljima, određene ulice nose nazive prema osobama stradalima u ratu, a u Kozarcu je to Ulica Damira Furdija. Damir Furdi je hrvatski branitelj, podrijetlom iz Kozarca (Dokument ljudskih gubitaka u Hrvatskoj 1991. – 1995., 2021).

Kao i u Kozarcu, skoro sve ulice u Čemincu su nakon mirne reintegracije dobile nove nazive. Sve promjene nisu donesene odmah. Prvi val promjena donijet je 2000. godine, drugi 2017. godine, a treći i posljednji val promjena 2018. godine. U prvoj promjeni novi nazivi ulica su: Ulica Veljka Vlahovića u Ulica Stjepana Radića, Grobljanska ulica u Ulica kardinala Alojzija Stepinca i Ulica braće Ribar u Ulica Ante Starčevića. Promijenjeni su svi hodonimi koji su se odnosili na Jugoslaviju i zamijenjeni su osobama iz hrvatske povijesti nepovezani s Jugoslavijom. Ulice koje nisu promijenjene bile su deskriptivne i nisu se odnosili na ni jednu ideologiju (Službeni glasnik Općine Čeminac, 2000). U drugom valu promjena, 2017. godine, promijenjeni nazivi ulica su: Nova Ulica u Ulica dr. Franje Tuđmana i Kolodvorska ulica u Ulica hrvatskih branitelja (Službeni glasnik Općine Čeminac, 2017). U trećem valu promjena, 2018. godine, promijenjen je samo jedan naziv ulice i proglašena je nova ulica. Školska ulica promijenjena je u Ulica grada Vukovara i proglašena je nova ulica, Ulica generala Blage Zadre (Službeni glasnik Općine Čeminac, 2018). Zadnje dvije promjene, 2017. i 2018. godine, drugačije su od prve promjene. Prva promjena zamjenjuje naziva povezne s Jugoslavijom, dok druga i treća promjena mijenjaju nazive ulica kako bi pobliže odrazile hrvatsku povijest. Ulice promijenjene 2017. i 2018. godine nisu predstavljali nikakvu ideologiju niti politiku, dok njihovi novi nazivi se odnose isključivo na Domovinski rat.

Novo hodonime u Čemincu i Kozarcu možemo kategorizirati u sljedeće kategorije:

Deskriptivni nazivi: Ulica novo naselje u Kozarcu

Nazivi prema toponimima: Međimurska ulica u Kozarcu, Ulica grada Vukovara u Čemincu

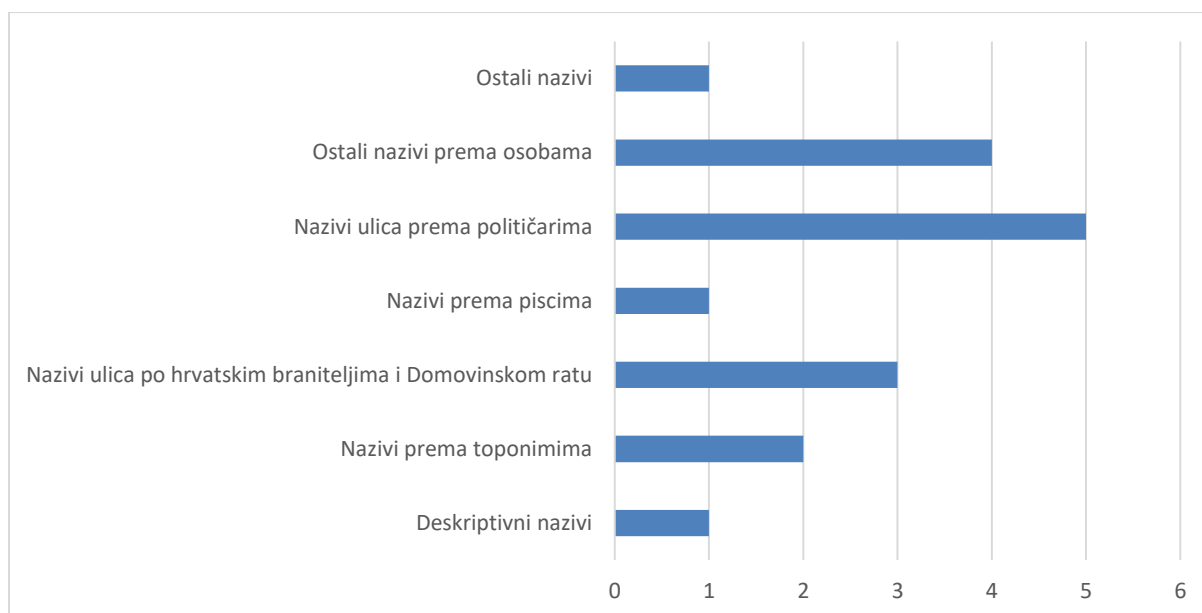
Nazivi ulica po hrvatskim braniteljima i Domovinskom ratu: Ulica Damira Furdija u Kozarcu, Ulica hrvatskih branitelja i Ulica generala Blage Zadre u Čemincu

Nazivi prema piscima: Ulica Ljudevita Gaja u Čemincu

Nazivi ulica prema političarima: Ulica Ante Starčevića i Ulica Stjepana Radića u Kozarcu, Ulica dr. Franje Tuđmana, Ulica Stjepana Radića i Ulica Ante Starčevića u Čemincu

Ostali nazivi prema osobama: Ulica Matije Gupca i Ulica bana Josipa Jelačića u Kozarcu. Ulica Matije Gupca i Ulica kardinala Alojzija Stepinca u Čemincu

Ostali nazivi: Ulica hrvatske mladeži u Kozarcu

Sl. 15 Kategorizacija današnjih hodonima u Čemincu i Kozarcu

Izvor: Službeni glasnik Općine Čeminac 1999, 2000, 2017 i 2018.

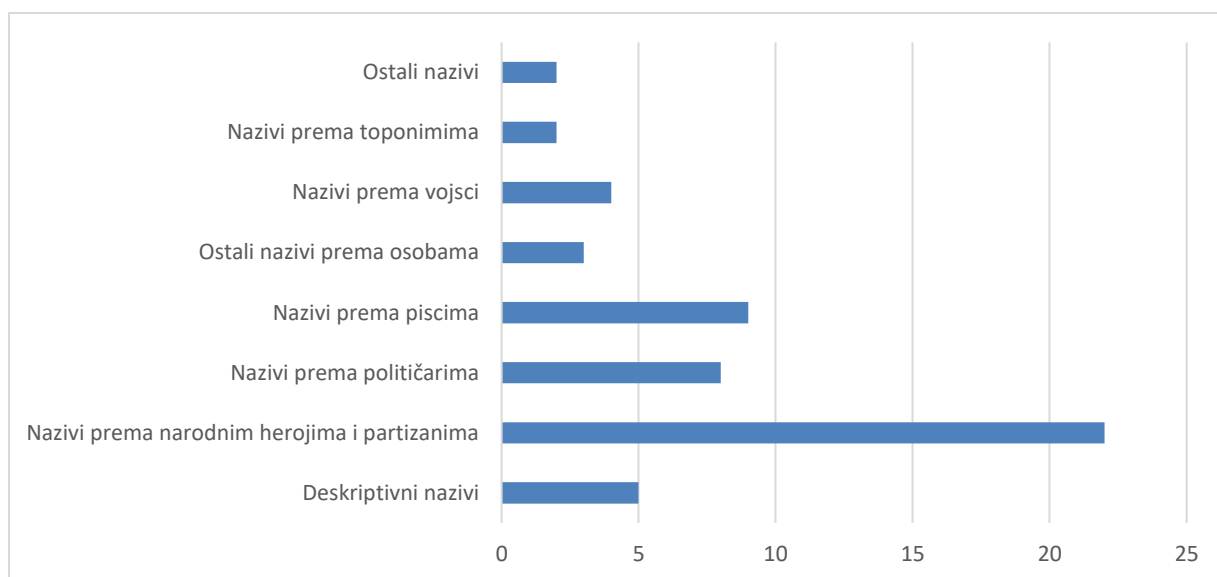
Najveća promjena u kategorijama hodonima Čeminca i Kozarca je smanjivanje deskriptivnih naziva. Novi nazivi se više odnose na političare i Domovinski rat, stoga je količina hodonima prema deskriptivnim nazivima opala. Razlog takvoj promjeni možemo pripisati homogenosti nacionalne strukture općine. Kao već rečeno, Općina Čeminac je najhomogenija općina u Baranji. Još i za vrijeme Jugoslavije, svi hodonimi, osim Ulice Veljka Vlahovića, su se odnosi na Hrvatsku. Osobe po kojima su ulice dobile nazive su svi podrijetlom iz Hrvatske, a takvo stanje se nije promijenilo s promjenama nakon mirne reintegracije.

4. Naselja Općine Darda

U sklopu Općine Darda nalaze se 4 naselja: Darda, Mece, Švajcarnica i Uglješ. Najveće naselje općine je Darda. Darda je drugo najveće naselje unutar Baranje i kroz povijest je bilo jedno od političkih središta južne Baranje, drugo je bilo Bilje. Prema popisu stanovništva 2021. godine Darda ima 4151 stanovnika, dok sva ostala naselja općine zajedno imaju nešto više od 1000 stanovnika (Popis stanovništva, 2023).

Darda se sastoji od 43 ulice. U Službenom glasniku Općine Darda spominje se još jedna ulica: Željeznička/Kolodvorska ulica, iako ta ulica ne postoji. Ulice u Dardi za vrijeme Jugoslavije su bili: Ulica admirala Mate Jerkovića, Ulica admirala Viktora Bubnja, Ulica Borisa Kidriča, Ulica Boška Buhe, Ulica Božidara Maslarića, Ulica Branka Radičevića, Ulica Dušana Vukasovića, Ulica Edvarda Kardelja, Ulica generala Dušana Čorkovića, Ulica Ivana Cankara, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Ive Marinkovića, Ulica JNA, Ulica Josipa Kraša, Ulica Kiš Erne, Ulica Jovana Lazića, Lenjinova ulica, Ulica Marka Oreškovića, Ulica maršala Tita, Ulica Milice Križan, Ulica Moše Pijade, Ulica Nade Dimić, Ulica Nikole Demonje, Ulica Petra Drapšina, Proleterska ulica, Ulica Rade Končara, Ulica Stevana Radovanovića Udarnika, Ulica Sare Bertić, Ulica Save Kovačevića, Ulica Vasilija Gaćeše, Ulica Veljka Vlahovića, Ulica vojvode Mišića, Ulica vojvođanskih brigada, Ulica Vuka Karadžića, Omladinska ulica, Ulica Zlatnica, Ulica generala Koste Nađa, Ulica Matije Gupca, Ulica Đure Đakovića, Školska ulica, Ulica Šumar i Ulica Ivana Gorana Kovačića. Mece je radničko naselje uz Dardu i ima 7 ulica: Ulica Edvarda Kardelja, Ulica Otokara Keršovanija, Ulica proleterskih brigada, Radnička ulica, Beljska ulica, Ulica Miroslava Krleže i Ulica Kokingrad. Švajcarnica ima samo dvije ulice. To je rezultat njenog oblika, Švajcarnica je tipično nizno naselje, produljeno je u smjeru prometnica. Ulice u naselju su bile: Ulica Franje Sertića i Ulica Nikole Miljanovića Karaule. Naselje Uglješ se sastoji od 4 ulice i to su bile: Ulica Branka Radičevića, Ulica JNA, Proleterska ulica i Ulica Vuka Karadžića (Službeni glasnik Općine Darda, 1996).

Nazive ulica u Općini Darda možemo podijeliti u sljedeće kategorije:

Sl. 16 Kategorizacija hodonima Općine Darda za vrijeme Jugoslavije

Izvor: Službeni glasnik Općine Darda, 1996

Deskriptivni nazivi: Ulica Zlatnica, Proleterska ulica i Školska ulica u Dardi, Radnička ulica u Mecu, Proleterska ulica u Uglješju,

Nazivi prema narodnim herojima i partizanima: Ulica Boška Buhe, Ulica Dušana Vukasovića, Ulica Dušana Ćorkovića, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Ive Marinkovića, Ulica Josipa Kraša, Ulica Marka Oreškovića, Ulica Milice Križan, Ulica Nade Dimić, Ulica Nikole Demonje, Ulica Petra Drapšina, Ulica Rade Končara, Ulica Save Kovačević, Ulica Vasilija Gaćeše, Ulica generala Koste Nađe, Ulica admirala Mate Jerkovića, Ulica admirala Viktora Bubnja, Ulica Borisa Kidriča, Ulica Kiš Erne, Ulica Jovana Lazića i Ulica Sare Bertić u Dardi, Ulica Nikole Miljanovića Karaule u Švajcarnici

Nazivi prema političarima: Ulica Edvarda Kardelja, Ulica Moše Pijade, Ulica Veljka Vlahovića, Ulica Đure Đakovića, Lenjinova ulica i Ulica maršala Tita u Dardi, Ulica Edvarda Kardelja u Meci, Ulica Franje Sertića u Švajcarnici

Nazivi prema piscima: Ulica Božidara Maslarića, Ulica Branka Radičevića, Ulica Ivana Cankara, Ulica Vuka Karadžića i Ulica Ivana Gorana Kovačića u Dardi, Ulica Otokara Keršovanija i Ulica Miroslava Krležje u Mecu, Ulica Branka Radičevića i Ulica Vuka Karadžića u Uglješju

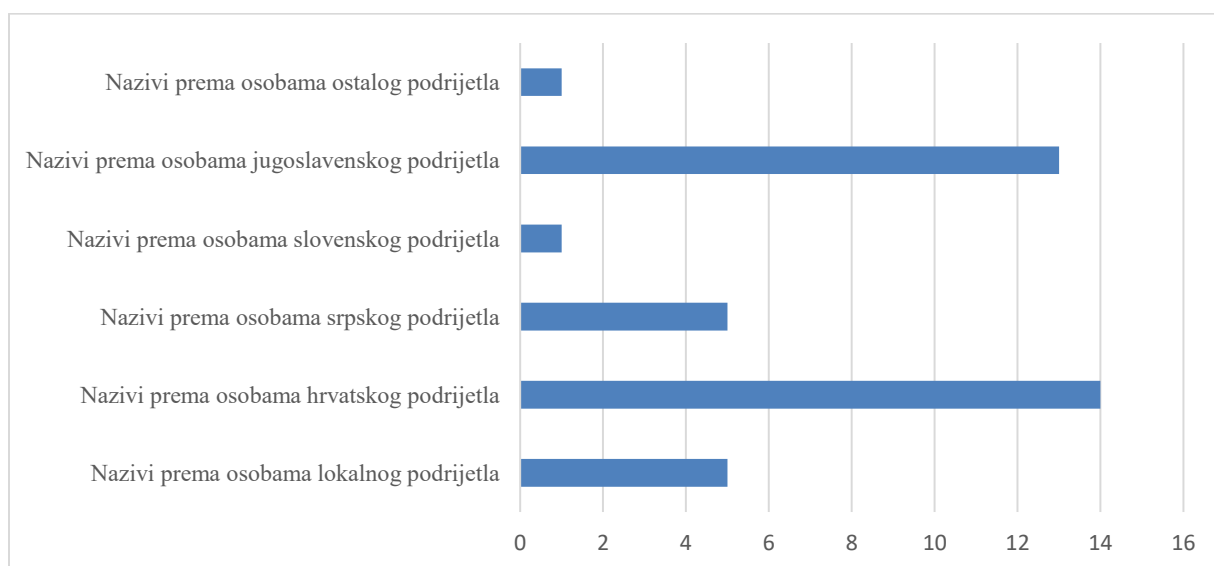
Ostali nazivi prema osobama: Ulica Stevana Radovanovića Udarnika, Ulica vojvode Mišića, Ulica Matije Gupca u Dardi

Nazivi prema vojsci: Ulica JNA i Ulica vojvođanske brigade u Dardi, Ulica proleterskih brigada u Mecu, Ulica JNA u Uglješuu

Nazivi prema toponimima: Beljska ulica i Ulica Kokingrad u Mecu

Ostali nazivi: Omladinska ulica i Ulica šumar u Dardi

Ulični nazivi koje nose imena osoba možemo podijeliti i po podrijetlu osoba: jesu li osobe hrvatskog, srpskog, jugoslavenskog ili lokalnog podrijetla. Pod osobama srpskog podrijetla računamo sve osobe koje su umrle prije Drugog svjetskog rata, a podrijetlom su iz Srbije ili srpskog podrijetla, dok osobe koje su iz Srbije, a sudjelovali su u Drugom svjetskom ratu računamo pod osobama jugoslavenskog podrijetla. Isto tako i za osobe slovenskog podrijetla.

Sl. 17 Kategorizacija hodonima Općine Darda prema podrijetlu osobe

Izvor: Službeni glasnik Općine Darda, 1996

Najviše ulica, što je i logično, nosi nazive po osobama hrvatskog i jugoslavenskog podrijetla. Zanimljivo je da ni jedna ulica ne nosi nazive po osobama mađarskog podrijetla. Jedina osoba mađarskog podrijetla je Erne Kiš, no on spada u kategoriju Nazivi prema osobama lokalnog podrijetla, jer je podrijetlom iz Suze. Ostale osobe koje spadaju u navedenu kategoriju su: Jovan Lazić, Sara Bertić, Milica Križan i Božidar Maslarić. Jovan Lazić i Sara Bertić, uz Ernu Kiš su partizani podrijetlom iz Baranje, i svo troje su stradali u Drugom svjetskom ratu (Nedić, 2023). Milica Križan je partizanka podrijetlom iz Osijeka, a studirala je agronomiju zajedno sa Sarom Bertić (Partizani.info, 2023). Ona je zajedno sa Sarom Bertić, Mihajlom Klajnom i ing. Vjekoslavom Bakulićem djelovala na dizanju narodnog ustanka u Osijeku, čije bi se djelovanje

proširilo i na prostor Baranje (Lazić, 1979). Božidar Maslarić je hrvatski političar i publicist podrijetlom iz Dalja, a dio svoje karijere je proveo u Osijeku (Hrvatska enciklopedija, s. v. „Maslarić, Božidar“).

Ulica u Dardi nosi ime po Stevanu Radovanoviću Udarniku. Udarnici su osobe koje se jako zalažu za svoj rad i nadmašuje radnu normu (Jezikoslovac, 2023b). To je bio pokušaj pretvaranja običnih radnika u super zvijezde, a trebalo je poticati ljude na rad. U stvarnosti, to je bio radnička utopija, koja je govorila da se fizičkim radom može doći do bogatstva. Kroz njih, posebno preko Alije Sirotanovića, najpoznatijeg udarnika koji se našao i na novčanicama, vlast je prikazivala tzv. Junake tranzicije (Levanat-Peričić, 2017). Što se tiče Stevana Radovanovića, on je vjerojatno lokalnog podrijetla, ali zbog manjka podataka to se ne može potvrditi.

Naselje Uglješ ne nosi ni jedan naziv osobe jugoslavenskog ili hrvatskog podrijetla. Razlog tomu je nacionalni sastav naselja. U Uglješu dominantno žive Srbi, stoga nazivi ulica to odražavaju. Obe ulice nose naziv po srpskim piscima, Branku Radičeviću i Vuku Karadžiću. Stoga ostale dvije ulice nose nazive prema Jugoslaviji, Ulica JNA i Proleterska ulica.

Specifični nazivi ulica za Mece su Beljska ulica i Ulica Kokingrad. Naziv Beljska ulica dolazi od smjera cesta, budući da vodi ka naselju Bilje (Belje). Ulica Kokingrad dobiva svoj naziv prema peradarskoj farmi Kokingrad osnovanoj 1948. godine (Kralik, 1986).

Skoro svi nazivi ulica u općini Darda su promijenjeni. Promijene naziva ulica donesene su 1996. godine, na samom početku mirne reintegracije Baranje s ostatkom Hrvatske. Usporedno, u svim ostalim administrativnim jedinicama je promjena nastupila nakon 1998. godine. Budući da mirna reintegracija još nije u potpunosti provedena u službenoj objavi se dodaje članak koji govori: „Ploče sa imenima ulica iz članka I. ovog Rješenja pribavit će, i kada za to budu stvoreni uvjeti, postaviti Općinska uprava.“ (Službeni glasnik Općine Darda, 1996). Sve ulice u Dardi, osim 6 ulica, su promijenili nazive. Nove ulice su: Ulica admirala Mate Jerkovića u Ulica Ljudevita Gaja, Ulica admirala Viktora Bubnja u Zagrebačka ulica, Ulica Borisa Kidriča u Ulica Alojzija Stepinca, Ulica Boška Buhe u Cvjetna ulica, Ulica Božidara Maslarića u Ulica Ante Starčevića, Ulica Branka Radičevića u Ulica žrtava Domovinskog rata, Ulica Dušana Vukasovića u Ulica Ivana Mažuranića, Ulica Edvarda Kardelja u Ulica Antuna Gustava Matoša, Ulica generala Dušana Ćorkovića u Ulica bana Josipa Jelačića, Ulica Ivana Cankara u Ulica Augusta Šenoa, Ulica Ive Lole Ribara u Ulica 135. baranjske brigade, Ulica Ive Marinkovića u Ulica Vatroslava Lisinskog, Ulica JNA u Osječka ulica, Ulica Josipa Kraša u

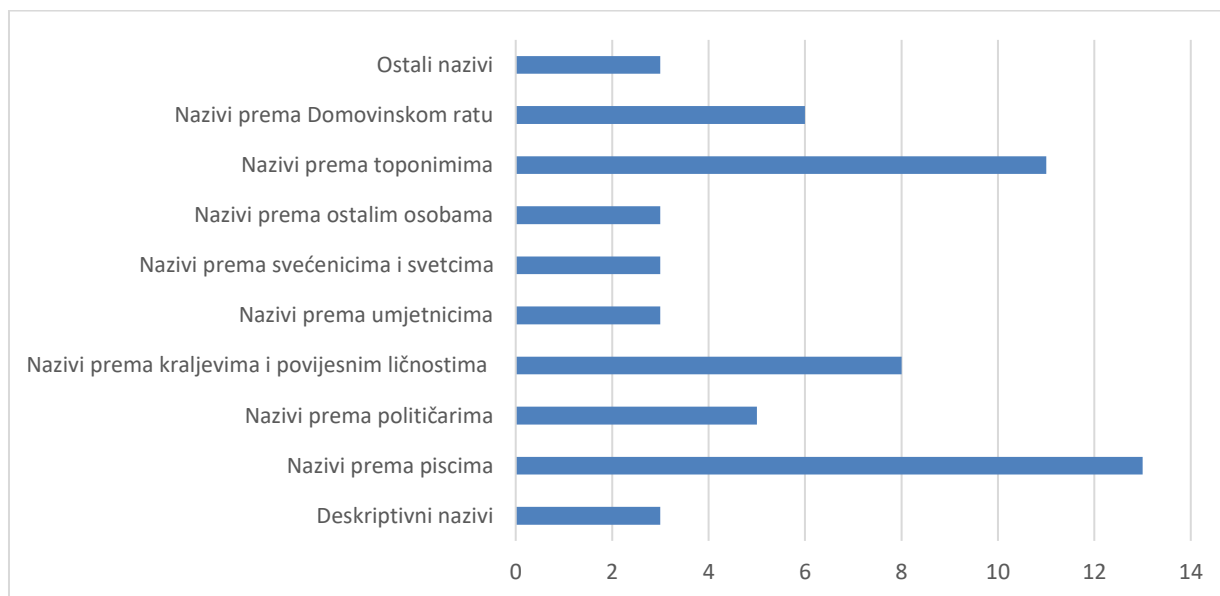
Ulica kralja Dmitra Zvonimira, Ulica Kiš Erne u Ulica Jokai Mora, Ulica Jovana Lazića u Ulica Nikole Šubića Zrinskog, Lenjinova ulica u Ulica Ivana Gundulića, Ulica Marka Oreškovića u Ulica Marka Marulića, Ulica maršala Tita u Ulica sv. Ivana Krstitelja, Ulica Milice Križan u Ulica Eugena Kvaternika, Ulica Moše Pijade u Ulica kneza Trpimira, Ulica Nade Dimić u Dubrovačka ulica, Ulica Nikole Demonje u Ulica kralja Petra Krešimira IV, Ulica Petra Drapšina u Ulica Ivana Meštrovića, Proleterska ulica u Vukovarska ulica, Ulica Rade Končara u Ilirska ulica, Ulica Stevana Radovanovića Udarnika u Ulica Antuna Mihanovića, Ulica Sare Bertić u Ulica braće Radić, Ulica Save Kovačevića u Gospićka ulica, Ulica Vasilija Gaćeše u Ulica Josipa Kozarca, Ulica Veljka Vlahovića u Ulica Tina Ujevića, Ulica vojvode Mišića u Ulica svete Ane, Ulica vojvođanskih brigada u Ulica Frana Krste Frankopana, Ulica Vuka Karadžića u Ulica Silvija Strahimira Kranjčevića, Omladinska ulica u Ulica Hrvatske mladeži i Ulica Zlatnica u Ulica jablanova. Ulice koje se nisu promijenile su: Ulica Generala Koste Nađe, Ulica Matije Gupca, Ulica Đure Đakovića, Školska ulica, Ulica šumar i Ulica Ivana Gorana Kovačića (Službeni glasnik Općine Darda, 1996).

U Mecu su promijenjene svi naziva ulica, osim Ulice Miroslava Krleže i Beljska ulica. Promijenjeni nazivi ulica su: Ulica Edvarda Kardelja u Plitvička ulica, Ulica Otokara Keršovanija u Ulica Dobriše Cesarića, Ulica proleterskih brigada u Ulica kralja Tomislava i Radnička ulica u Ulica hrvatskih ratnih veterana (Službeni glasnik Općine Darda, 1996). Određene ulice su podijeljene i njima su dodijeljeni novi nazivi, novi ulični nazivi su: Ulica Željka Hodaka, Ulica Rudolfa Banića i Ulica Krune Pinjuha (Autokarta Hrvatske, 2023).

U Švajcarnici i Uglješiu su svi nazivi ulica promijenjeni. Promijenjeni nazivi ulica u Švajcarnici su: Ulica Franje Sertića u Velebitska ulica i Ulica Nikole Miljankovića Karaule u Ulica Dragutina Tadijanovića, a promijenjeni nazivi ulica u Uglješiu su: Ulica Branka Radičevića u Bosutska ulica, Ulica JNA u Baranjska ulica, Proleterska ulica u Ulica Jagode Trehulke i Ulica Vuka Karadžića u Ulica Nikole Tesle (Službeni glasnik Općine Darda, 1996).

S promjenama naziva ulica 1996. godine izgubio se je multietnički aspekt naziva. Novi nazivi dominantno dolaze iz hrvatske povijesti i odražavaju vrijeme prije Drugog svjetskog rata. Novi elementi u nazivima ulica su vladari i svetci, čije korištenje kao hodonimi nije bilo uobičajeno za vrijeme Jugoslavije. Od svih novih naziva samo jedna ulica nosi naziv po osobi koja nije iz hrvatske povijesti, a to je Ulica Jokai Mora. Jokai Mor je mađarski književnik koji je djelovao tijekom 19. stoljeća (Hrvatska enciklopedija, s. v. „Jókai, Mór“). Ulica Jokai Mor se prije zvala Ulica Kiš Erne, tako da se naziv ulice i dalje odnosi na osobu mađarskog podrijetla. Nakon

promjena naziva ulica, ni jedna ulica ne nosi naziv prema ženi u Dardi. Prije promjena 3 ulice su nosile naziv prema ženi: Ulica Milice Križan, Ulica Nade Dimić i Ulica Sare Bertić. Jedini novi naziv ulice prema ženi je Ulica Jagode Trehulke u Uglještu (Službeni glasnik Općine Darda, 1996).

Sl. 18 Kategorizacija današnjih hodonima Općine Darda

Izvor: Službeni glasnik Općine Darda, 1996

Novi nazivi ulica dominantno nose nazive po osobama, stoga ćemo ih raspodijeliti u sljedeće kategorije:

Deskriptivni nazivi: Cvjetna ulica, Ulica jablanova i Školska ulica u Dardi

Nazivi prema piscima: Ulica Ljudevita Gaja, Ulica Ivana Mažuranića, Ulica Antuna Gustava Matoša, Ulica Augusta Šenoe, Ulica Jokai Mora, Ulica Ivana Gundulića, Ulica Marka Marulića, Ulica Josipa Kozarca, Ulica Tina Ujevića i Ulica Ivana Gorana Kovačića u Dardi, Ulica Dobriše Cesarića i Ulica Miroslava Krležu u Mecu, Ulica Dragutina Tadijanovića u Švajcarnici

Nazivi prema političarima: Ulica Ante Starčevića, Ulica Eugena Kvaternika, Ulica Silvija Strahimira Kranjčevića, Ulica braće Radić i Ulica Đure Đakovića u Dardi

Nazivi prema kraljevima i povijesnim ličnostima: Ulica bana Josipa Jelačića, Ulica kralja Dmitra Zvonimira, Ulica Nikole Šubića Zrinskog, Ulica kneza Trpimira, Ulica kralja Petra Krešimira IV, Ulica Frana Krste Frankopana, Ulica Matije Gupca u Dardi, Ulica kralja Tomislava u Mecu

Nazivi prema umjetnicima: Ulica Vatroslava Lisinskog, Ulica Ivana Meštrovića i Ulica Antuna Mihanovića u Dardi

Nazivi prema svećenicima i svetcima: Ulica Alojzija Stepinca, Ulica svetog Ivana Krstitelja i Ulica svete Ane u Dardi

Nazivi prema ostalim osobama: Ulica generala Koste Nađe u Dardi, Ulica Jagode Trehulke i Ulica Nikole Tesle u Uglješ

Nazivi prema toponimima: Zagrebačka ulica, Osječka ulica, Dubrovačka ulica, Vukovarska ulica i Gospićka ulica u Dardi, Plitvička ulica, Beljska ulica i Ulica Kokingrad u Mecu, Velebitska ulica u Švajcarnici, Bosutska ulica i Baranjska ulica u Uglješ

Nazivi prema Domovinskom ratu: Ulica žrtava Domovinskog rata i Ulica 135. baranjske brigade u Dardi, Ulica hrvatskih ratnih veterana, Ulica Krune Pinjuha, Ulica Rudolfa Banića i Ulica Željka Hodaka u Mecu

Ostali nazivi: Ilirska ulica, Ulica hrvatske mladeži i Ulica šumar

Uz promijene naziva ulica, u Mecu su dijelovi prijašnjih ulica proglašeni kao nove odvojene ulice. Nove ulice nose nazive po hrvatskim braniteljima poginulim u Baranji, a to su: Ulica Krune Pinjuha, Ulica Rudolfa Banića i Ulica Željka Hodaka. Kruno Pinjuh je podrijetlom iz Osijeka i poginuo je u Josipovcu, Rudolf Banić je podrijetlom iz Osijeka i poginuo je u Tvrđavici, a Željko Hodak je podrijetlom iz Meca i poginuo je u Borovu (Dokument ljudskih gubitaka u Hrvatskoj 1991. – 1995., 2023).

Ulični nazivi u Uglješ više ne nose nazive po osobama iz Srbije, iako novi nazivi i dalje odražavaju nacionalnu strukturu naselja. Novi nazivi nose nazive po osobama pripadnicima nacionalne manjine iz Hrvatske. Nikola Tesla je izumitelj srpskog podrijetla iz Hrvatske, a Jagoda Trehulka je pedagoginja češkog podrijetla iz Osijeka.

Kao i u mnogim drugim naseljima Omladinska ulica je pri promjeni zadržala svoje značenje, budući da je novi naziv Ulica hrvatske mladeži.

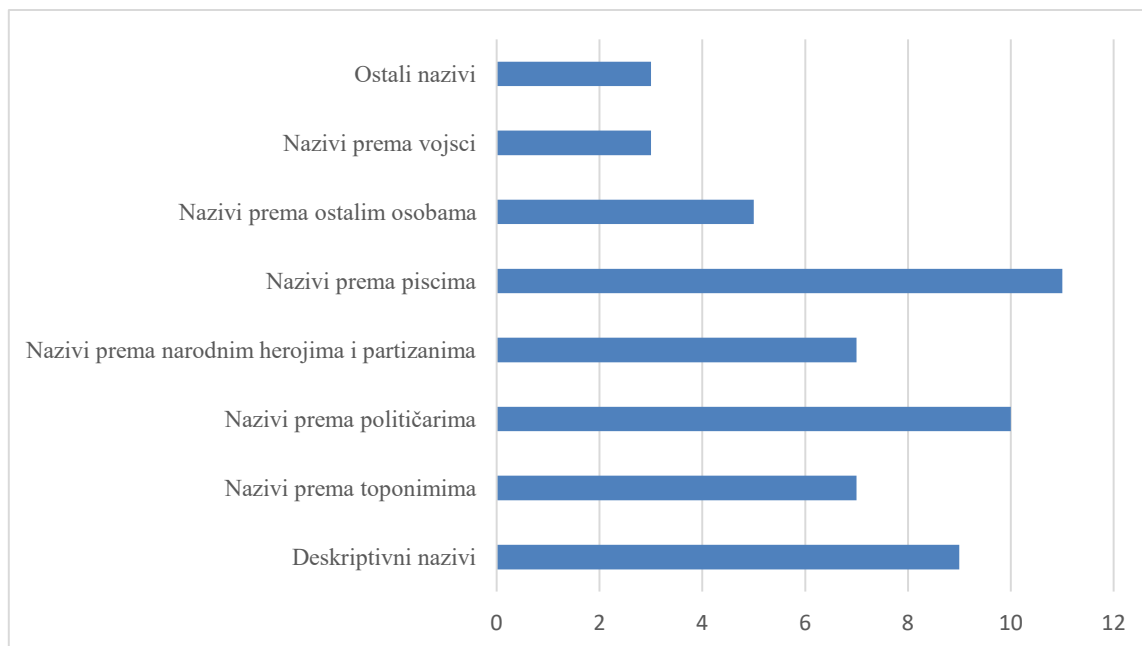
U praksi kada se mijenjaju većina ulica u naselju, naziva koji se odnose na Jugoslaviju više nema. No, u Dardi nakon promjena samo je 6 ulica ostalo ne promijenjeno i to dvije koje su se direktno odnose na narode heroje i političare Jugoslavije: Ulica generala Koste Nađe i Ulica Đure Đakovića.

5. Naselja Općine Bilje

Naselje Bilje je, uz Dardu, kroz povijesti bilo središte južnog dijela Baranje. Izvorno je mjesto kompanije Belje, koje nosi naziv po naselju. Treće je najveće naselje u Baranji, nakon Belog Manastira i Darde. Uz Bilje unutar općine se nalaze i naselja: Kopačevo, Lug i Vardarac.

Naselje se danas sastoji od 44 ulice, no za vrijeme Jugoslavije sastojalo se od 39 ulica, a to su: Ulica Radivoja Korača, Ulica Borisa Kidriča, Ulica 51. divizije, Ulica 1. maja, Ulica Boška Buhe, Ulica Branka Stupara, Ulica Branka Čopića, Ulica bratstva i jedinstva, Ulica Demeč, Dravska ulica, Dunavska ulica, Ulica Edvarda Kardelja, Ulica Ivana Gorana Kovačića, Ulica Ivana Mažuranića, Ulica Ive Andrića, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica JNA, Ulica Jovana Lazića, Ulica Kiš Erne, Ulica Košut Lajoša, Ulica Matije Gupca, Ulica Moše Pijade, Ulica Petefi Šandora, Proleterska ulica, Ulica Rade Končara, Ulica Sare Bertić, Ulica Save Kovačevića, Savska ulica, Vardarska ulica, Vatrogasna ulica, Ulica Veljka Vlahovića, Vinogradska ulica, Ulica Vladimira Bakarića, Ulica Vladimira Nazora, Zagrebačka ulica, Ulica Đure Salaja, Ulica Đure Đakovića, Ulica Nikole Tesla i Beljska ulica (Službeni glasnik Općine Bilje, 1998). Kopačevo se danas sastoji od 8 ulica, no za vrijeme Jugoslavije samo 6 ulica je imalo naziv, a to su: Ulica Ferenc Kiša, Ribarska ulica, Ulica Šandora Petefi, Grobljanska ulica, Ulica Lajoša Košut i Ružina ulica. Lug se danas sastoji od 9 ulica, ali za vrijeme Jugoslavije samo 3 su nosile naziv: Ulica Šandora Petefija, Ritska ulica i Ulica novi red. Vardarac je jedino naselje koje ima danas manje ulica, nego što je imalo za vrijeme Jugoslavije. Danas ima 6 ulica, a tada je imao 7 ulica i to su bile: Ulica Jozefa Atile, Ulica Lajoša Košuta. Ulica Šandora Petefija, Ružina ulica, Ulica novi red, Ulica Adi Endre i Ulica Petefi brigade (Službeni glasnik Općine Bilje, 1999).

Nazive ulica možemo kategorizirati u sljedeće kategorije:

Sl. 19 Kategorizacija hodonima Općine Bilje za vrijeme Jugoslavije

Izvor: Službeni glasnik Općine Bilje, 1998, Službeni glasnik Općine Bilje, 1999

Deskriptivni nazivi: Vatrogasna ulica i Vinogradska ulica u Bilju, Ribarska ulica, Grobljanska ulica i Ružina ulica u Kopačevu, Ritska ulica i Ulica novi red u Lugu, Ružina ulica i Ulica novi red u Vardarcu

Nazivi prema toponimima: Dravska ulica, Dunavska ulica, Savska ulica, Vardarska ulica, Zagrebačka ulica, Beljska ulica i Ulica Demeč u Bilju,

Nazivi prema političarima: Ulica Borisa Kidriča, Ulica Edvarda Kardelja, Ulica Košut Lajoša, Ulica Moše Pijade, Ulica Veljka Vlahovića, Ulica Vladimira Bakarića, Ulica Đure Salaja i Ulica Đure Đakovića u Bilju, Ulica Lajoša Košuta u Kopačevu, Ulica Lajoša Košuta u Vardarcu

Nazivi prema narodnim herojima i partizanima: Ulica Boška Buhe, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Rade Končara, Ulica Save Kovačevića, Ulica Jovana Lazića, Ulica Kiš Erne i Ulica Sare Bertić u Bilju,

Nazivi prema piscima: Ulica Branka Ćopića, Ulica Ivana Gorana Kovačića, Ulica Ivana Mažuranića, Ulica Ive Andrića, Ulica Petefi Šandora i Ulica Vladimira Nazora u Bilju, Ulica Šandora Petefi u Kopačevu, Ulica Šandora Petefi u Lugu, Ulica Jozefa Atila, Ulica Šandora Petefija i Ulica Adi Endre u Vardarcu,

Ostali nazivi prema osobama: Ulica Radivoja Korača, Ulica Branka Stupara, Ulica Matije Gupca i Ulica Nikole Tesla u Bilju, Ulica Ferenc Kiša u Kopačevu

Nazivi prema vojsci: Ulica 51. divizije i Ulica JNA u Bilju, Ulica Petefi brigade u Vardarcu

Ostali nazivi: Ulica 1. maja, Ulica bratstva i jedinstva i Proleterska ulica u Bilju

Specifičnost hodonima Bilja je znatna količina naziva prema piscima i toponimima. U ostalim naseljima hodonimi dominantno nose nazive prema političarima i narodnim herojima. Naravno, pisci koji su dobili svoje nazive ulica su pogodni za komunističku ideologiju ili pogoduju promoviranju ideologije bratstva i jedinstva. Upravo zbog toga u Bilju dvije ulice nose nazive po piscima iz Srbije, Branku Ćopiću i Ivi Andriću. Ivo Andrić je hrvatskog podrijetla s područja Bosne i Hercegovine, ali je većinu svog života proveo u Beogradu i radio kao diplomata za Kraljevinu Jugoslaviju. Kao i u mnogim drugim naseljima u Baranji, naziv ulice nosi naziv prema Petefi Šandoru, kako bi reprezentirao mađarsku manjinu, a i komunističku ideologiju budući da je bio revolucionar u 19. stoljeću. Kao i već prije spomenuto Bilje je, uz Dardu i Beli Manastir, jedino naselje u Baranji koji nosi nazive sva tri baranjska partizana, Jovana Lazića, Sare Bertić i Erne Kiša. Specifičnost za hodonime Bilja je naziv prema Radivoju Koraću. U Službenom glasniku Općine Bilje on se navodi kao Korač. Radivoj Korač je poznati jugoslavenski košarkaš podrijetlom iz Sombora (Levai, 2023). Sombor je naselje u Bačkoj blizu Baranje, stoga mogući razlog dodjeljivanja naziva po njemu je slično kao i s Brankom Ćopićem i Ivom Andrićem, stvaranje boljih odnosa među stanovništvom susjednih republika i promoviranje ideologije bratstva i jedinstva.

Od 39 ulica u Bilju, samo 14 ulica nije dobilo novi naziv nakon mirne reintegracije, a to su: Ulica Demeč, Dravska ulica, Dunavska ulica, Ulica Ivana Gorana Kovačića, Ulica Ivana Mažuranića, Ulica Lajoša Košuta, Ulica Matije Gupca, Ulica Šandora Petefija, Savska ulica, Vatrogasna ulica, Vinogradska ulica, Zagrebačka ulica, Ulica Nikole Tesle i Beljska ulica. Zadržani hodonimi su dominantno iz kategorije Nazivi prema toponimima. Od osoba koji su zadržani kao hodonimi su osobe koje odgovaraju novoj političkoj ideologiju. Maknuti nazivi ulica nosili su nazive po osobama koje se referiraju direktno na Jugoslaviju ili osobama srpskog podrijetla. Zadržane su nazivi prema osobama mađarskog podrijetla i osoba s prostora Hrvatske nepovezanih s Jugoslavijom. Došlo je do male promjene u zadržanim mađarskim nazivima, ime i prezime osobe u nazivu ulice je obrnuto, tako je danas Ulica Šandora Petefija i Ulica Lajoša Košuta, a ne Ulica Petefi Šandora i Ulica Košut Lajoša (Službeni glasnik Općine Bilje, 1998).

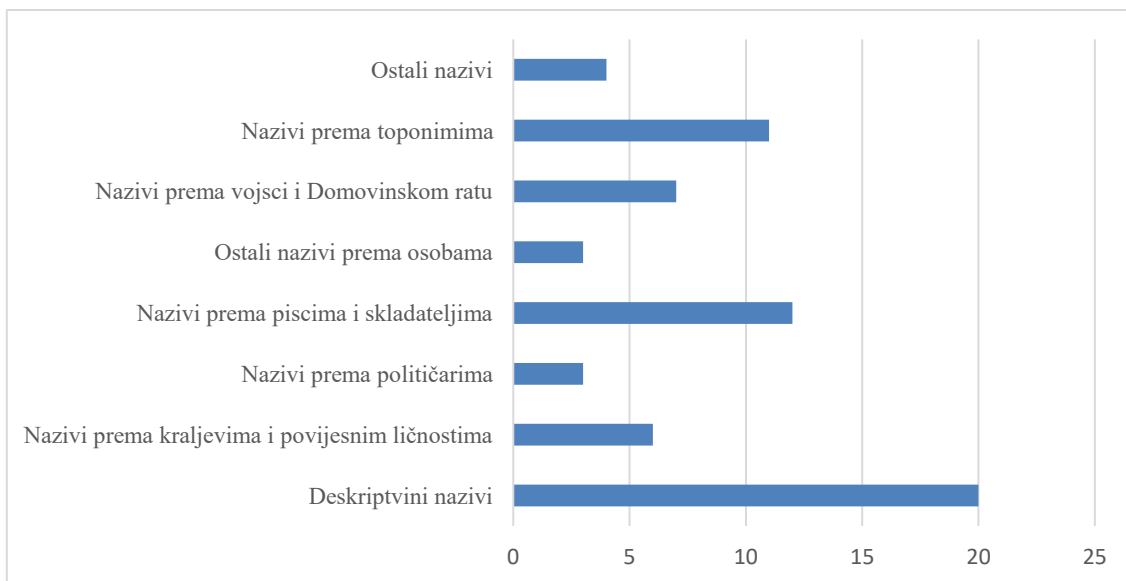
Ostale ulice su dobile nove nazive, a to su: Ulica Radivoja Korača u Športska ulica, Ulica Borisa Kidriča u Ulica kralja Zvonimira, Ulica 51. divizije u Ulica biljske satnije ZNG RH, Ulica 1. maja u Ulica 1. svibnja, Ulica Boška Buhe u Ulica Bijelog Lopoča, Ulica Branka Stupara u Dubrovačka ulica, Ulica Branka Čopića u Ulica žrtava Domovinskog rata, Ulica bratstva i jedinstva u Školska ulica, Ulica Edvarda Kardelja u Ulica Josipa Kozarca, Ulica Ive Andrića u Vukovarska ulica, Ulica Ive Lole Ribara u Blatna ulica, Ulica JNA u Ulica hrvatske vojske, Ulica Jovana Lazića u Ulica Eugena Savojskog, Ulica Kiš Erne u Ulica Vatroslava Lisinskog, Ulica Moše Pijade u Ulica crne rode, Proleterska ulica u Ribarska ulica, Ulica Rade Končara u Ulica kralja Tomislava, Ulica Sare Bertić u Ulica Ivana Gundulića, Ulica Save Kovačevića u Ulica Miroslava Krleže, Vardarska ulica u Primoštenska ulica, Ulica Veljka Vlahovića u Ulica Josipa Juraja Strossmayera, Ulica Vladimira Bakarića u Ulica Tina Ujevića, Ulica Vladimira Nazora u Ulica hrvatskih branitelja, Ulica Đure Salaja u Ulica kneza Branimira i Ulica Đure Đakovića u Ritska ulica. Uz promjene naziva ulica, proglašene su i novi hodonimi, a to su: Crkvena ulica, Trg bana Josipa Jelačića, Ulica Konkološ, Biljski sokak i Komarčev prolaz (Službeni glasnik Općine Bilje, 1998).

U Kopačevu dvije ulice su promijenile naziv: Grobljanska ulica u Crkvena ulica i Ružina ulica u Podunavska ulica. Uz to, proglašene su i dvije nove ulice: Ulica hrvatskih branitelja i Ritska ulica.

U Lugu svi nazivi su ostali isti, no 6 novih ulica je proglašeno: Livadska ulica, Crkvena ulica, Školska ulica, Ulica hrvatskih branitelja, Kozjačka ulica i Ulica 15. siječnja. Sve nove ulice nastale su dijeljenjem Ulice Šandora Petefija, osim Ulica 15. siječnja ona je nastala od Ulice novi red.

U Vardarcu je došlo do spajanja i dijeljenja ulica, dok je jedna promijenila naziv, a to je: Ulica novi red u Školska ulica. Ulica Jozef Atila je u potpunosti spojena, s Ulicom Šandora Petefija, a dio Ulice Lajoša Košuta je spojena s istom tom ulicom. Slično tome, Ulica Petefi brigade je u potpunosti spojena s Ulicom Adi Endre, dok je od dijela Ružine ulice proglašena nova ulica: Ulica hrvatskih branitelja (Službeni glasnik Općine Bilje, 1999).

Poslije promjena, nazive možemo kategorizirati u sljedeće skupine:

Sl. 20 Kategorizacija današnjih hodonima Općine Bilje

Izvor: Službeni glasnik Općine Bilje, 1998, Službeni glasnik Općine Bilje, 1999

Deskriptivni nazivi: Športska ulica, Školska ulica, Blatna ulica, Ribarska ulica, Vatrogasna ulica, Vinogradska ulica, Ritska ulica, Crkvena ulica i Komarčev prolaz u Bilju, Ribarska ulica, Crkvena ulica, Podunavska ulica i Ritska ulica u Kopačevu, Ritska ulica, Ulica novi red, Livadska ulica, Crkvena ulica i Školska ulica u Lugu, Ružina ulica i Školska ulica u Vardarcu

Nazivi prema kraljevima i povijesnim ličnostima: Ulica kralja Zvonimira, Ulica Eugena Savojskog, Ulica Matije Gupca, Ulica kralja Tomislava, Ulica kneza Branimira i Trg bana Josipa Jelačića u Bilju

Nazivi prema političarima: Ulica Lajoša Košuta u Bilju, Ulica Lajoša Košuta u Kopačevu, Ulica Lajoša Košuta u Vardarcu

Nazivi prema piscima i skladateljima: Ulica Josipa Kozarca, Ulica Ivana Gorana Kovačića, Ulica Ivana Mažuranića, Ulica Vatroslava Lisinskog, Ulica Šandora Petefija, Ulica Ivana Gundulića, Ulica Miroslava Krležu i Ulica Tina Ujevića u Bilju, Ulica Šandora Petefi u Kopačevu, Ulica Šandora Petefija u Lugu, Ulica Šandora Petefija i Ulica Adi Endre u Vardarcu

Nazivi prema ostalim osobama: Ulica Josipa Juraja Strossmayera i Ulica Nikole Tesle u Bilju, Ulica Ferenc Kiša u Kopačevu

Nazivi prema vojsci i Domovinskom ratu: Ulica biljske satnije ZNG RH, Ulica žrtava Domovinskog rata, Ulica hrvatske vojske i Ulica hrvatskih branitelja u Bilju, Ulica hrvatskih branitelja u Kopačevu, Ulica hrvatskih branitelja u Lugu, Ulica hrvatskih branitelja u Vardarcu

Nazivi prema toponimima: Dubrovačka ulica, Ulica Demeč, Dravska ulica, Dunavska ulica, Vukovarska ulica, Savska ulica, Primoštenska ulica, Zagrebačka ulica, Beljska ulica i Ulica Konkološ u Bilju. Kozjačka ulica u Lugu

Ostali nazivi: Ulica 1. svibnja, Ulica bijelog lopoča i Ulica crne rode u Bilju, Ulica 15. siječnja u Lugu

Usporedbom naziva ulica prije i poslije promjena 1998. godine, vidimo da se nakon promjene povećao broj hodomina prema toponimima. Treba uzeti u obzir da od 14 nepromijenjenih hodonima, 6 bilo prema toponimima. Jedini hodonim prema toponimu promijenjen je Vardarska ulica, budući da se odnosi na planinu i rijeku u Sjevernoj Makedoniji. Razlog postavljanja naziva prema planini ili rijeci znatno udaljenoj od naselja je vjerojatno promoviranje ideologije bratstva i jedinstva. Jedna od novih ulica proglašena 1998. godine je Ulica Konkološ. Naziv se odnosi na lokalni izvor pod nazivom Bilje-Konkološ oko kojega je 2016. godine proglašena zona sanitarne zaštite (Županijski glasnik Osječko-baranjske županije, 2016).

Budući da je Bilje najbliže naselje parku prirode Kopački rit i park spada pod jurisdikciju Općine Bilje i turističke zajednice Općine Bilje, ulični nazivi reprezentiraju Kopački rit (Turistička zajednica općine Bilje – Kopački rit, 2023). Ulice koje nose nazive prema motivima Kopačkog rita su: Ulica bijelog lopoča, Ulica crne rode i Ritska ulica u Bilju. Isto tako, Ritska ulica se nalazi i u Kopačevu i Vardarcu.

Neke ulice su zadržale slično značenje i nakon promjene. Ulica Radivoja Korača preimenovana je u Športska ulica. Radivoj Korać je bio jugoslavenski košarkaš, tako da je naziv ulice u oba razdoblja bio povezan sa sportom. Slično i s Ulicom Eugena Savojskog, prije se zvala Ulica Jovana Lazića, tako da se naziv ulice i dalje odnosi na osobu iz lokalne povijesti. Eugen Savojski je bio habsburški plemić koji je držao posjede u Bilju, a njegov dvorac se i dalje nalazi u centru naselja, dok Jovan Lazić, kao već spomenuto, bio partizan iz Baranje. Novi naziv bolje reprezentira lokalnu povijest, jer se referira direktno na povijest naselja, a ne Baranje.

6. Naselja Općine Petlovac

Općine Petlovac sastoji se od naselja: Petlovac, Baranjsko Petrovo Selo, Luč, Novo Nevesinje, Novi Bezdán i Torjanci. U sklopu općine nalaze se i naselja Sudaraž, Širine i Zeleno Polje. Ta su naselja u potpunosti napuštena (Sudaraž) ili skoro u potpunosti napuštena (Širine imaju 26 stanovnika, a Zeleno Polje 13 stanovnika) (Općina Petlovac, 2023).

Naselja su relativno mala s malim brojem ulica, te stoga su promjene hodonima bile minimalne. Promjene su provedene jedino u Torjancima i Petlovcu. Mogući razlog za to je veličina naselja, svako naselje ima mali broj stanovnika i uz to mali broj ulica. Drugi razlog zbog kojega nije došlo do promjene su nacionalne manjine, posebna u naseljima Novi Bezdán (mađarska nacionalna manjina) i Novo Nevesinje (srpska nacionalna manjina).

Ulice po naseljima u Općini Petlovac su: Glavna ulica, Ulica Daljok i Kolodvorska ulica u Baranjskom Petrovom Selu, Ulica Rade Končara, Ulica Zvonka Brkića, Nova ulica, Ulica Vladimira Nazora, Ulica Jovana Lazića, Ulica Josipa Kraša, Ulica Nikole Tesla i Beljska ulica u Petlovcu, Ulica Aleske Šantića, Toplička ulica i Ulica Žido Pustara u Novom Nevesinju, Srednja ulica, Ulica Petefi Šandora, Ulica Aran Janoš, Ulica Jokai Mor, Dravska ulica, Ulica Đože Đerđe, Dunavska ulica, Ulica Toldi Mikolša i Ulica Košut Lajoša u Novom Bezdánu, Ulica Vladimira Nazora, Školska ulica, Ulica Matije Gupca, Ulica Borisa Kidriča i Ulica Marka Oreškovića u Luču, Ulica Pavla Ilića, Ulica JNA, Graničarska ulica, Dravska ulica i Ulica Ratka Sofijanića u Torjancima.

Hodonime u naseljima Općine Petlovac možemo kategorizirati u sljedeće kategorije:

Deskriptivni nazivi: Glavna ulica i Kolodvorska ulica u Baranjskom Petrovom Selu, Nova ulica u Petlovcu, Toplička ulica u Novom Nevesinju, Srednja ulica u Novom Bezdánu, Školska ulica u Luču, Graničarska ulica u Torjancima

Nazivi prema toponimima: Ulica Daljok u Baranjskom Petrovom Selu, Beljska ulica u Petlovcu, Dravska ulica i Dunavska ulica u Novom Bezdánu, Dravska ulica u Torjancima

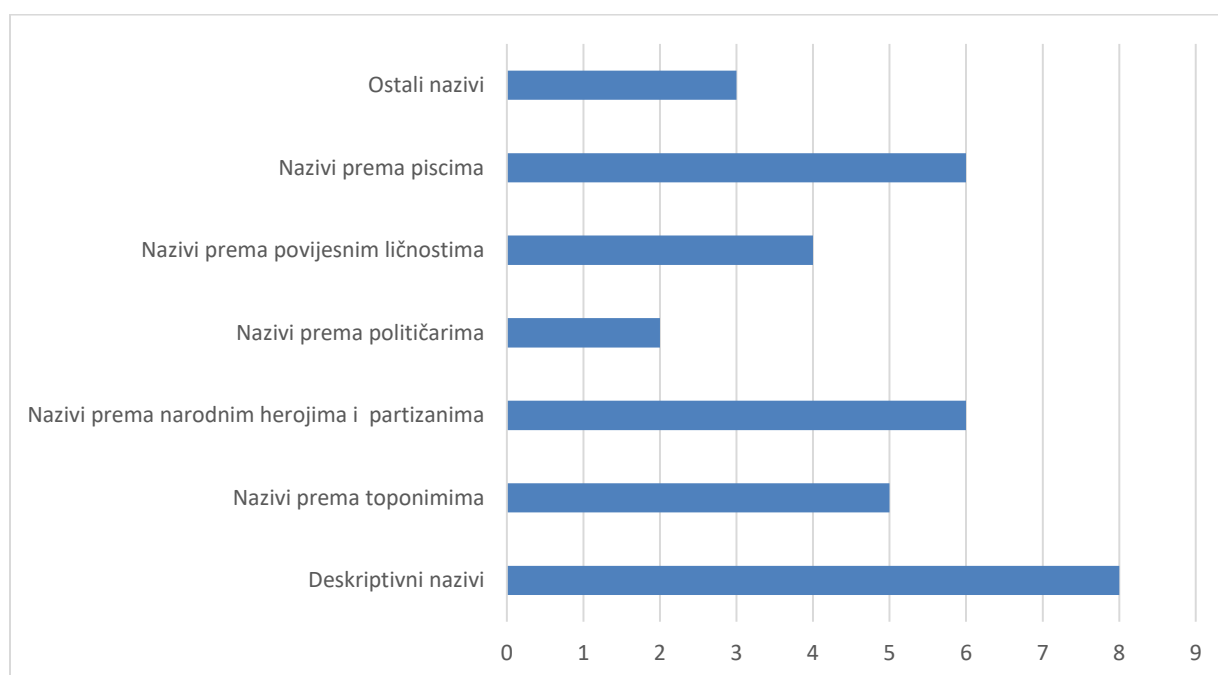
Nazivi prema narodnim herojima i partizanima: Ulica Rade Končara, Ulica Jovana Lazića i Ulica Josipa Kraša u Petlovcu, Ulica Marka Oreškovića u Luču, Ulica Pavla Ilića i Ulica Ratka Sofijanića u Torjancima

Nazivi prema političarima: Ulica Zvonka Brkića u Petlovcu, Ulica Borisa Kidriča u Luču

Nazivi prema povijesnim ličnostima: Ulica Dože Đerđa, Ulica Toldi Mikloša i Ulica Košut Lajoša u Novom Bezdanu, Ulica Matije Gupca u Luču

Nazivi prema piscima: Ulica Vladimira Nazora u Petlovcu, Ulica Vladimira Nazora u Luču, Ulica Aleksa Šantića u Novom Nevesinju, Ulica Petefi Šandora, Ulica Aran Janoš i Ulica Jokai Mor u Novom Bezdanu

Ostali nazivi: Ulica Nikole Tesle u Petlovcu i Ulica Žido pustara u Novom Nevesinju, Ulica JNA u Torjancima

Sl. 21 Kategorizacija hodonima Općine Petlovac za vrijeme Jugoslavije

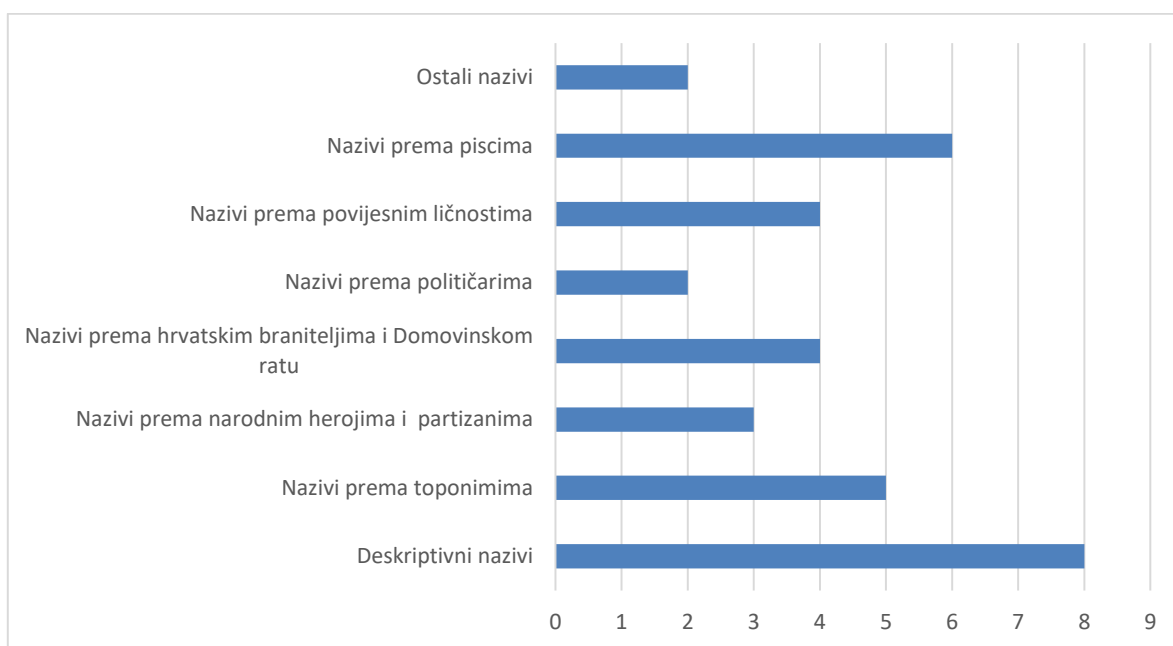
Izvor: izrađeno prema podacima iz priloga i razgovora s lokalnim stanovništvom

Kao već rečeno, u Novom Bezdanu većinu stanovništva čine Mađari, što se reflektira na hodonime naselja. Nazivi se odnose na osobe koje su pridonijele mađarskoj kulturi i osobama iz mađarske povijesti prije Drugog svjetskog rata. Naziv ulica u Novom Bezdanu je odraz nacionalnog sastava stanovništva, budući da skoro svi stanovnici Novog Bezdana su pripadnici mađarske nacionalnosti. Slično je i u Novom Nevesinju. Kao već prije rečeno, naziv Novo Nevesinje može doći od naselja Nevesinje u Hercegovini, budući da su stanovnici naselja podrijetlom iz Hercegovine. Naziv ulice u Novom Nevesinju to i odražava. Naziv Ulice Alekse Šantića odnosi se na srpskog pisca iz Hercegovine, točnije Mostara. Naziv ulice također

reflektira i nacionalnu strukturu, budući da stanovnici Novog Nevesinja su dominantno pripadnici srpske nacionalnosti.

Kao već spomenuto jedine promjene naziva hodonima u Općini Petlovac je bilo u naselju Torjanci i jedna ulica u Petlovcu. Novi nazivi su: Ulica Pavla Ilića u Ulica žrtava Domovinskog rata, Ulica JNA u Ulica Marka Kneževića i Ulica Ratka Sofijanića u Ulica Željka Tomića, dok naziv Graničarska ulica i Dravska ulica nisu promijenjene, a u Petlovcu je Ulica Jovana Lazića preimenovana u Ulica hrvatskih branitelja.

Nakon promjena nazive ulica u Općini Petlovac možemo kategorizirati u sljedeće kategorije:

Sl. 22 Kategorizacija današnjih hodonima Općine Petlovac

Izvor: Izvor: izrađeno prema podacima iz priloga i razgovora s lokalnim stanovništvom

Deskriptivni nazivi: Glavna ulica i Kolodvorska ulica u Baranjskom Petrovom Selu, Nova ulica u Petlovcu, Toplička ulica u Novom Nevesinju, Srednja ulica u Novom Bezdanu, Školska ulica u Luču, Graničarska ulica u Torjancima

Nazivi prema toponimima: Ulica Daljok u Baranjskom Petrovom Selu, Beljska ulica u Petlovcu, Dravska ulica i Dunavska ulica u Novom Bezdanu, Dravska ulica u Torjancima

Nazivi prema narodnim herojima i partizanima: Ulica Rade Končara i Ulica Josipa Kraša u Petlovcu, Ulica Marka Oreškovića u Luču

Nazivi prema hrvatskim braniteljima i Domovinskom ratu: Ulica hrvatskih branitelja u Petlovcu, Ulica žrtava Domovinskog rata, Ulica Marka Kneževića i Ulica Željka Tomića u Torjancima

Nazivi prema političarima: Ulica Zvonka Brkića u Petlovcu, Ulica Borisa Kidriča u Luču

Nazivi prema povijesnim ličnostima: Ulica Đože Đerđa, Ulica Toldi Mikloša i Ulica Košut Lajoša u Novom Bezdanu, Ulica Matije Gupca u Luču

Nazivi prema piscima: Ulica Vladimira Nazora u Petlovcu, Ulica Vladimira Nazora u Luču, Ulica Aleksa Šantića u Novom Nevesinju, Ulica Petefi Šandora, Ulica Aran Janoš i Ulica Jokai Mor u Novom Bezdanu

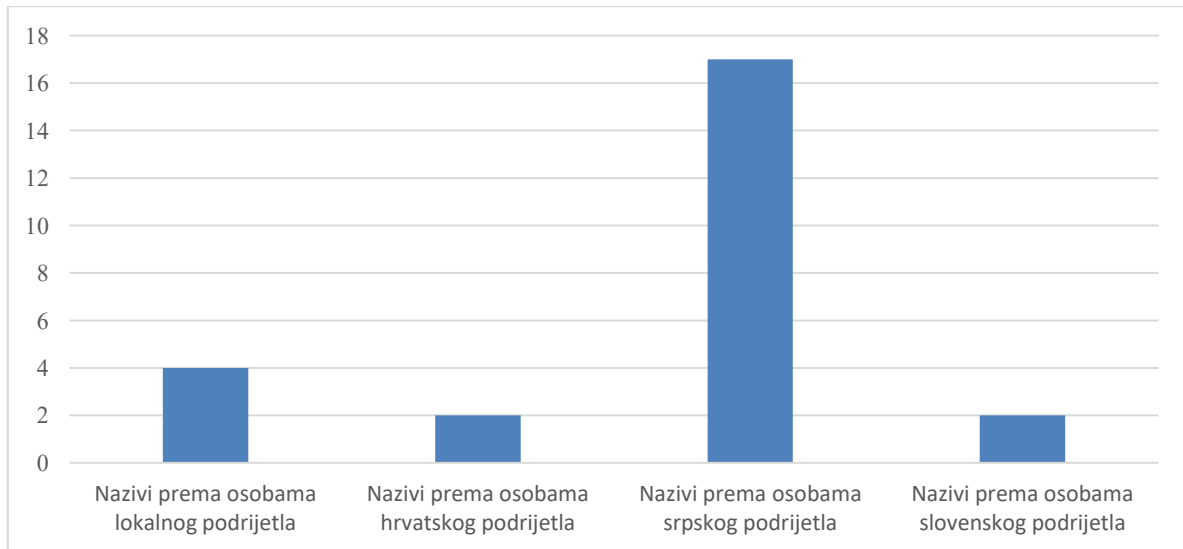
Ostali nazivi: Ulica Nikole Tesle u Petlovcu i Ulica Žido Pustara u Novom Nevesinju

Zajednički motiv svi novim hodonimima je povezanost sa Domovinskim ratom. Marko Knežević je poginuo tijekom Domovinskog rata, a podrijetlom je iz Tenje, u okolici Osijeka. Isto tako, Željko Tomić je hrvatski branitelj poginuo u ratu, a podrijetlom je iz Torjanaca iako je živio u Baranjskom Petrovom Selu. Neobično je što su dali naziv ulice prema Marku Kneževiću, a ne prema Adamu Kneževiću, osobi koja je isto tako poginula tijekom Domovinskog rata, ali je podrijetlom iz Torjanaca i imao je prebivalište u Torjancima (Dokument ljudskih gubitaka u Hrvatskoj 1991 – 1995, 2021).

Usporedno s drugim naseljima, jedine značajne promjene hodonima događaju se u Torjancima. Razlog takve diferencijacije nalazimo u događanjima tijekom Domovinskog rata. Do početka rujna 1991. godine cijela Baranja je postala dio novoproglašene države SAO Krajina. Prostor Baranje će ostati odvojen od Hrvatske sve do završetka mirne reintegracije 1998. godine (Tikvica, 2020). No, to ne znači da nisu bili pokušaji ponovnog vraćanja Baranje. U travnju 1992. godine pokrenuta je Operacija „Baranja“, pokušaj Hrvatske vojske da ponovo vrate prostor Baranje. Probili su na prostor Baranje oko Torjanaca, ali do podneva istog dana povukli se natrag (Sarkotić, 2022). Prostor Torjanaca odigrao je bitnu ulogu tijekom događanja u Domovinskom ratu, te je upravo to moglo utjecati na promjenu naziva ulica nakon završetka rata, budući da se sve nove ulice odnose na Domovinski rat. Kao već spomenuto, jedna ulica u Torjancima nosi naziv prema Željku Tomiću, hrvatskom branitelju stradalom u navedenoj operaciji 03.04.1992. godine (Dokument ljudskih gubitaka u Hrvatskoj 1991 – 1995, 2021).

7. Naselja Općine Jagodnjak

U sklopu Općine Jagodnjak su naselja: Jagodnjak, Bolman, Novi Bolman i Majške Međe. Općina Jagodnjak je specifična u Baranji po svojoj nacionalnoj strukturu. Ona je jedina općina u Baranji u kojoj Hrvati ne čine većinu, nego Srbi i to sa 62,87% stanovništva.

Sl. 23 Kategorizacija hodonima Općine Jagodnjak prema podrijetlu osobe

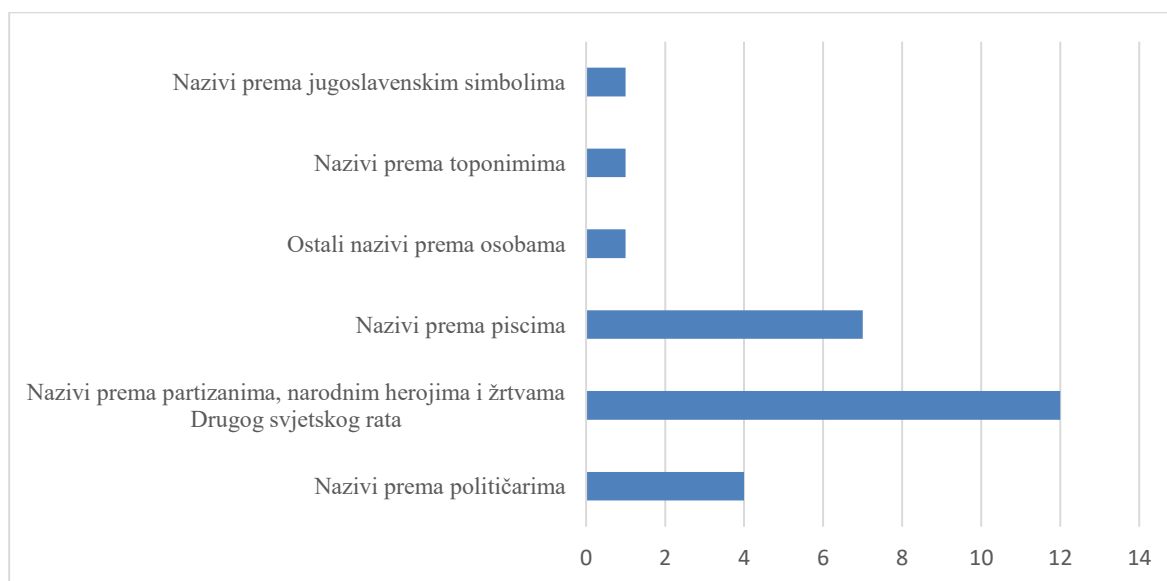
Izvor: izrađeno prema podacima iz priloga

Dominantnost srpskog stanovništva u općini se odrazila i na hodonime. Prema sl. 23 vidimo da hodonimi prema osobama dominantno nose nazive prema osobama srpskog podrijetla. Uz to trebamo ubrojiti i 4 osobe navedene kao osobe lokalnog podrijetla, budući da su i oni srpskog podrijetla.

Još jedna specifičnost za općinu Jagodnjak je ta što nisu promijenili ni jedan hodonim nakon mirne reintegracije. Svi nazivi ulica su ostali isti kao i za vrijeme Jugoslavije.

Najveće naselje općine je Jagodnjak s 11 ulica, nakon toga Bolman s 10 ulica, Majške Međe s 5 ulica i Novi Bolman s jednom ulicom. Ulice u općini su: Ulica Borisa Kidriča, Ulica vijenac Nikole Tesle, Ulica Vasilija Gaćeše, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Žike Jovanovića, Ulica Branka Radičevića, Kruševačka ulica, Ulica Vladimira Nazora, Partizanska ulica, Ulica Obrada Ribića, Ulica Jovana Jovanovića Zmaja u Jagodnjaku, Ulica Borisa Kidriča u Novom Bolmanu, Ulica Save Kovačević, Ulica Sare Bertić, Ulica Ankice Dobrokes, Ulica Vuka Karadžića, Ulica Svetozara Miletića, Ulica Branka Radičevića, Ulica Žikice Jovanovića, Ulica Petra Drapšina, Ulica Miladina Popovića i Njegoševa ulica u Bolmanu, Ulica Jovana Lazića ,

Ulica Jovana Jovanovića Zmaja, Ulica Đure Đakovića, Ulica Marka Oreškovića i Ulica Ivana Milutinovića u Majškim Međama. Hodonime u Općini Jagodnjak možemo kategorizirati u sljedeće kategorije:

Sl. 24 Kategorizacija hodonima Općine Jagodnjak za vrijeme Jugoslavije

Izvor: izrađeno prema podacima iz priloga

Nazivi prema političarima: Ulica Borisa Kidriča u Jagodnjaku, Ulica Borisa Kidriča u Novom Bolmanu, Ulica Svetozara Miletića u Bolmanu, Ulica Đure Đakovića u Majškim Međama

Nazivi prema partizanima i narodnim herojima i žrtvama Drugog svjetskog rata: Ulica Vasilija Gaćeše i Ulica Ive Lole Ribara i Ulica Obrada Ribića u Jagodnjaku, Ulica Save Kovačevića, Ulica Sare Bertić, Ulica Žikice Jovanovića Španca, Ulica Petra Drapšina, Ulica Miladina Popovića i Ulica Ankice Dobrokes u Bolmanu, Ulica Jovana Lazića, Ulica Marka Oreškovića i Ulica Ivana Milutinovića u Majškim Međama

Nazivi prema piscima: Ulica Branka Radičevića, Ulica Žike Jovanovića, Ulica Vladimira Nazora i Ulica Jovana Jovanovića Zmaja u Jagodnjaku, Ulica Vuka Karadžića i Njegoševa ulica u Bolmanu, Ulica Jovana Jovanovića Zmaja u Majškim Međama

Ostali nazivi prema osobama: Ulica vijenac Nikole Tesle a u Jagodnjaku

Nazivi prema toponimima: Kruševačka ulica u Jagodnjaku

Nazivi prema jugoslavenskim simbolima: Partizanska ulica u Jagodnjaku

Kao već rečeno, u Općini Jagodnjak nije došlo do promjena hodonima i ostali su nazivi iz vremena Jugoslavije. Mogući razlog zbog čega nije bilo promjene je nacionalna struktura općine. Nazivi ulica odražavaju nacionalnu strukturu općine, budući da većina ulica nosi nazive po osobama srpskog podrijetla promjene hodonima nisu bile nužne. Možda najbolji primjer odraza nacionalne strukture na nazive ulica je Kruševačka ulica, budući da se naziv referira na grad Kruševac u Srbiji.

Nekoliko ulica se ponavlja u naseljima Jagodnjak i Majške Međe. Oba naselja imaju ulicu nazvanu po Jovanu Jovanoviću Zmaju. On je srpski književnik iz 19. stoljeća, a svoj nadimak Zmaj je dobio po satiričnom listu koji je izdavao pod nazivom *3.maj*. Budući da se na ćirilici slovo Z piše kao broj 3, mnogi su pročitali naziv časopisa kao *zmaj* (library.foi.hr, 2023). I Jagodnjak i Bolman imaju ulice nazvane po Branku Radičeviću, srpskom piscu. Na prvi pogled se čini da i dijele naziv ulice po Žiki Jovanoviću, no u Jagodnjaku naziv ulice je po Žiki Jovanoviću piscu, dok je u Bolmanu naziv ulice po Žikici Jovanoviću Špancu narodnom heroju.

I Jagodnjak i Bolman nose ulice po žrtvama Drugog svjetskog rata. U Jagodnjaku je to Ulica Obrada Ribića, a u Bolmanu Ulica Ankice Dobrokes. Ankica Dobrokes je Srпкиnja podrijetlom iz Bolmana, ubijena od strane Nijemaca u njemačkom logoru 1941. godine, a Obrad Ribić je zarobljeni pripadnik vojske Kraljevine Jugoslavije, ubijen u logoru Štalag 1945. godine (Žrtve rata 1941-1945, 2023).

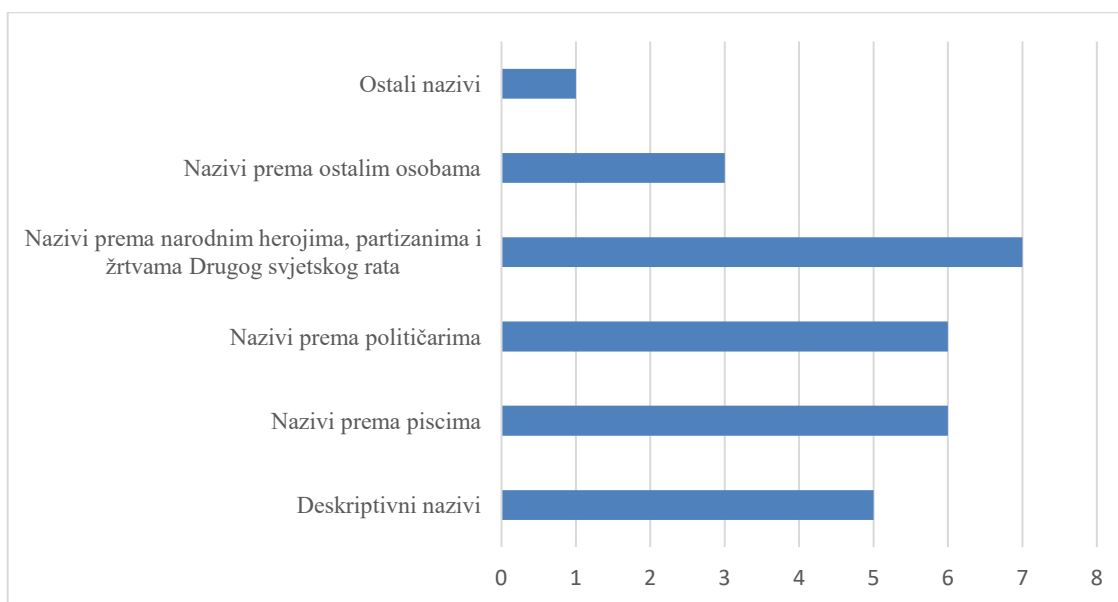
8. Naselja Općine Popovac

Općina Popovac najmanja je općina u Baranji. Sastoji se samo od tri naselja: Popovac, Branjina i Kneževo. Za povijest 19. i 20. stoljeća u Baranji bitno je Kneževo. Ono je bilo novo središte beljskog vlastelinstva, a za vrijeme druge Jugoslavije sadržavalo je zgrade uprave Belja i rodilište. U sklopu naselja nalazi se i crkva koju su izgradili Karađorđevići, jugoslavenska kraljevska obitelj.

Ulice za vrijeme Jugoslavije su bile: Ulica Matije Gupca, Ulica Jovana Markovića, Ulica Vladimira Nazora, Ulica Đure Đakovića, Ulica Jovana Jovanovića Zmaja, Ulica Branka Radičevića, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Alekse Šantića, Ulica Rade Končara i Ulica Nikole Tesle u Popovcu (Službeni glasnik Općine Popovac, 2000b), Ulica Branka Radičevića, Ulica Svetozara Miletića, Ulica Matije Gupca, Ulica Milana Horvata, Ulica vašarište, Ulica Jatagan Mahale i Ulica Petra Drapšina u Branjini, Ulica Đure Pucara, Ulica Edvarda Kardelja, Trg

Vladimira Nazora, Ulica Save Kovačević, Ulica Borisa Kidriča, Ulica Rade Končara, Park maršala Tita, Željeznička ulica, Industrijska ulica, Radnička ulica i Graničarska ulica u Kneževu (Službeni glasnik Općine Popovac, 2000a).

Hodonime možemo podijeliti u sljedeće kategorije:

Sl. 25 Kategorizacija hodonima Općine Popovac za vrijeme Jugoslavije

Izvor: Službeni glasnik Općine Popovac, 2000

Deskriptivni nazivi: Ulica vašarište u Branjini, Željeznička ulica, Industrijska ulica, Radnička ulica i Graničarska ulica u Kneževu

Nazivi prema piscima: Ulica Vladimira Nazora, Ulica Jovana Jovanovića Zmaja, Ulica Branka Radičevića i Ulica Aleksa Šantića u Popovcu, Ulica Branka Radičevića u Branjini, Trg Vladimira Nazora u Kneževu

Nazivi prema političarima: Ulica Đure Đakovića u Popovcu, Ulica Svetozara Miletića u Branjini, Ulica Đure Pucara, Park maršala Tita, Ulica Edvarda Kardelja i Ulica Borisa Kidriča u Kneževu

Nazivi prema narodnim herojima, partizanima i žrtvama Drugog svjetskog rata: Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Jovana Markovića i Ulica Rade Končara u Popovcu, Ulica Milana Horvata i Ulica Petra Drapšina u Branjini, Ulica Save Kovačevića i Ulica Rade Končara u Kneževu

Nazivi prema ostalim osobama: Ulica Matije Gupca i Ulica Nikole Tesle u Popovcu, Ulica Matije Gupca u Branjini

Ostali nazivi: Jatagan Mahala u Branjini

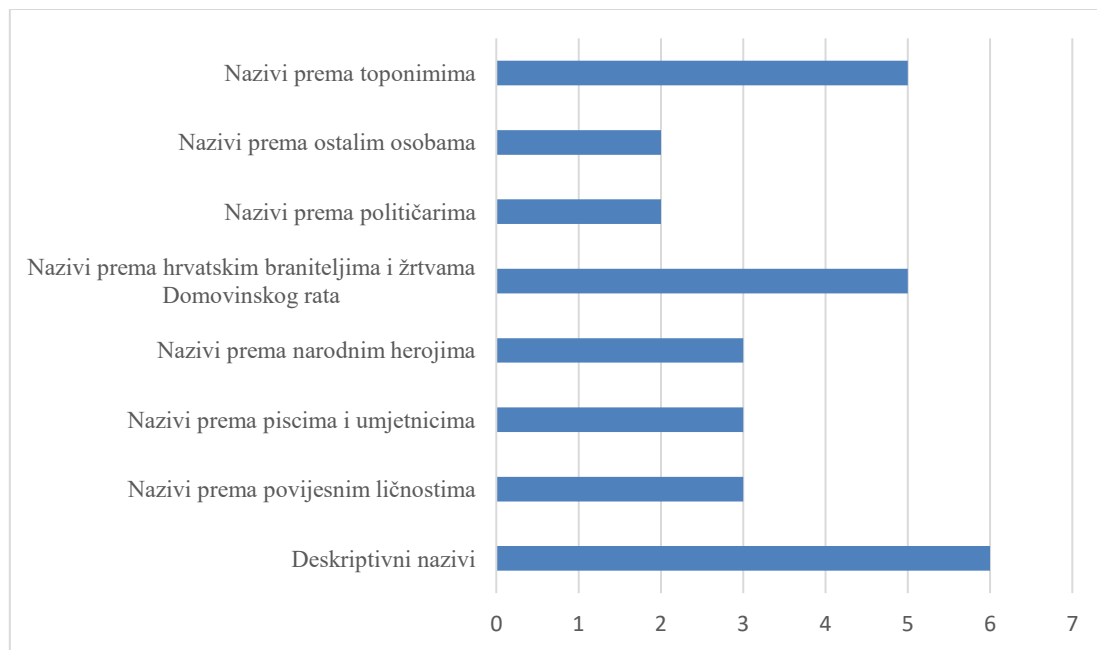
Nazivi ulica u Branjini odražavali su njen nacionalni sastav. Od 7 ulica u naselju, 4 su nosile nazive po osobi, a od njih, tri naziva se odnose na osobe srpskog podrijetla: Ulica Branka Radičevića, Ulica Svetozara Miletića i Ulica Petra Drapšina. Možda najneobičnija ulica je Ulica Jatagan Mahale, koja je dobila naziv prema nekadašnjem divljem naselju u Beogradu. Jatagan Mahala, ili Jatagan Mala, je divlje naselje koje je s vremenom sanirano u sklopu kvarta Savski venac. Divlje naselje je nastalo početkom 20. stoljeća i brzo je raslo, budući da su mnogi beskućnici dolazili praviti sebi kuće upravo na tom prostoru. Naziv dolazi od dvije turske riječi: *jatagan*, vrsta dugog, zakriljenog noža i *mahala*, kvart ili zaselak. Rušenje, tj. saniranje naselja početo je 1931. godine, a nije završeno sve do 1961. godine (Kalaba, 2018). Jatagan Mala u Beogradu je bila nazivana i „romsko naselje“. Usporedno, u Ulici Jatagan Mahala su živjeli dominantno pripadnici romske manjine. Stoga možemo smatrati da je naziv ulice dodijeljen upravo zbog romskog stanovništva koje stanuje u ulici.

Kao što je to bio primjer kod drugih naselja, i u Popovcu naziv ulice odnosi se na osobu poginulu u Drugom svjetskom ratu: Ulica Jovana Markovića. Jovan Marković je podrijetlom iz Popovca i pridružio se NOB-u kada je rat započeo. Naposljetku je uhvaćen i osuđen na tri godine zatvora u Pečuhu. No, bio je prebačen u koncentracijski logor Dachau gdje je i ubijen 19. 11. 1944. godine (Lazić, 1979).

Komisija za određivanje novih naziva ulica i trgova Općine Popovac sastavljane je odmah nakon mirne reintegracije 1998. godine (Službeni glasnik Općine Popovac, 1998). Novi nazivi nisu uvedeni sve do 2000. godine, a promjene nisu bile jednake u cijeloj općini. Dok su u Kneževu i Branjini skoro svi hodonimi promijenjeni, u Popovcu su samo 3 ulice dobili nove nazive. Novi hodonimi u općini Popovac su: Ulica Jovana Markovića u Ulica Ivana Galinca Cice, Ulica Branka Radičevića u Ulica Ivana Meštrovića i Ulica Aleksa Šantića u Športska ulica u Popovcu, Ulica Branka Radičevića u Ulica Davora Kokanovića, Ulica Svetozara Miletića u Vukovarska ulica, Ulica Milana Horvata u Zagorska ulica, Ulica vašarište u Ulica Samjište, Ulica Jatagan Mahala u Ulica Antuna i Marije Milak, Ulica Petra Drapšina u Ulica Alojzija Stepinca u Branjini, Ulica Đure Pucara u Ulica Gorana Potnešila, Ulica Edvarda Kardelja u Ulica vijenac grada Vukovara, Trg Vladimira Nazora u Trg Darka Drevenšeka, Ulica Save Kovačevića u Petrijevačka ulica, Ulica Borisa Kidriča u Osiječka ulica, Park maršala Tita

u Perivoj Marije Christine u Kneževu. Uz promijene hodonima proglašena je nova ulica Ulica Antuna Starčevića (Službeni glasnik Općine Popovac, 2000).

Nove hodonime možemo podijeliti u sljedeće kategorije:

Sl. 26 Kategorizacija današnjih hodonimi Općine Popovac

Izvor: Službeni glasnik Općine Popovac, 2000

Deskriptivni nazivi: Športska ulica u Popovcu, Ulica Sajmište u Branjini, Željeznička ulica, Industrijska ulica, Radnička ulica i Graničarska ulica u Kneževu

Nazivi prema povijesnim ličnostima: Ulica Matije Gupca u Popovcu, Ulica Matije Gupca u Branjini, Perivoj Marije Kristine u Kneževu

Nazivi prema piscima i umjetnicima: Ulica Vladimira Nazora, Ulica Jovana Jovanovića Zmaja i Ulica Ivana Meštrovića u Popovcu,

Nazivi prema narodnim herojima: Ulica Ive Lole Ribara i Ulica Rade Končara u Popovcu, Ulica Rade Končara u Kneževu

Nazivi prema hrvatskim braniteljima i žrtvama Domovinskog rata: Ulica Ivana Galinca Cice u Popovcu, Ulica Davora Kokanovića i Ulica Anruna i Marije Milak u Branjini, Ulica Gorana Potnešila i Trg Darka Drevenšeka u Kneževu

Nazivi prema političarima: Ulica Đure Đakovića u Popovcu, Ulica Antuna Starčevića u Kneževu

Nazivi prema ostalim osobama: Ulica Nikole Tesle u Popovcu, Ulica Alojzija Stepinca u Branjini

Nazivi prema toponimima: Vukovarska ulica i Zagorska ulica u Branjini, Ulica vijenac grada Vukovara, Petrijevačka ulica i Osječka ulica u Kneževu

Kao i u drugim općinama, nova kategorija nakon promjena je Nazivi prema Domovinskom ratu. Često se novi nazivi daju prema poginulim braniteljima iz tog naselja. Takav je primjer i su Popovcu: Ulica Ivana Galinca Cice. Ivan Galinec, zvan Cica, podrijetlom je iz Popovca i hrvatski je branitelj poginuo 1995. godine. Takva praksa nije specifična samo za Popovac u općini. U Branjini dvije ulice nose nazive prema žrtvama Domovinskog rata: Ulica Davora Kokanovića i Ulica Antuna i Marije Milak. Davor Kokanović, podrijetlom iz Kneževa, hrvatski je branitelj poginuo u Domovinskom ratu. Antun i Marija Milak su bračni par iz Branjine, stradali su u Domovinskom ratu kao rezultat ubojstva (Dokument ljudskih gubitaka u Hrvatskoj 1991 – 1995, 2021). Razlog njihove smrti navodi se kao pucanje ili miniranje oštećene kuće (Dokumenta, 2023). Kao i u Branjini, i u Kneževu dvije ulice nose nazive prema žrtvama Domovinskog rata, to su: Ulica Gorana Potnešila i Trg Darka Drevenšeka. Darko Drevenšek je podrijetlom iz Požege, no za vrijeme rata imao je prebivalište u Belom Manastiru, te je stradao tijekom borbe u Torjancima 1991. godine. Drugi branitelj po kojemu je nazvana ulica u Kneževu je Goran Potnešil. Goran Potnešil je hrvatski branitelj podrijetlom iz Orahovice, a stradao je u Podravlju 1991. godine (Dokument ljudskih gubitaka u Hrvatskoj 1991 – 1995, 2021).

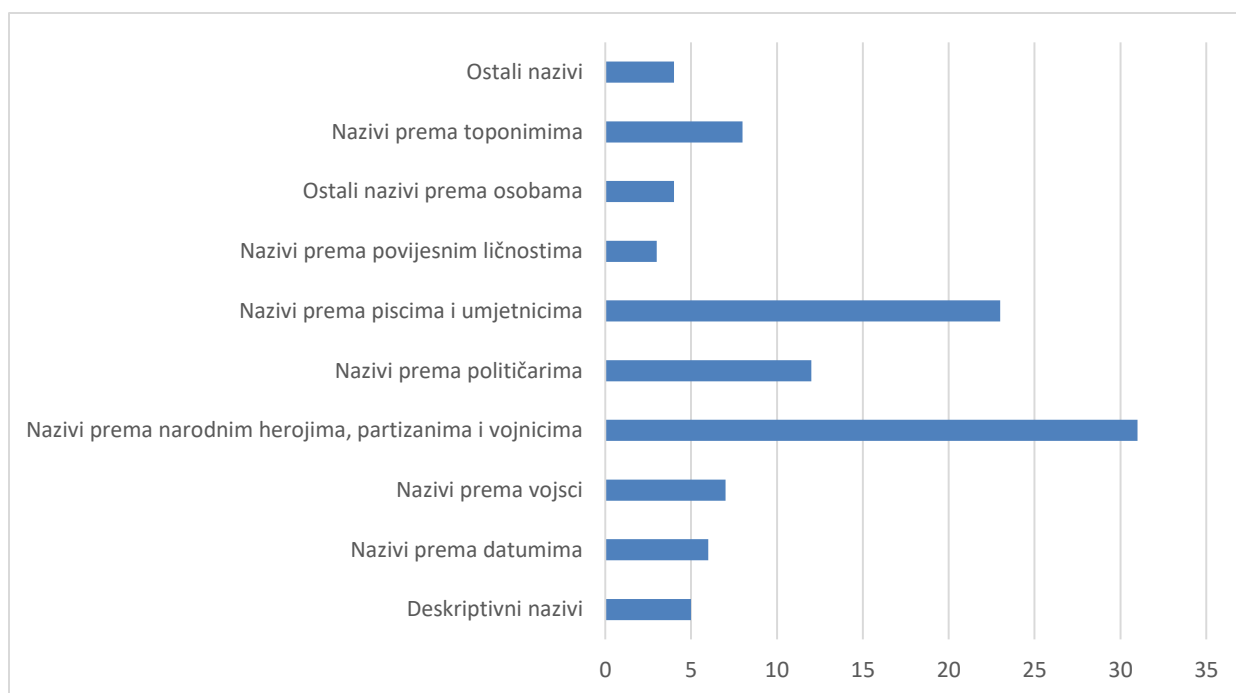
U Kneževu se nalazi Park Marije Kristine. Naziv parka odnosi se na kći Marije Terezije Mariju Kristinu. Posjed Belja je nakon smrti Eugena Savojskog pao je u ruke Habsburgovaca, te ga je 1775. godine carica Marija Terezija poklonila svojoj kćeri i njenom mužu Albertu, vladaru-namjesniku Mađarske. Posjed je dan pod uvjetom da par ima muško potomstvo. Ako ne budu imali, posjed će prijeći drugoj osobi u obitelji. To se i dogodilo, te je posjed prešao u ruke nadvojvode Karla Ljudevita. Upravo je on preselio sjedište Belja iz Bilja u Kneževu (Belje, 2023).

9. Naselja Grada Belog Manastira

U sklopu Grada Belog Manastira nalaze se 4 naselja: Beli Manastir, Šećerana, Šumarina i Branjin Vrh. Beli Manastir je najveće naselje u Baranji i jedino sa statusom grada, stoga ima i najveći broj ulica.

Nazivi ulica u Gradu Belom Manastiru su: Ulica 27. novembra, Ulica 51. vojvođanske divizije, Ulica 8. marta, Ulica 9. maja, Ulica Adama Dugačkog, Ulica Alekse Šantića, Ulica Augustina Augustinčića, Ulica Augusta Cesarca, Baranjska ulica, Beogradska ulica, Ulica Borisa Kidriča, Ulica Boška Buhe, Ulica Božidara Maslarića, Ulica Branka Radičevića, Ulica Cane Babović, Dravska ulica, Ulica dr. Mladena Stojanovića, Dunavka ulica, Ulica Đure Đakovića, Ulica Đure Jakšića, Ulica Đuro Pucar Stari, Ulica Džemala Bijedića, Grobljanska ulica, Ulica Gustava Krkleca, Ulica Ivana Cankara, Ulica Ivana Gorana Kovačića, Ulica Ivana Gošnjaka, Ulica Ivana Mažuranića, Ulica Ivana Milutinovića, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Ive Marinkovića, Ulica JNA, Ulica Josipa Kozarca, Ulica Jovana Lazića, Ulica Kiš Erne, Ulica Laze Kostića, Ulica Marije Bursać, Ulica Marije Gupca, Ulica Milana Ješića Ibri, Ulica Milana i Radovana Kašanina, Ulica Moše Pijade, Musinova ulica, Ulica Nikole Tesla, Ulica Olge Banović, Ulica Otona Župančića, Ulica Petefi Šandora, Ulica Petra Dobrovića, Ulica Petra Kočića, Petra Petrovića Njegoša, Ulica Petra Preradovića, Pionirska ulica, Ulica proleterskih brigada, Planinska ulica, Ulica Rade Končara, Ulica Sare Bertić, Ulica Save Kovačevića, Ulica Republike, Savska ulica, Ulica Stevana Mihaldžića, Ulica Stevana Štiljanovića, Ulica Svetozara Markovića, Ulica Svetozara Miletića, Školska ulica, Trg slobode, Ulica Viktora Bubnja, Ulica Vladimira Ilića Lenjina, Ulica Vladimira Nazora, Ulica Vuka Stefanovića Karadžića, Zagrebačka ulica, Ulica Zmaj Jove Jovanovića, Ulica Žarka Zrenjanina i Ulica Žikice Jovanovića Španca u Belom Manastiru, Ulica 1. maja, Ulica III Armije, Ulica Batinske bitke, Ulica Đure Salaja, Ulica Ive Andrića, Ulica ing. Mirka Markovića, Ulica Miroslava Krlež, Ulica Veljka Vlahovića, Ulica vojvođanskih brigada i Ulica Zvonka Brkića u Šećerani, Ulica 1. maja, Ulica 29. novembra, Ulica braće Radić, Ulica Franje Tormaša, Ulica Ivana Gorana Kovačića, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica JNA i Ulica Pave Bošnjaka u Šumarini, Ulica 7. vojvođanske brigade, Baranjska ulica, Ulica Ivana Milutinovića, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Josipa Kraša, Ulica Jovana Lazića, Ulica Karašica, Ulica Rade Končara, Ulica Sare Bertić, Sportska ulica, Ulica Stjepana Radića, Vinogradska ulica i Ulica Vladimira Nazora u Branjin Vrh (Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 2000).

Nazive možemo podijeliti u sljedeće kategorije:

Sl. 27 Kategorizacija hodonima Grada Belog Manastira za vrijeme Jugoslavije

Izvor: izrađeno prema podacima iz Službenog glasnika Grada Belog Manastira,3 (1999) i Službenom glasniku Grada Belog Manastira, 6 (2000)

Deskriptivni nazivi: Grobljanska ulica, Planinska ulica i Školska ulica u Belom Manastiru, Sportska ulica i Vinogradska ulica u Branjin Vrh

Nazivi prema datumima: Ulica 27. novembra, Ulica 8. marta i Ulica 9. maja u Belom Manastiru, Ulica 1. maja u Šećerani, Ulica 1. maja i Ulica 29. novembra u Šumarini

Nazivi prema vojsci: Ulica 51. vojvođanske divizije, Ulica proleterskih brigada i Ulica JNA u Belom Manastiru, Ulica III. Armije i Ulica vojvođanskih brigada u Šećerani, Ulica JNA u Šumarini, Ulica 7. vojvođanske brigade u Branjinom Vrh

Nazivi prema narodnim herojima, partizanima i vojnicima: Ulica Adama Dugačkog, Ulica Boška Buhe, Ulica Božidara Maslarića, Ulica Cane Babović, Ulica dr. Mladena Stojanovića, Ulica Ivana Gošnjaka, Ulica Ivana Milutinovića, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Ive Marinkovića, Ulica Jovana Lazića, Ulica Erne Kiš, Ulica Marije Bursać, Ulica Milana Ješića Ibri, Musinova ulica, Ulica Olge Banović, Ulica Rade Končara, Ulica Sare Bertić, Ulica Save Kovačevića, Ulica Viktora Bubnja, Ulica Žarka Zrenjanina i Ulica Žikice Jovanovića Španca u Belom Manastiru, Ulica Veljka Vlahovića i Ulica Zvonka Brkića u Šećerani, Ulica Ive Lole Ribara i

Ulica Pave Bošnjaka u Šumarini, Ulica Ivana Milutinovića, Ulica Ive Lole Ribara, Ulica Josipa Kraša, Ulica Jovana Lazića, Ulica Rade Končara i Ulica Sare Bertić u Branjin Vrh

Nazivi prema političarima: Ulica Borisa Kidriča, Ulica Đure Đakovića, Ulica Đure Pucara Starog, Ulica Džemala Bijedića, Ulica Moše Pijade, Ulica Stevana Mihaldžića, Ulica Svetozara Markovića, Ulica Svetozara Miletića i Ulica Vladimira Ilića Lenjina u Belom Manastiru Ulica Đure Salaja u Šećerani, Ulica braće Radić u Šumarini, Ulica Stjepana Radića u Branjin Vrh

Nazivi prema piscima i umjetnicima: Ulica Aleksa Šantića, ulica Augusta Augustinčića, Ulica Augusta Cesarca, Ulica Branka Radičevića, Ulica Đure Jakšića, Ulica Gustava Krkleca, Ulica Ivana Cankara, Ulica Ivana Gorana Kovačića, Ulica Ivana Mažuranića, Ulica Josipa Kozarca, Ulica Laze Kostića, Ulica Otona Župančića, Ulica Petefi Šandora, Ulica Petra Dobrovića, Ulica Petra Kočića, Ulica Petra Preradovića, Ulica Vladimira Nazora, Ulica Vuka Stefanovića Karadžića i Ulica Zmaj Jove Jovanovića u Belom Manastiru, Ulica Ive Andrića i Ulica Miroslava Krleže u Šećerani, Ulica Ivana Gorana Kovačića u Šumarini, Ulica Vladimira Nazora u Branjin Vrh

Nazivi prema povijesnim ličnostima: Ulica Matije Gupca, Ulica Petra Petrovića Njegoša i Ulica Stevana Štiljanovića u Belom Manastiru

Ostali nazivi prema osobama: Ulica Milana i Radivoja Kašanina i Ulica Nikole Tesle u Belom Manastiru, Ulica ing. Mirka Markovića u Šećerani, Ulica Franje Tormaša u Šumarini

Nazivi prema toponimima: Baranjska ulica, Beogradska ulica, Dravska ulica, Dunavska ulica, Savska ulica i Zagrebačka ulica u Belom Manastiru, Baranjska ulica i Ulica Karašica u Branjin Vrh

Ostali nazivi: Pionirska ulica, Ulica Republike i Trg slobode u Belom Manastiru, Ulica Batinske bitke u Šećerani

Nazivi prema datumima su rijetki, posebno na prostoru Baranje. Samo još par naselja nose nazive prema datumima, kao npr. Batina i Kneževi Vinogradi. Na prostoru Grada Belog Manastira šest ulica nosi naziv po datumima. Neki od njih se pojavljuju i u drugim naseljima, Ulica 8. marta ili Ulica 1. maja. Specifični datumi koji se samo spominju kao nazivi ulica u Belom Manastiru su 27. novembar/studeni i 9. maj/svibanj. Oba datuma su povezani s događanjima iz Drugom svjetskom ratu. Prvo zasjedanje AVNOJ-a dogodilo se 26. i 27. novembra 1942. godine i na zasjedanju su postavljeni temelji buduće jugoslavenske države.

Drugi datum je 9. maj, dan pobjede nad fašizmom, na taj dan je zvanično završio Drugi svjetski rat na prostoru Europe. Tehnički, Njemačka je potpisala kapitulaciju već 7. svibnja, a kraj svih borbenih akcija određen je za 8. svibnja u 23:01, što je već 9. svibanj u istočnoj Europi (Odgovorno, 2023).

Kao i u mnogim drugim naseljima, ulice nose nazive po JNA. Sam naziv ulice u Belom Manastiru se može povezati i s lokacijom vojarnje. Vojarna se nalazi na samom početku naselja upravo na početku Ulice JNA. Postavljena je na toj lokaciji zbog strateških razloga, ulica spaja Osijek s Mađarskom. Za vrijeme Jugoslavije vojarna je nosila naziv prema Kosti Nađu (Holjevac Tuković, 2020). Kosta Nađ je ostao zapamćen na prostoru Baranje zbog njegovog vojnog djelovanja. On je bio postavljen za zapovjednika generalnog štaba u Vojvodini i vodio je divizije koje su oslobodile Baranju, te je sudjelovao u Batinskoj bitci (Nađ, 1986). Upravo zbog toga se u par naselja Baranje mogu naći ulice s njegovim imenom.

Nazivi ulica nose nazive po tri vojne divizije: 51. vojvođanskoj diviziji, 3. armiji i 7. vojvođanskoj brigadi. Naziv 51. vojvođanska divizija odnosi se na diviziju koja je sastavljena od 7., 8. i 12. vojvođanske brigade. Štab divizije se prvobitno nalazio u Novom Sadu, ali se prvo preselio u selo Sivac, pa potom u Sombor. Mnogi hodonimi u Baranji, uključujući i most koji spaja Baranju i Bačku, nose naziv po toj diviziji. Divizija je sudjelovala u vojnim operacijama za oslobođenje Baranje, stoga mnogi hodonimi nose naziv po njoj (Savić, 1974). Naziv III. armija odnosi na III. armiju Jugoslavije, koju je vodio Kosta Nađ. U sklopu III. armije nalazila se i 51. vojvođanska divizija (Nađ, 1986). Ulice nose nazive i po 7. vojvođanskoj brigadi. Kao već rečeno, to je jedna od tri brigade koje su činile 51. vojvođansku diviziju. Istaknuti članovi 7. vojvođanske brigade, a uz to imaju i nazive ulica u Gradu Belom Manastiru su Milan Ješić Ibra i Olga Banović. Milan Ješić Ibra je narodni heroj, a Olga Banović je zamjenica komesara čete, poginula u Batini (Božić, 1984).

Nazivi ulica prema svećenicima nije bila praksa u socijalističkoj Jugoslaviji, no u Belom Manastiru ima upravo jedan takav primjer. U Belom Manastiru naziv ulice nosi Stevan Mihaldžić, pravoslavni svećenik iz Branjine. Svećenik Stevan Mihaldžić, rodom iz sela Čipa nedaleko od Budimpešte, većinu svojega života proveo je kao svećenik u crkvi sv. Nikolaja u Branjini. Zainteresiran poviješću, istraživao je povijest Baranje, te na posljetku izdao knjigu *Baranja od najstarijih vremena do danas* (Mihaldžić, 1992). Dodijeljen mu je naziv ulice zbog njegovog doprinosa istraživanju povijesti Baranje, a ne zbog njegove svećeničke karijere, stoga je i mogao imati naziv ulice u socijalističkoj Jugoslaviji.

U Belom Manastiru ulica nosi naziv prema sovjetskom vojniku, Vasiliju Petroviču Musinu. Musin je poginuo u bitci kod Batine, te kako bi mu odali počast dan je naziv ulice po njemu. Njegovo ime, osim što je bilo naziv ulice, nalazi se i na spomeniku Crvene Armije na Trgu slobode u Belom Manastiru (Popović, 2016). Bitno je za spomenuti da većina socijalističkih spomenika nije uništena na prostoru Baranje, kao što je u ostatku Hrvatske. Najbolji primjer uništavanja socijalističkih spomenika je rušenje najvećeg apstraktnog spomenika u Europi, Spomenik pobjedi revolucije naroda Slavonije u selu Kamensko. Srušen je 22. veljače 1992. od strane 123. brigade Hrvatske vojske, nakon 5 dana miniranja (Kožul, 2022). Na prostoru Baranje nije došlo do takvog uništavanja, stoga se danas mogu vidjeti Spomenik batinskoj bitci, Spomenik bolmanskoj bitci, Spomenik Crvenoj Armiji u Belom Manastiru i mnogi drugi.

Najveća kategorija naziva ulica je Nazivi prema piscima. Ova kategorija dobro odražava heterogenost nacionalne strukture Grada Belog Manastira u to vrijeme. Prema podrijetlu, 11 ulica nosi naziv prema piscima hrvatskog podrijetla, 10 ulica prema piscima srpskog podrijetla, 2 ulice prema piscima slovenskog podrijetla i 1 ulica prema piscu mađarskog podrijetla. Skoro podjednako naziva nose pisci hrvatskog i srpskog podrijetla, a čak dvije ulice prema slovenskim piscima kao dio poticanja ideologije bratstva i jedinstva.

Kao već spomenuto, jedna ulica nosi naziv prema pravoslavnom svećeniku, no jedna ulica u Belom Manastiru nosi naziv i po svetcu, iako se ne naglašava da je svetac u nazivu ulice. Sveti Stefan Štiljanović je bio srpski despot koji je vladao na prostoru Baranje u 16. stoljeću. Njegov centar vladavine je bilo Valpovo, no par godina prije svoje smrti prešao je u Šikloš u današnjem mađarskom dijelu Baranje. Istakao se u borbi protiv Turaka na prostorima Slavonije, Baranje i Srijema (Seletković, 2022).

Nazivi ulica odnose se i na osobe lokalnog podrijetla. Kao i u drugim naseljima, ulice nose nazive prema baranjskim partizanima Jovanu Laziću, Sari Bertić i Erne Kišu. Uz njih, naziv ulica nose i braća Kašanin, Radivoj i Milan, podrijetlom iz Belog Manastira. Radivoj Kašanin je bio akademik i matematičar, a Milan Kašanin povjesničar umjetnosti, kustos i ravnatelj galerije i muzeja u Beogradu (Zajedničko vijeće općina, 2023).

U kategoriji Nazivi prema toponimima, nalaze se ulični nazivi prema rijekama. One uključuju naziv prema Dunavu, Dravi i Savi, ali i lokalnoj rječici Karašici. Specifično za Baranju je naziv ulice po rječici Karašici. Naziv se ne odnosi na Karašicu pritoka Dravi, nego na baranjsku Karašicu koja se ulijeva u Dunav.

Dva hodonima vežu se uz tvornicu šećera u naselju Šećerana, a to su: Ulica ing. Mirka Markovića u Šećerani i Ulica Franje Tormaša u Šumarini. Ing. Mirko Marković je bio tehnički direktor tvornice. Opisano je da posjeduje izuzetnu darovitost za inovacijom i organizacijom rada koju je primjenjivao u radu tvornice. Franjo Tormaš bio je radnik u već spomenutoj šećerani. Podrijetlom je iz Darde i tijekom Prvog svjetskog rata bio je mobiliziran i poslan na rusku frontu. Tamo se susreće s idejama komunizma i sudjeluje u Oktobarskoj revoluciji. Upravo zbog njegovog sudjelovanja Veleposlanstvo SSSR-a će mu uručiti odlikovanje pred kraj života. Drugi svjetski rat dočekuje u Osijeku, no zbog fašističkog progona je prisiljen pobjeći iz NDH u Šumarinu, koja se nalazi pod okupacijom Mađarske, te se tamo zapošljava u tvornici šećera. Nakon oslobođenja aktivno sudjeluje u izgradnji Šećerane. Rukovodio je timove zidara i s njima je izgradio najznačajnije objekte u Šećerani: Dom kulture, Stadion NK Jadran i osnovnu školu sa sportskom dvoranom. Inicirao je i gradnju Omladinskog parka u Šumarini na kojemu je zasadio hrast koji stoji i danas.

Promijene naziva ulica događaju se u dva vala, manja promjena 1999. godine i veća promjena 2000. godine. Promjene iz 1999. godine odnose se na ulične nazive prema vojsci: Ulica 27. novembra u Bračka ulica, Ulica 51. vojvođanske divizije u Slavonska ulica, Ulica Đuro Pucar Stari u Popovačka ulica, Ulica JNA u Osječka ulica, Ulica proleterskih brigada u Karanačka ulica i Ulica Vladimira Ilića Lenjina u Sunčana ulica u Belom Manastiru, Ulica III. armije u Ulica lipa i Ulica vojvođanskih brigada u Ulica breza u Šećerani, Ulica 29. novembra u Mirna ulica i Ulica JNA u Kratka ulica u Šumarini, te Ulica 7. vojvođanske brigade u Kneževačka ulica u Branjin Vrh. Razlog tim promjena može biti negativna konotacija s JNA nakon događaja u Domovinskom ratu, stoga su upravo ulice povezane s vojskom prve promijenjene. Svi novi nazivi su ili deskriptivni ili prema toponimima, ni jedan novi naziv ulice ne odnosi se na novo političko uređenje države (Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 1999). No, neće svi novi nazivi iz 1999. godine ostati nakon promjena 2000. godine: Ulica lipa postaje Ulica žrtava Domovinskog rata i Ulica breza postaje Ulica Ivana Meštrovića u Šećerani, a Kratka ulica postaje Ulica Augusta Šenoje u Šumarini (Službeni glasnik Grada Belog Manastir, 2000).

Svi ostali nazivi ulica promijenjeni su 2000. godine, a to su: Ulica 8. marta u Ulica Josipa Runjanina, Ulica 9. maja u ulica Matka Peića, Ulica Adama Dugačkog u Ulica kralja Tomislava, Ulica Alekse Šantića u Ulica Jozsefa Antala, Beogradska ulica u Ulica Petra Berislavića, Ulica Borisa Kidriča u Ulica sv. Martina, Ulica Boška Buhe u Ulica Vojina Bakića, Ulica Božidara Maslarića u Ulica Josipa Bösendorfera, Ulica Branka Radičevića u Ulica Jeka Zlatarića, Ulica Cane Babović u Ulica Matije Petra Katančića, Ulica dr. Mladena Stojanovića

u Ulica Franca Liszta, Ulica Đure Đakovića u Ulica Adolfa Waldingera, Ulica Đure Jakšića u Ulica bana Jelačića, Ulica Džemala Bijedića u Ulica Alojzija Stepinca, Ulica Ivana Cankara u Ulica Jurija Benešića, Ulica Ivana Gorana Kovačića u Ulica Domovinske zahvalnosti, Ulica Ivana Gošnjaka u Ulica dr. Kamila Firingera, Ulica Ivana Milutinovića u Ulica Vladimira Filkovca, Ulica Jovana Lazića u Ulica kralja Petra Krešimira IV, Ulica Kiš Erne u Ulica Marina Držića. Ulica Laze Kostića u Ulica Marka Marulića, Ulica Marije Bursać u Ulica Ruđera Boškovića, Ulica Milana Ješić Ibri u Ulica Eugena Savojskoga, Ulica Milana i Radivoja Kašanina u Ulica kardinala Franje Šepera, Ulica Moše Pijade u Ulica Josipa Jurja Strossmayera, Musinova ulica u Ulica Stjepana Brodarića, Ulica Olge Banović u Ulica Janka Draškovića, Ulica Otona Župančića u Ulica Stjepana Stjepanova, Ulica Petra Kočića u Ulica Ljudevita Gaja, Ulica Petra Petrovića Njegoša u Ulica Ante Starčevića, Pionirska ulica u Ulica Julija Klovića, Ulica Rade Končara u Ulica hrvatskih branitelja, Ulica Sare Bertić u Ulica kralja Petra Svačića, Ulica Save Kovačevića u Ulica Imre Nagya, Ulica Stevana Mihaldžića u Ulica Frana Krste Frankopana, Ulica Stevana Štiljanovića u Ulica Petra Zrinskog, Ulica Svetozara Markovića u Ulica Dore Pejačević, Ulica Sveotozara Miletića u Ulica Josipa Pančića, Ulica Viktora Bubnja u Ulica Banka Gavelle, Ulica Vuka Stefanovića Karadžića u Ulica Vladana Desnice, Ulica Zmaj Jove Jovanovića u Ulica dr. Franje Tuđmana, Ulica Žarka Zrenjanina u Ulica Franje Račkoga i Ulica Žikice Jovanovića Španca u Ulica Ivana Kozarca u Belom Manastiru, Ulica 1. maja u Radnička ulica, Ulica batinske bitke u Ulica Tina Ujevića, Ulica Đure Salaja u Ulica Vladimira Preloga, Ulica Veljka Vlahovića u Ulica Lavoslava Ružičke i Ulica Zvonka Brkića u Ulica Izidora Kršnjavoga u Šećerani, Ulica 1. maja u Ulica Antuna Gustava Matoša, Ulica Franje Tormaša u Ulica Matije Antuna Reljkovića, Ulica Ive Lole Ribara u Ulica Marije Jurić Zagorke i Ulica Pave Bošnjaka u Ulica Ivane Brlić-Mažuranić u Šumarini, Baranjska ulica u Ulica kneza Trpimira, Ulica Ivana Milutinovića u Ulica kneza Branimira, Ulica Ive Lole Ribara u Ulica kneza Domagoja, Ulica Josipa Kraša u Ulica Ljudevita Posavskoga, Ulica Rade Končara u Ulica Silvija Strahimira Kranjčevića, Ulica Sare Bertić u Ulica Svetog Križa, Sportska ulica u Ulica Ante Kovačića i Ulica Vladimira Nazora u Ulica Janusa Pannoniusa u Branjin Vrh.

Nisu sve ulice dobile nove nazive, njih 26 je ostalo nepromijenjeno, a to su: Ulica Antuna Augustinčića, Ulica Augusta Cesarca, Baranjska ulica, Dravska ulica, Dunavska ulica, Grobljanska ulica, Ulica Gustava Krkleca, Ulica Ivana Mažuranića, Ulica Josipa Kozarca, Ulica Matije Gupca, Ulica Nikole Tesle, Ulica Petefi Šandora, Ulica Petra Dobrovića, Ulica Petra Preradovića, Planinska ulica, Ulica Republike, Savska ulica, Školska ulica, Trg slobode, Ulica

Vladimira Nazora i Zagrebačka ulica u Belom Manastiru, Ulica Ive Andrića, Ulica ing. Mirka Markovića i Ulica Miroslava Krleže u Šećerani, Ulica Ivana Gorana Kovačića u Šumarini, Ulica Karašica, Ulica Stjepana Radića i Vinogradska ulica u Branjin Vrhu. S prvim promjenama 1999. godine uvedena je i jedna nova ulica: Šećeranska ulica (Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 1999).

U razdoblju do 2007. do 2019. godine uspostavljeni su novi hodonimi u Belom Manastiru. Nove proglašene ulice 2007. godine su: Valpovačka ulica, Belišećanska ulica, Našička ulica, Đakovačka ulica, Donjomiholjačka ulica i Ulica jablanova (Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 2007). Samo je jedna nova ulica proglašena 2008. godine, a to je: Ulica Antuna Mihanovića (Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 2008). Sljedeća promjena je bila 2016. godine s uvođenjem novog parka: Park grada Mohácsa (Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 2016). Zadnja promjena donijeta je 2019. godine s uvođenjem nove ulice: Ulica 5. studenog (Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 2019).

Nakon promjena, nazive ulica možemo podijeliti u sljedeće kategorije:

Deskriptivni nazivi: Grobljanska ulica, Planinska ulica, Školska ulica, Sunčana ulica i Ulica jablanova u Belom Manastiru, Radnička ulica u Šećerani, Mirna ulica u Šumarini, Vinogradska ulica u Branjinom Vrhu

Nazivi prema toponimima: Bračka ulica, Slavonska ulica, Baranjska ulica, Dravska ulica, Dunavska ulica, Popovačka ulica, Osječka ulica, Karanačka ulica, Savska ulica, Zagrebačka ulica, Šećeranska ulica, Valpovačka ulica, Belišećanska ulica, Našička ulica, Đakovačka ulica, Donjmiholjačka ulica i Park grada Mohácsa u Belom Manastiru, Kneževačka ulica i Ulica Karašica u Branjinom Vrhu

Nazivi prema skladateljima: Ulica Josipa Runjanina, Ulica Franca Liszta, Ulica Bartola Bele, Ulica Stjepana Stjepanova, Ulica Petefi Šandora i Ulica Dore Pejačević u Belom Manastiru

Nazivi prema piscima: Ulica Augusta Cesarca, Ulica Matka Peića, Ulica Matije Petra Katančića, Ulica Gustava Krkleca, Ulica Julija Benešića, Ulica Ivana Mažuranića, Ulica Vladimira Filakovca, Ulica Josipa Kozarca, Ulica Marina Držića, Ulica Marka Marulića, Ulica Janka Draškovića, Ulica Ljudevita Gaja, ulica Petra Preradovića, Ulica Vladimira Nazora, Ulica Vladana Desnice, Ulica Ivana Kozarca i Ulica Antuna Mihanovića u Belom Manastiru, Ulica Tina Ujevića, Ulica Ive Andrića i Ulica Miroslava Krleže u Šećerani, Ulica Antuna Gustava Matoša, Ulica Matije Antuna Relkovića, Ulica Ivana Gorana Kovačića, Ulica Marije

Jurić Zagorke, Ulica Augusta Šenoe i Ulica Ivane Brlić-Mažuranić u Šumarini, Ulica Silvija Strahimira Kranjčevića, Ulica Ante Kovačića i Ulica Janusa Pannoniusa u Branjinom Vrh

Nazivi prema kiparima: Ulica Antuna Augustinčića i Ulica Vojina Bakića u Belom Manastiru, Ulica Ivana Meštrovića u Šećerani

Nazivi prema slikarima: Ulica Adolfa Waldingera, Ulica Petra Dobrovića i Ulica Julija Klovića u Belom Manastiru, Ulica Izidora Kršnjavog u Šećerani,

Nazivi prema kraljevima i povijesnim ličnostima: Ulica kralja Tomislava, Ulica Petra Berislavića, Ulica bana Jelačića, Ulica kralja Zvonimira, Ulica kralja Petra Krešimira IV, Ulica Matije Gupca, Ulica Eugena Savojskoga, Ulica kralja Petra Svačića, Ulica Frana Krste Frankopana i Ulica Petra Zrinskog u Belom Manastiru, Ulica kneza Trpimira, Ulica kneza Branimira, Ulica kneza Domagoja i Ulica Ljudevita Posavskoga u Branjinom Vrh

Nazivi prema političarima: Ulica Jozsefa Antala, Ulica Jerka Zlatarića, Ulica Ante Starčevića, Ulica Imre Nagya i Ulica dr. Franje Tuđmana u Belom Manastiru, Ulica braće Radić u Šumarini, Ulica Eugena Kvaternika i Ulica Stjepana Radića u Branjinom Vrh

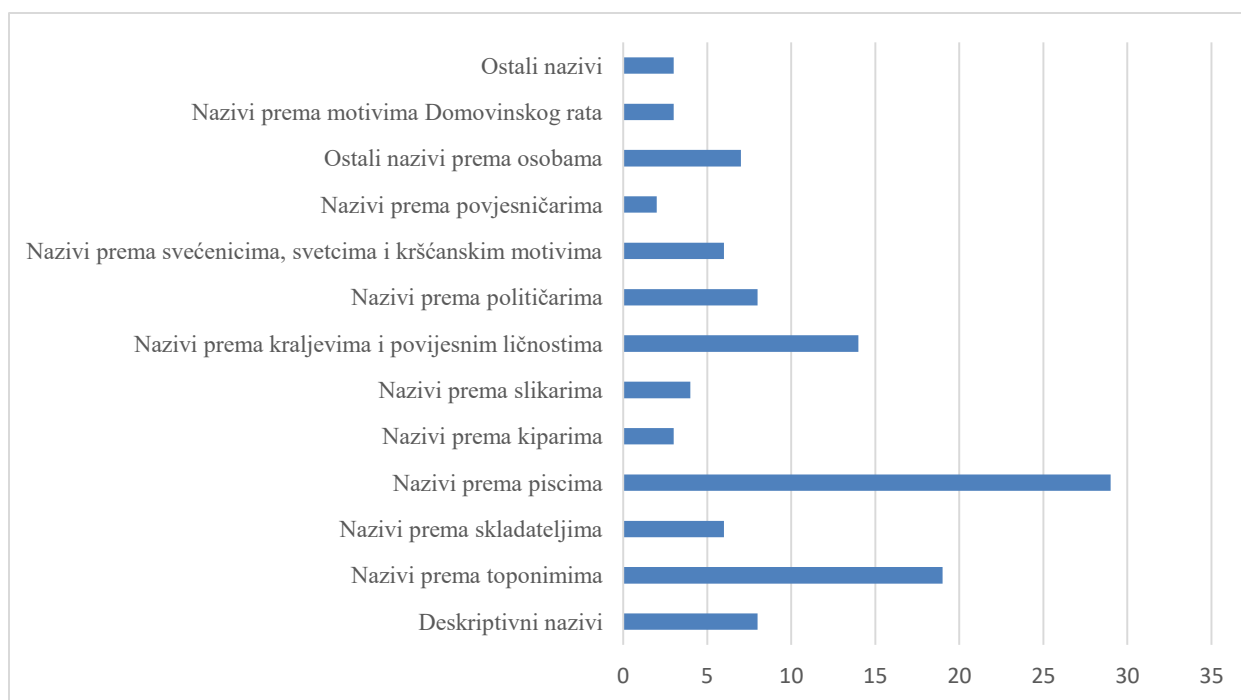
Nazivi prema svećenicima, svetcima i kršćanskim motivima: Ulica sv. Martina, Ulica Alojzija Stepinca, Ulica kardinala Franje Šepera, Ulica Josipa Jurja Strossmayera, Ulica Stjepana Brodarića i Ulica Franje Račkog u Belom Manastiru

Nazivi prema povjesničarima: Ulica Josipa Bösendorfera i Ulica dr. Kamila Fringera u Belom Manastiru

Ostali nazivi prema osobama: Ulica Ruđera Boškovića, Ulica Nikole Tesle, Ulica Josipa Pančića i Ulica Branka Gavella u Belom Manastiru, Ulica Vladimira Preloga, Ulica ing. Mirka Markovića i Ulica Lavoslava Ružičke u Šećerani,

Nazivi prema motivima Domovinskog rata: Ulica domovinske zahvalnosti i Ulica hrvatskih branitelja u Belom Manastiru, Ulica žrtava Domovinskog rata u Šećerani

Ostali nazivi: Ulica Republike, Trg slobode i Ulica 5. studenog u Belom Manastiru

Sl. 28 Kategorizacija današnjih hodonima Belog Manastira

Izvor: izrađeno prema podacima iz Službenog glasnika Beli Manastir

Jedna od najvećih kategorija je Nazivi prema toponimima. Među njih su svrstane stari, ali i novi nazivi ulica. Nove ulice koje su donijete 2007. godine odnose se na uspostavljanje poslovnih zona na prostoru Belog Manastira. U sklopu Poslovne zone Zapad nalaze se ulice: Valpovačka ulica, Belišćanska ulica, Našička ulica, Đakovačka ulica i Donjomiholjačka ulica. Uz njih uspostavljena je i Ulica jablanova u sklopu Poslovne zone Jug (Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 2007). Od ostalih hodonima prema toponimima bitno je za izdvojiti Osječku ulica i Park grada Mohácsa. Osječka ulica je najprometnija ulica u Belom Manastiru zato što, kao što i njen naziv govori, ona spaja Beli Manastir s Osijekom, a u drugim smjeru s Mađarskom. Park grada Mohácsa jedan je od najnovijih hodonima u Belom Manastiru, budući da je uspostavljen 2016. godine. Grad Beli Manastir ima 4 grada-prijatelja među kojima je grad Mohač. Od svih gradova prijatelja on je najbliži, jer se nalazi blizu mađarsko-hrvatske granice (Beli Manastir, 2023). Dobre odnose između gradova potvrđuje i obostrano posjećivanje učenika osnovne škole u Belom Manastiru i osnovne škole u Mohaču (Šegota, 2023). Upravo zbog dobrih odnosa između gradova dano je ime parku kako bi obilježio prijateljstvo između gradova.

Najnovija ulica u Belom Manastiru je Ulica 5. studenog. Naziv ulice referira se na svjetski dan romskog jezika. Romi u sklopu Belog Manastira čine značajnu manjinu, točnije 3,83 % stanovništva. Ulica spaja već dvije postojeće ulice Ulicu Alojzija Stepinca i Ulicu Petefi

Šandora. Iako se naziv ulice referira na romsko stanovništvo, ulica se ne nalazi u dijelu grada pod nazivom Palača, tj. romsko naselje u Belom Manastiru. Palača obuhvaća Ulicu Petra Berislavića i dio Ulice Josipa Pančića.

Jedna od najzanimljivijih osoba koja nosi naziv ulice u Belom Manastiru je Josip Pančić. On se u Hrvatskoj i Srbiji navodi pod dva različita imena. U Hrvatskoj se uvijek spominje kao Josip Pančić, dok u Srbiji uvijek kao Josif Pančić. To su zapravo inačice istog imena, samo je jedno hrvatska varijanta, dok je druga srpska varijanta. Pančić je liječnik i prirodoslovac srpskog podrijetla iz Hrvatske. Rođen je 1814. godine u naselju Ugrini kraj Bribira, a većinu svoje karijere proveo je u Beogradu. Jedna od njegovih mnogih postignuća je osnivanje botaničkog vrta u Beogradu i prvi je opisao reliktnu vrstu četinjače omoriku. Prema njemu se naziva i najviši vrh Kopaonika, Pančićev vrh (Hrvatska enciklopedija, s. v. „Pančić, Josip“).

Neke ulice zadržale su svoje značenje u prostoru i nakon promjena. Ulica Vladana Desnice se prije nazivala Ulica Vuka Stefanovića Karadžića, u oba slučaja ulica nosi naziv prema piscu srpskog podrijetla. No, današnji naziv bolje odgovara hrvatskoj vlasti, budući da je Vladan Desnica pisac srpskog podrijetla rođen u Zadru, te je većinu svoje profesionalne karijere proveo u Hrvatskoj (Hrvatska enciklopedija, s. v. „Desnica, Vladan“). Ulica je i nakon promjena zadržala srpski element u nazivu. Naziv ulice u lokalnom govoru je i Srpska ulica, budući da se u ulici nalazi srpska pravoslavna crkva sv. arhangela Mihajla.

7. Korištenje starih i vernakularnih naziva u Baranji

Ključno razdoblje promjena za Baranju je 20. stoljeće. U tom razdoblju dolazi do drastičnih promjena u baranjskim toponimima i hodonimima. Prostor prelazi iz Austro-Ugarske u Kraljevinu Jugoslaviju, te nakon Drugog svjetskog rata u komunističku Jugoslaviju. Tijekom svih političkih promjena, dolazi i do promjena glavnih lingvističkih elemenata prostora. Zbog povijesnih okolnosti dolazi do izmjenjivanja mađarskog i hrvatsko-srpskog kao dominantnog jezika prostora. S uvođenjem novih slavenskih naziva za sva naselja u Baranji dolazi do stvaranja dvojnih naziva. Mađarsko stanovništvo nastavlja koristiti mađarske nazive, dok slavensko stanovništvo, koji već koriste slavenizirane mađarske naziv mjesta u svakodnevnom govoru, sporo preuzima nove nazive mjesta. Stoga, i danas, gotovo 100 godina nakon promjena naziva, stari mađarski nazivi se i dalje koriste među lokalnim stanovništvom.

Tab.4 Lokalni toponimi Baranje

Naselje	Lokalni nazivi	Naselje	Lokalni nazivi
Beli Manastir	Beli, Monoštor, Pelmonoštor	Kamenac	Ku, Kuva
B. Petrovo Selo	Petarda	Kneževo	Lak
Bilje	Belje	Kotlina	Šepša
Branjin Vrh	Brnjevar	Majške Međe	Štiljanovićevo
Branjina	Kišvaluba, Kišfaluba	Novo Nevesinje	Nevesinje
Darda	Tarda	Podolje	Bodolja
Draž	Daraž	Popovac	Ban
Duboševica	Daljok	Petlovac	Sentivanj
Grabovac	Albertfalu/Albertdorf	Šumarina	Benga
Jagodnjak	Kačvala, Kačvola	Topolje	Ižip
Karanac	Karanča	Vardarac	Dorac
Kneževi Vinogradi	Suljoš	Zmajevac	Velišmarta

Izvor: izrađeno prema podacima dobivenih razgovorom s lokalnim stanovništvom

Toponimi i hodonimi, uz svoju orijentacijsku i političko-komemorativnu funkciju, imaju i funkciju identiteta. Stvaranje kolektivnog identiteta se povezuje sa samim nazivom naselja, stoga je teško provesti promjene toponima. Tijekom promjena toponima 1922. godine lokalno stanovništvo je izražavalo svoje nezadovoljstvo novim nazivima, najizraženije stanovnici današnjeg Baranjskog Petrovog Sela. Primjer zadržavanja starog naziva je pokušaj promjene naziva Beli Manastir u Sveti Martin nakon mirne reintegracije 1998. godine. Promjena naziva

nikad nije provedena zbog procjene prevelike povezanosti lokalnog stanovništva nazivu i tradicije povezane s nazivom (Vjesnik, 1999).

Lokalni ili vernakularni toponimi proizlaze dominantno iz prilagođavanja ili skraćivanja mađarskih toponima i skraćivanja hrvatskih toponima. Do skraćivanja dolazi kod naziva naselja složeno od dvije riječi. Takvi primjeri su Beli za Beli Manastir i Nevesinje za Novo Nevesinje. Novo Nevesinje jedno je od 4 naselja u Baranji s riječi novo u nazivu. Ostali su Novi Bezdán, Novi Bolman i Novi Čeminac. Kod navedenih naselja se ne izbacuje riječ novi, budući da bi došlo do nesporazuma. Bolman i Čeminac su naselja u Baranji i nalaze se blizu Novog Bolmana i Novog Čemince. Naselje Bezdán se nalazi u Bačkoj, no velika količina stanovništva Baranje odlazi tamo, budući da je to prvo naselje nakon prelaska granice. Jedino naselje za koje se koristi stari naziv, a nije mađarskog podrijetla, je naziv Štiljanovićevo za Majške Međe, koji je bio službeni naziv za naselje do 1948. godine.

Mnogi lokalni nazivi su samo prilagođeni oblici mađarskih naziva hrvatskom jeziku. Nazivi koji potječu samo od slaveniziranih mađarskih naziva su: Petarda, Belje, Daraž, Daljok, Kačvala/Kačfala, Karanča, Albertfalu, Šepša, Bodolja, Ku/Kuva, Benga, Ižip i Velišmarta.

Često je i skraćivanje mađarskih naziva. Obično se izbacuju prvi dijelovi naziva. Na primjer, za Kneževe Vinograde se često čuje naziv Suljoš. Suljoš proizlazi iz mađarskog naziva naselja, Hercegszollós, ali je prvi dio naziva, *herceg*, izbačen. Tako je i slučaj s nazivima: Kišvaluba, Lak, Ban i Sentivanj. Kod naziva Kišvaluba (Branjina), Ban (Popovac) i Setivanj (Petlovac) izbačena je riječ *baranya* iz njihovih mađarskih naziva, Baranykiszfalud, Baranyabán i Baranyaistván, dok u nazivu Lak dolazi do izbacivanja riječi *főherceg* iz naziva Főherceglak.

Beli Manastir ima najviše lokalnih naziva, uz već spomenuti Beli koriste se i nazivi Monoštor i Pelmonoštor. Oba naziva dolaze od mađarskog naziva za Beli Manastir, Pélmonostor.

Za naselje Branjin Vrh može se čuti naziv Brnjevar. Naziv Brnjevar dolazi od prilagođavanja mađarskog naziva Baranyavár slavenskom govoru.

Ispitanici na anketi su naveli dva lokalna naziva za Grabovac, Albertfalu i Albertdorf. Alberfalu je prijašnji mađarski naziv, dok Albertdorf je njemački naziv za naselje.

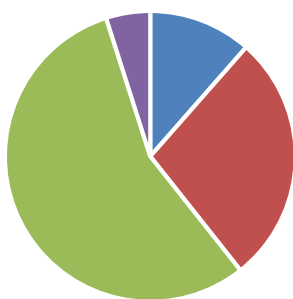
Na provedenoj anketi ispitanici navode još 2 lokalna naziva za naselja. Za naselje Petlovac navode naziv Pijetlovac. Naziv najvjerojatnije dolazi od riječi pijetao, što je jedan od mogućih

podrijetla za službeni naziv. Za naselje Čeminac ispitanici su naveli naziv Canimeč. Naziv je samo obrnuto napisani službeni naziv, a naziv možemo povezati s imenom lokalnog kafića.

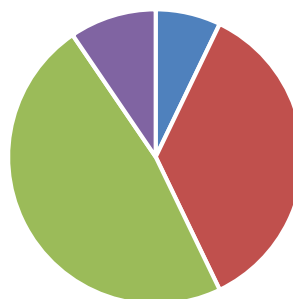
7.1. Analiza ankete: Korištenje starih i lokalnih naziva za mjesta u Baranji i ulice u Belom Manastiru

U anketi je bilo ispitano korištenje određenih lokalnih naziva naselja: Beli, Monoštor, Pélmonostor, Suljoš, Brnjevar, Benga, Tarda, Petarda, Kisköszeg, Ban, Vörösmart, Kačvala, Lak, Kišvaluba, Nevesinje, Ižip, Daraž, Šepša i Ku.

Korištenje naziva Monoštor među dobnom skupinom manje od 26

Korištenje naziva Monoštor među dobnom skupinom 26 - 45

Korištenje naziva Monoštor među dobnom skupinom više od 45

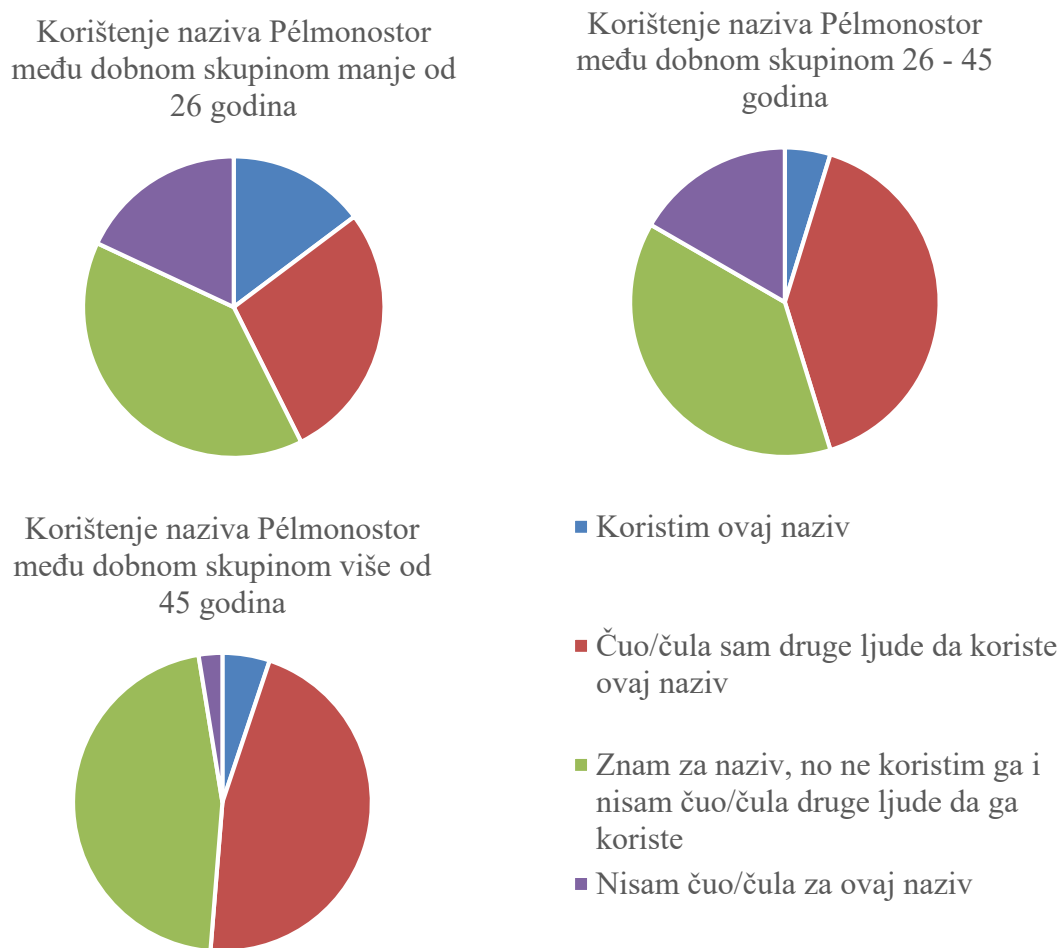
- Koristim ovaj naziv
- Čuo/čula sam druge ljude da koriste ovaj naziv
- Znam za naziv, no ne koristim ga i nisam čuo/čula druge ljude da ga koriste
- Nisam čuo/čula za ovaj naziv

Sl. 29 Korištenje naziva Monoštor prema dobnim skupinama

Izvor: anketa Korištenje starih i lokalnih naziva za mjesta u Baranji i ulice u Belom Manastiru

Kao već spomenuto, tri naziva se odnose na Beli Manastir: Beli, Monoštor i Pélmonostor. Prema podacima iz provedene ankete, jedini lokalni naziv koji svi ispitanici koriste je Beli. Za druga dva naziva, Monoštor i Pélmonostor, ispitanici su dominantno rekli da su čuli druge ljude kako koriste naziv ili poznaju naziv, ali nisu čuli nikoga da koristi. Za naziv Monoštor 12 % ispitanika je reklo da koriste ovaj naziv, 33,1 % da su čuli druge ljude kako ga koriste, 45,1 % da znaju za naziv, ali nisu nikad čuli nekoga da koristi i 9,8 % da nisu čuli za ovaj naziv. Za naziv Pélmonostor 9,2 % ispitanika je reklo da koristi ovaj naziv, 35,9 % je čulo da drugi ljudi

da koriste naziv, 41,5 % samo znaju za naziv, a 13,4 % nisu čuli za naziv. Ako usporedimo podatke za oba naziva, više stanovnika poznaje, tj. čulo je, za naziv Monoštor (90,2 %) nego naziv Pélmonostor (86,6 %), iako razlika među njima nije značajna.

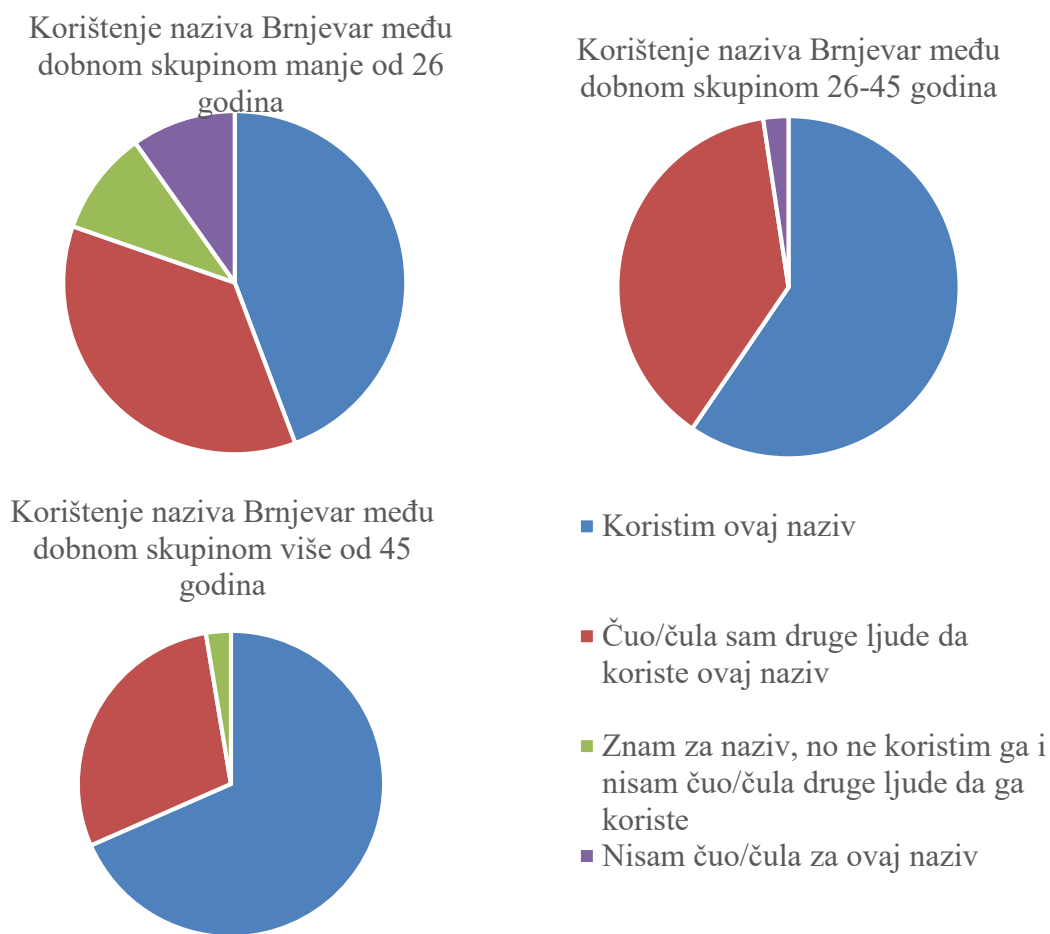
Sl. 30 Korištenje naziva Pélmonostor prema dobnim skupinama

Izvor: anketa Korištenje starih i lokalnih naziva za mjesta u Baranji i ulice u Belom Manastiru

Korištenje naziva Monoštor i Pélmonostor se razlikuje ovisno o dobnim skupinama. Naziv Monoštor najviše poznaju stanovnici dobe skupine <26, tj. mlađe stanovništvo. Malo manje naziv koriste pripadnici dobe skupine 26-45 godina, a najmanje koristi starije stanovništvo, >45. Suprotno je s nazivom Pélmonostor gdje starije stanovništvo više pozna naziv od mlađeg stanovništva. Nazivi Pélmonostor, i s time naziv Monoštor, mađarskog je podrijetla, stoga je bitno pogledati korištenje naziva među pripadnicima mađarske nacionalnosti. Skoro svi ispitanici mađarske nacionalnosti su naveli da koriste izraze Pélmonostor i Monoštor.

Nakon naziva Beli za Beli Manastir, sljedeći najkorišteniji lokalni naziv je Suljoš za Kneževe Vinograde. Ukupno 87,3 % ispitanika je reklo da koristi ovaj naziv, dok 11,3 % su čuli da ga drugi koriste. Samo 1,4 % stanovnika je reklo da nisu čuli za naziv. Stoga možemo smatrati da nazivi Beli i Suljoš su najkorišteniji lokalni nazivi u Baranji.

Za naziv Brnjevar su više od 50 % ispitanika reklo da koriste ovaj naziv, točnije 55,6 % ispitanika. To nam govori da su za samo nazive Beli, Suljoš i Brnjevar preko 50 % ispitanika reklo da koriste. Nakon toga, 34,5 % ispitanika su rekli kako su čuli da drugi ljudi koriste taj naziv, dok 7 % ispitanika samo pozna naziv i isto tako 7 % su rekli da nisu čuli za naziv.

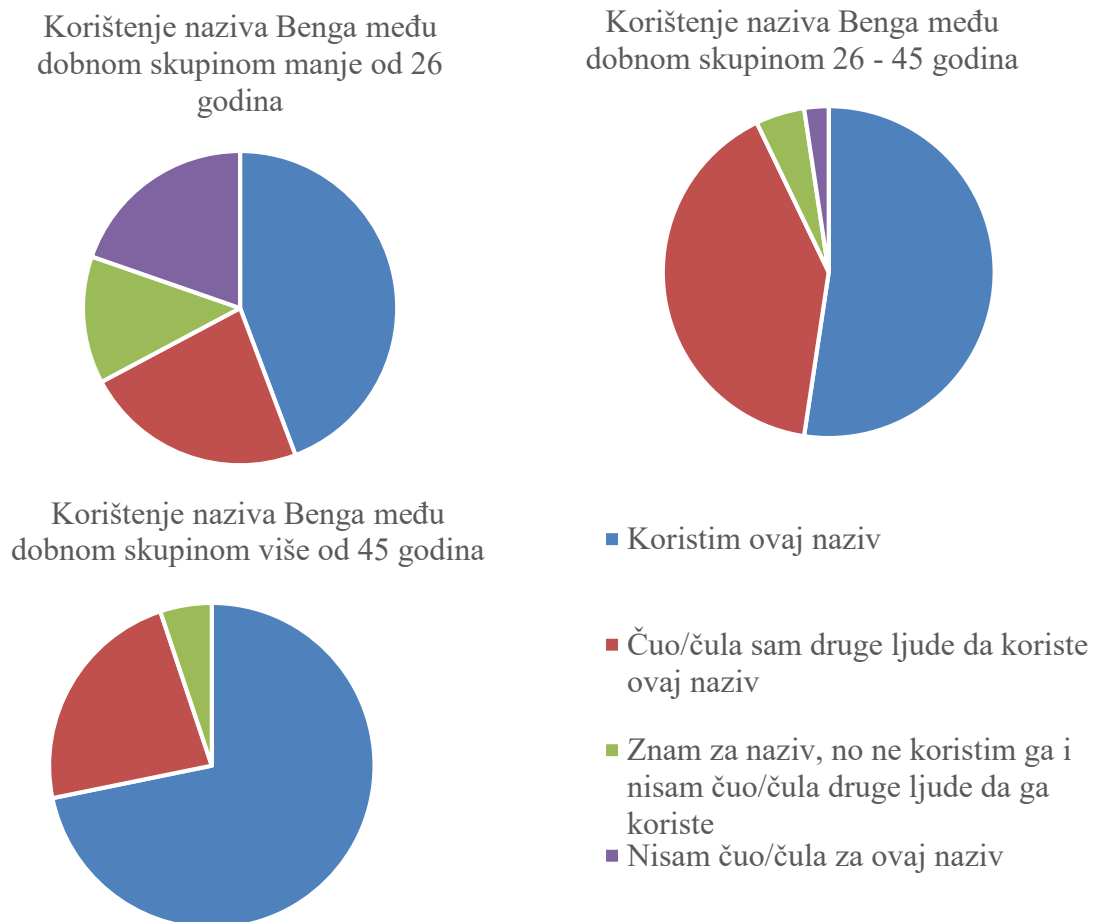

Sl. 31 Korištenje naziva Brnjevar prema dobnim skupinama

Izvor: anketa Korištenje starih i lokalnih naziva za mjesta u Baranji i ulice u Belom Manastiru

Analizirajući grafove korištenja naziva Brnjevar prema dobi, vidimo da starije stanovništvo češće koristi naziv od mlađeg. To nam govori da korištenje naziva s vremenom opada, budući da svaka sljedeća generacija manje koristi naziv. No, iako mlađe stanovništvo ne koristi naziv oni su upoznati s njime, tj. čuli su da starije stanovništvo koristi naziv.

Budući da većina ispitanika živi u Belom Manastiru, većina njih koristi ili poznaje nazive naselja blizu Belog Manastira. Tako je i sa Šumarinom, tj. Bengom. Malo manje od 50 % ispitanika, točnije 45,1 %, su rekli da koriste ovaj naziv, 37,3 % su čuli da drugi ljudi koriste, 8,5 % znaju za naziv, ali nisu čuli da ljudi koriste, te 9,2 % su rekli da nisu čuli za naziv. Usporedno s nazivima Beli i Brnjevar, naziv Benga je manje korišten. Tu razliku možemo pripisati veličini naselja, budući da je Šumarina najmanje naselje Grada Belog Manastira.

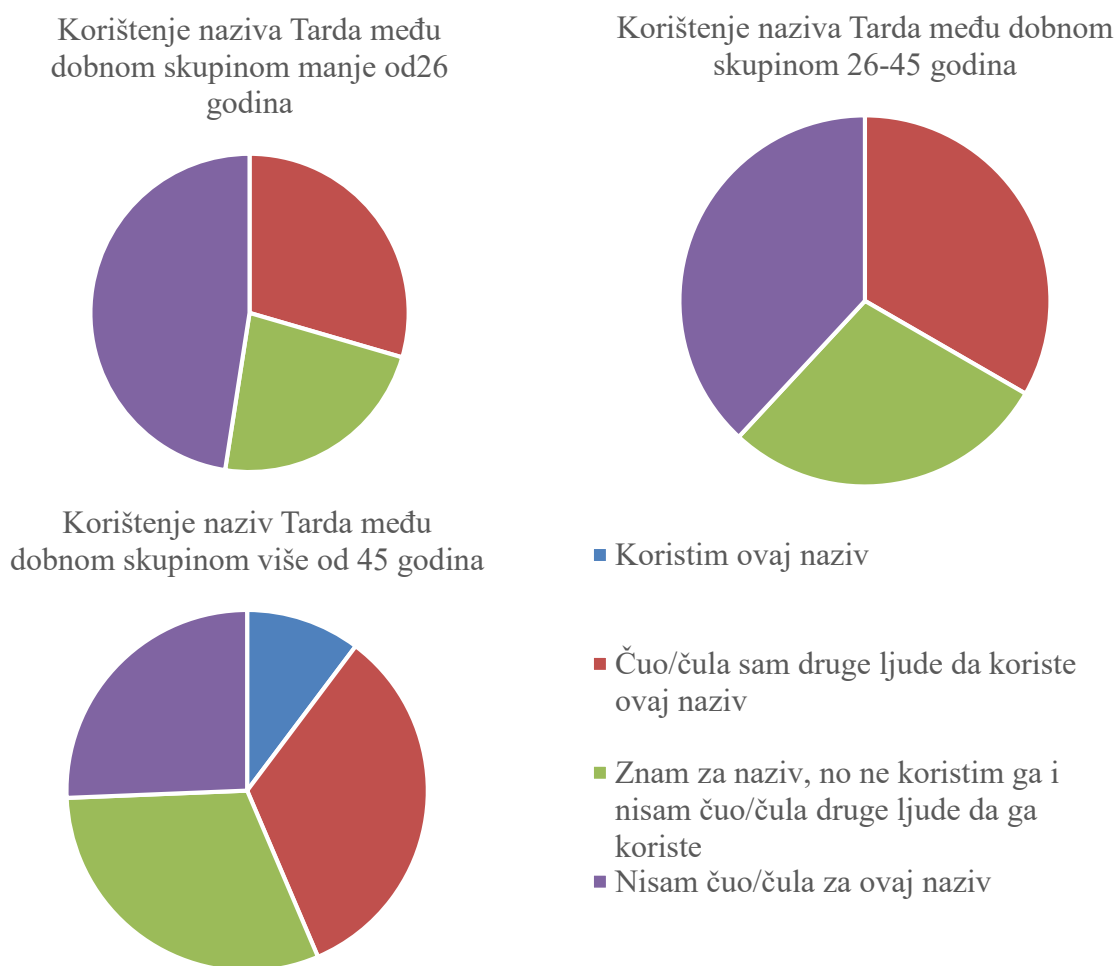

Sl. 32 Korištenje naziva Benga prema dobnim skupinama

Izvor: anketa Korištenje starih i lokalnih naziva za mjesta u Baranji i ulice u Belom Manastiru

Kao i naziv Brnjevar, učestalost korištenja naziva Benga smanjuje se s godinama, tj. sa svakom novom generacijom. Svi ispitanici iz dobne skupine >45 godina poznaju naziv, a skoro tri četvrtine njih, točnije 71,79 %, koristi naziv. Usporedimo to sa 44,26 % ispitanika iz dobe skupine <26 i vidimo da se s vremenom korištenje naziv Benge drastično smanjilo.

Naziv Tarda je stari naziv za Dardu iz rimskog vremena. Danas se može naći u naslovu festivala glazbe i hrane 16. stoljeća nazvanog *Tarda festival*. Anketa je ukazala da većina lokalnog stanovništva ne poznaje taj naziv, budući da 38,7% ispitanika nisu čuli za naziv. Suprotno, samo 2,8 % ispitanika je reklo da koristi ovaj naziv, dok 31,7 % su čuli druge ljude kako koriste naziv, a 26,8 % da samo znaju za naziv.

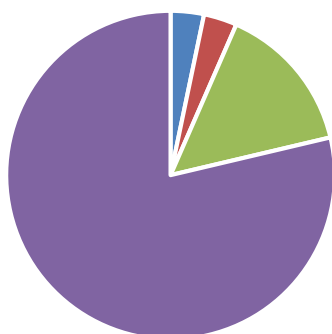

Sl. 33 Korištenje naziva Tarda prema dobnim skupinama

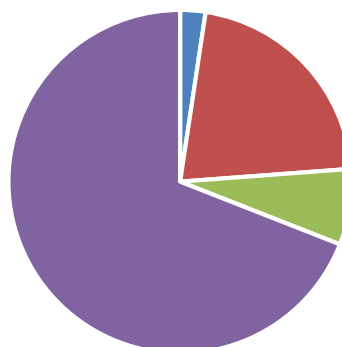
Izvor: anketa Korištenje starih i lokalnih naziva za mjesta u Baranji i ulice u Belom Manastiru

Naziv Tarda je primjer kako naziv s vremenom gubi na učestalosti korištenja. Ni jedan ispitanik mlađi od 45 nije rekao da koristi ovaj naziv, a od ispitanika koji su rekli da koriste, oni čine samo 2,8 % svih ispitanika ili 10,26 % ispitanika starijih od 45 godina. Naziv se i dalje koristi, što potvrđuje činjenica da u svakoj dobnj skupini preko 50 % ispitanika je čulo druge da koriste naziv ili samo znaju za naziv.

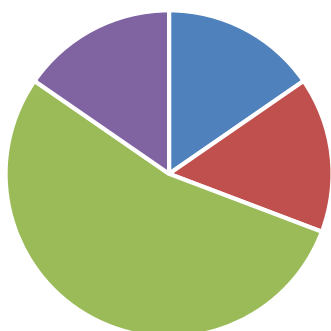
Korištenje naziva Lak među
dobnom skupinom manje od 26
godina

Korištenje naziva Lak među
dobnom skupinom 26-45 godina

Korištenje naziva Lak među
dobnom skupinom više od 45
godina

- Koristim ovaj naziv
- Čuo/čula sam druge ljude da koriste ovaj naziv
- Znam za naziv, no ne koristim ga i nisam čuo/čula druge ljude da ga koriste
- Nisam čuo/čula za ovaj naziv

Sl. 34 Korištenje naziva Lak prema dobnim skupinama

Izvor: anketa Korištenje starih i lokalnih naziva za mjesta u Baranji i ulice u Belom Manastiru

Lokalni nazivi kao što su Ban, Ižip, Kušvaluba, Šepša ili Ku mali broj ispitanika je čulo za te nazive. Za naziv Ban 52,1 % ispitanika je reklo da nisu čuli za naziv, za naziv Lak 69 %, za naziv Kišvaluba 49,3 %, za naziv Ižip 62,7 %, za naziv Šepša 57 % i za naziv Ku 60,6 %. Razlog zbog čega većina ispitanika nije čula za ove nazive je veličina naselja, tj. sva navedena naselja su relativno mala. Lokalne nazive najčešće koriste stanovnici koji žive u tome naselju, a budući da su naselja mala i imaju mali broj stanovnika, ostali stanovnici se rjeđe susreću s tim nazivima. Naziv koji najmanji broj ispitanika poznaje je Lak, za kojeg su čak 69% ispitanika rekli da nisu čuli za naziv.

Prema grafovima korištenja naziva Lak prema dobnim skupinama možemo vidjeti da većina stanovnika mlađih od 45 nije čulo za naziv, točnije 78,69 % ispitanika mlađih od 26 godina i 69,05 % ispitanika 26-45 godina.

Suprotno tome, čak 84,62% ispitanika starijih od 45 su rekli da poznaju naziv Lak, a od njih 15,38% koristi naziv.

Za lokalne nazive koje zvuče slično kao službeni, Petarda, Nevesinje i Daraž, veći broj ispitanika je reklo da poznaje ove nazive. Naziv Petarda stari je mađarski naziv za Baranjsko Petrovo Selo, i kao već spomenuto, pri promjeni su se lokalni stanovnici bunili budući da je i naziv Petarda slavenskog podrijetla. Stoga se je naziv zadržao i danas, što nam govori činjenica da samo 21,8 % ispitanika ne poznaje ovaj naziv. Od ostalih 78,2 % koji poznaju naziv, 21,1 % su rekli da koriste naziv, 43,7% su rekli da su čuli druge da koriste i 13,4% samo znaju za naziv.

Sličnu raspodjelu ima i naziv Daraž. Naziv je skoro identičan današnjem nazivu naselje, stoga i nije čudno da se i danas koristi. Manji broj ispitanika koristi ovaj naziv u usporedbi s nazivom Petarda za Baranjsko Petrovo Selo, samo 11,3 % ispitanika. No, 41,5 % su rekli da su čuli druge ljude kako koriste naziv, 20,4 % samo znaju za naziv, a 26,8 % su rekli da ne poznaju naziv.

Naziv Nevesinje često je korišteno, budući da je iz službenog samo izbačen pridjev novo. Od svih ispitanika 85,9 % ih je reklo da poznaju naziv, od toga 48,6 % da koriste naziv, 30,3 % da su čuli da drugi koriste nazive i 7 % da samo znaju za naziv. Usporedno, samo 14,1 % ispitanika je reklo da ne pozna naziv. Manje korištenje naziva Nevesinje može se povezati s poznavanje naselja generalno, budući da je naselje malo i ne nalazi se na važnoj prometnici u Baranji.

Uz lokalne nazive za mjesta, anketa je ispitivala korištenje lokalnih naziva za ulice u Belom Manastiru. Lokalni nazivi proizlaze iz starih ili deskriptivnih naziva. Lokalni nazivi za ulice u Belom Manastiru su: Betonska ulica za Ulica Petra Svačića, Srpska ulica za Ulicu Vladana Desnice, Lenjinova/Međimurska/Kajbuška ulica za Sunčanu ulicu, Ciganska ulica za Ulicu Vladimira Nazora, Poštanska ulica za Ulicu kralja Zvonimira, Ulica JNA za Osječku ulicu, Milionerska/Grofska/Buržujska ulica za Ulicu Franje Tuđmana, Špartina ulica za Ulicu kralja Petra Krešimira IV, Čorsokak za Ulicu hrvatskih branitelja, Emilova ulica za Ulicu Josipa Pančića, Zapad/Divlji Zapad za Ulicu Alojzija Stepinca i Glavna ulica za Ulicu kralja Tomislava. Većina lokalnih naziva proizlazi iz deskripcija ulica i stanovnika tih ulica, samo za par ulica se koriste prijašnji službeni nazivi, a to su Lenjinova ulica i Ulica JNA.

Najviše ispitanika je reklo da koristi naziv Betonska ulica, točnije 81 % ispitanika je reklo da koristi naziv, dok 14,8 % su rekli da su čuli druge ljude kako koriste naziv. Naziv Betonska dolazi od naziva materijala od kojega je prvobitna ulica bila napravljena. Ulica je jedna od najprometnijih u Belo Manastiru, budući da spaja Osječku ulicu sa centrom naselja. Korištenje

naziva Betonska, kao i svih ostalih lokalnih naziva ulica u Belom Manastiru, smanjuje se s udaljenosti od Belog Manastira. Od 19 % ispitanika koji su rekli da samo poznaju ili ne koriste naziv, njih 66,66 % stanuje izvan Belog Manastira.

Sl. 35 Lokalni nazivi ulica u Belom Manastiru

Izvor: anketa Korištenje starih i lokalnih naziva za mjesta u Baranji i ulice u Belom Manastiru

Prema sl.35. možemo vidjeti da većina bitnijih ulica, tj. ulica bliže centru naselja, nosi lokalne nazive. Budući da su skoro svi lokalni nazivi deskriptivni, možemo zaključiti da su nastali zbog lakšeg snalaženja u prostoru. Tako Glavna ulica odnosi se na Ulicu kralja Tomislava i nosi naziv prema tome što prolazi kroz središte naselja. Neke ulice dobivaju svoje nazive prema lokalitetima na ulici. Primjer toga je Špartina ulica. Ulica prolazi pokraj gradskog stadiona Beli Manastir, poznato pod nazivom Šparta prema nogometnom klubu Šparta. Isto tako Poštanska ulica dobiva svoj naziv od lokacije pošte. Naziv je ostao među lokalnim stanovništvom i danas, iako se pošta više tamo ne nalazi. Ulica dr. Franje Tuđmana ima više lokalnih naziva: Grofska, Milionerska i Buržujska ulica. Svaki njen naziv upućuje na motive visokog statusa. Nazivi

dolaze od arhitekture ulice koja izgleda bogatije od ostatka naselja. Naziv Milionerska ulica najviše se koristi od tri postojeća lokalna naziva, na što nas upućuje provedena anketa, budući da 62,7 % ispitanika je reklo da koristi ovaj naziv. Od ostalih ispitanika 21,8 % je reklo da su čuli kako drugi koriste ovaj naziv, 2,1 % su rekli da samo znaju za naziv, dok 13,4 % ispitanika je reklo da nisu čuli za naziv. Naziv Milionerska ulica je, nakon Betonske ulice, najrašireniji lokalni naziv za ulice u Belom Manastiru. Još jedan lokalni naziv koji dolazi od izgleda ulice je *Ćorsokak*. Riječ *ćorsokak* turskog je podrijetla i znači slijepa ulica. Naziv je neobičan, budući da danas Ulica hrvatskih branitelja nije slijepa ulica, te izlazi na Ulicu Petra Svačića, tj. Betonsku ulicu. No, nisu uvijek bile spojene, te je današnja Ulica hrvatskih branitelja bila slijepa ulica, te odatle i naziv *Ćorsokak*. Veći dio ispitanika, točnije 53,5 %, su rekli da ne poznaju ovaj naziv. Naziv gubi na učestalosti kroz vrijeme, a to možemo povezati s time što lokalni naziv više ne odgovara izgledu ulice. No, i dalje određeni broj stanovnika koristi ovaj naziv, točnije 17,6 % ispitanika, dok 18,3 % su rekli da su čuli druge ljude da koriste, a 10,6 % da samo znaju za naziv. Naziv Zapad, tj. Divlji zapad za Ulicu Alojzija Stepinca dolazi od njenog položaja usporedno s Trgom slobode, zapadno od trga.

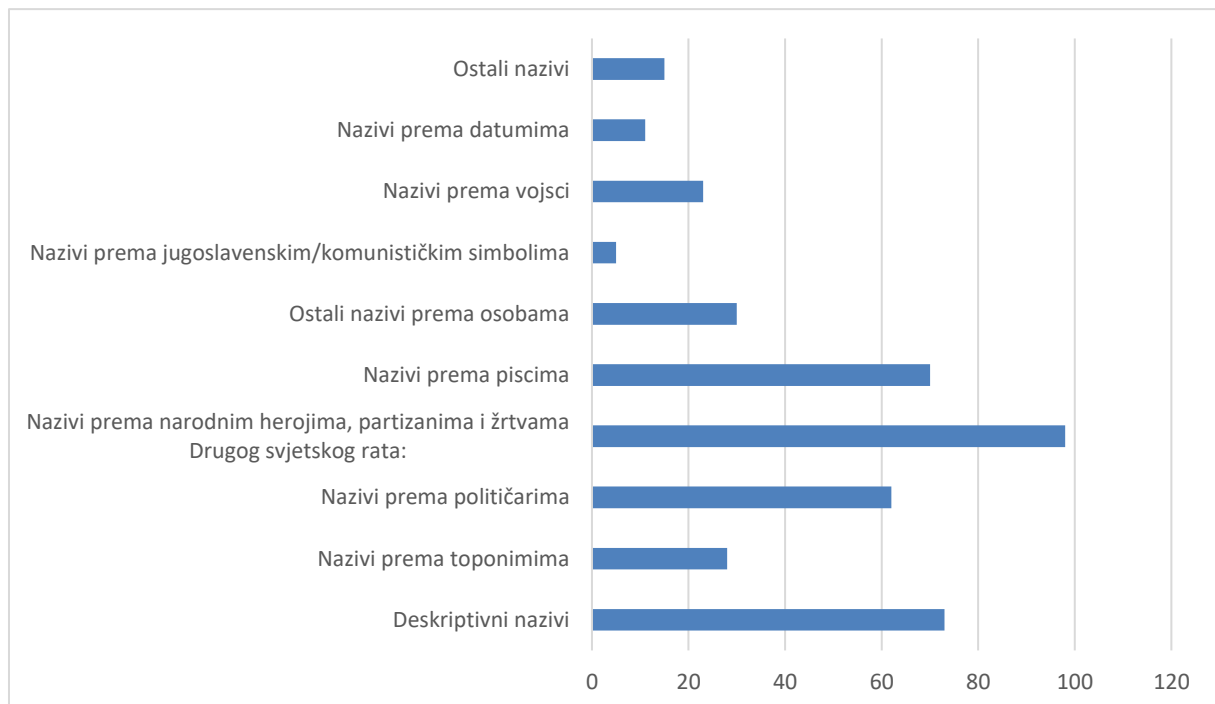
Određeni lokalni nazivi odnose se i na podrijetlo stanovnika ulice, te ulice su: Srpska ulica, Međimurska ulica i Ciganska ulica. Od ova tri naziva najviše se koristi naziv Srpska ulica.. Naziv dolazi od starog naziva za tu ulicu, naziva iz vremena Kraljevine Jugoslavije. Podrijetlo naziva odnosi se i na pravoslavnu crkvu koja se nalazi u toj ulici. Srpski element u nazivima te ulice ostao je još od Kraljevine Jugoslavije. Za vrijeme socijalističke Jugoslavije naziv ulice je bio Ulice Vuka Stefanovića Karadžića, prema srpskom piscu i reformatoru srpskog jezika, a danas nosi naziv prema Vladanu Desnici, hrvatskom piscu srpskog podrijetla. Od ispitanika 54,9 % ih je reklo da koristi ovaj naziv, 19,7 % da su čuli druge ljude kako koriste naziv, 4,9 % da samo koriste naziv, a 20,4 % da ne koriste naziv. Međimurska ulica, kao i naziv Kajbuška ulica, odnose se na koloniste, tj. doseljene stanovnike iz Međimurja, a najviše su se naselili upravo na prostore te ulice. Osim naziva Međimurska ulica nosi i naziv Lenjinova, što je bio njen naziv za vrijeme Jugoslavije. Naziv Lenjinova ulica češći je od naziv Međimurska ulica. Prema provedenoj anketi, 28,2 % ispitanika je reklo da koristi naziv Lenjinova, dok samo 4,2% je reklo da koristi naziv Međimurska. Veći broj ispitanika također poznaje naziv Lenjinova, točnije 28,2 % ispitanika je reklo da su čuli druge ljude da koriste naziv, a 7,7 % da samo znaju za naziv. Usporedno s nazivom Međimurska za koju su 13,4 % ispitanika rekli da su čuli druge ljude kako koriste naziv i 8,5 % da samo znaju za naziv. Naziv Lenjinova je 35,6 % ispitanika reklo da nisu čuli za naziv, a za naziv Međimurska 73,9 % ispitanika su rekli da nisu čuli za

naziv. Razlog takvoj razlici je starost naziv, Lenjinova ulica je bio službeni naziv do 1998. godine, stoga je i dalje u sjećanjima većine stanovnika, dok je naziv Međimurska znatno stariji. Naziv Ciganska ulica danas se odnosi na ulicu koja se ne nalazi u „ciganskom“ naselju zvanom Palača na samom rubu grada, nego se odnosi na Ulicu Vladimira Nazora blizu centra naselja. Naziv dolazi od toga da su Romi prije živjeli u toj ulici. Što i potvrđuje usporedba današnje karte Belog Manastira i karte iz 1968. godine. Uspoređujući današnju kartu Belog Manastira s kartom iz 1968. godine, današnja Ulica Vladimira Nazora je bila jedna od najjužnijih ulica Belog Manastira, nakon kojeg su bili samo poljoprivredne površine. Širenje Belog Manastira događa se tek u 1970-ima i 1980-ima s gradnjom Beljskog naselja. Također, današnje „cigansko“ naselje nije bilo još izgrađeno. Stoga možemo zaključiti da je došlo do migracije romskog stanovništva pri širenju naselja. Osim naziv Lenjinova ulica, još jedan naziv iz Jugoslavije koji se može čuti i danas je Ulica JNA. Naziv se odnosi na Osječku ulicu, jednu od glavnih prometnica Belog Manastira, budući da spaja Beli Manastir s Osijekom i Mađarskom. Za Ulicu JNA 27,5 % ispitanika je reklo da koristi ovaj naziv, 18,3 % da su čuli druge da koriste, 15,5 % da samo znaju za naziv, dok 38,7 % da nisu nikad čuli za naziv. Naziv je ostao u sjećanju lokalnog stanovništva budući da je jedna od najprometnijih ulica grada.

8. Rasprava

Baranja kao i mnogi drugi dijelovi Hrvatske kroz dvadeseto stoljeće prošla je kroz drastične promjene. Upravo su se te promjene odrazile na toponime i hodonime prostora. Toponimi, tj. nazivi naselja, mijenjaju se nakon Prvog svjetskog rata i promjene vlasti s austrougarske na jugoslavensku. Budući da je Baranja bila dio Vojvodine, promjene dolaze iz upravnog središta Novi Sad. Cilj promjena je bio demađarizacija i slavenizacija toponima u Baranji. Naseljima su dodijeljeni potpuno novi nazivi, prevedeni stari nazivi ili samo prilagođeni slavenskom jeziku. Većina toponima koje nije svoje podrijetlo vuklo od slavenskih riječi dobili su novi naziv. Nazivi donijeti 1922. godine su i danas službeni.

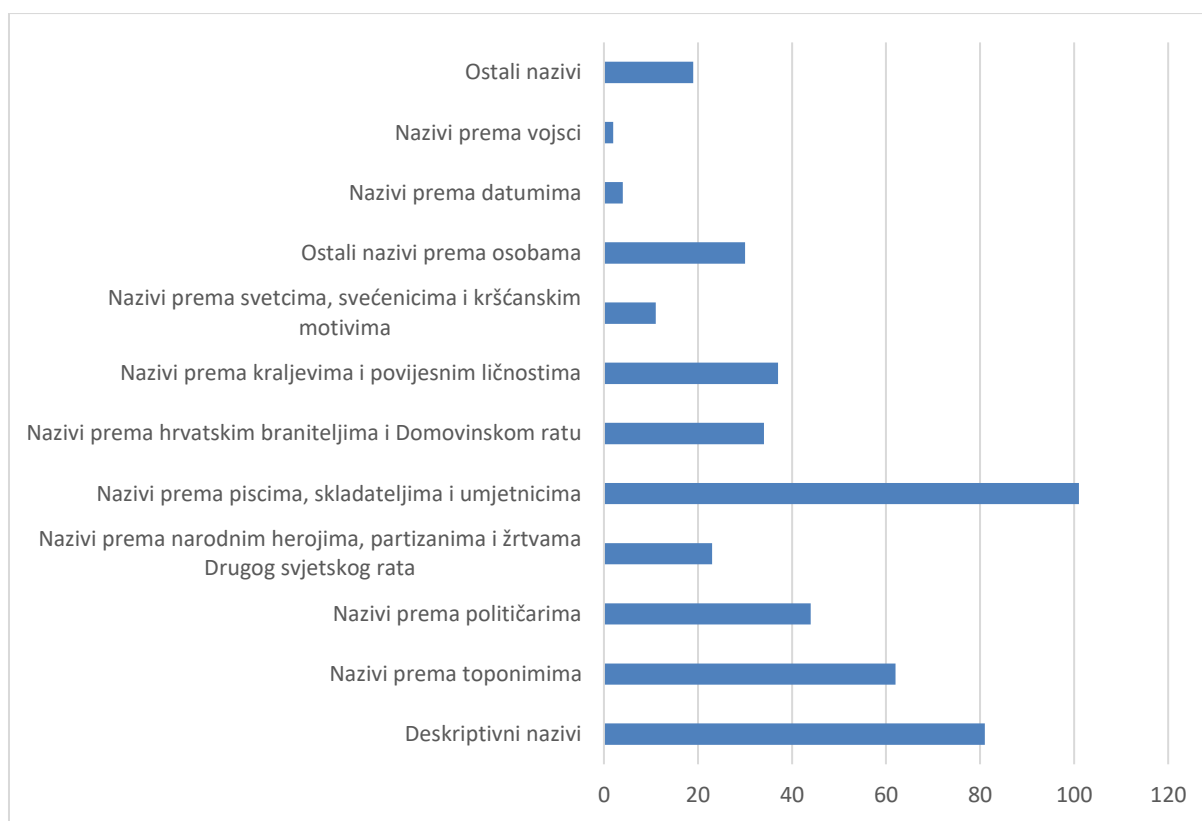
Sljedeća velika politička promjena događa se nakon Drugog svjetskog rata i dolaska komunističke vlasti. Komunistička vlast dobro je poznavala značaj hodonima, te je uvelike utjecala na donošenje naziva. Upravo u ovo vrijeme većina baranjskih naselja dobiva prve ulične nazive. Nazivi se poklapaju s komunističkom ideologijom političke vlasti, a uz to i odražavaju lokalnu povijest. Hodonimi se mijenjaju ponovno nakon mirne reintegracije 1998. godine.

Sl. 36 Kategorizacija hodonima Baranje za vrijeme Jugoslavije

Izvor: izrađeno prema podacima iz priloga

Prema sl.36. možemo vidjeti da u Baranji najčešći nazivi ulica su prema narodnim herojima, partizanima i žrtvama Drugog svjetskog rata. Komunističke vlasti su dobro poznavale snagu komemorativnih naziva, stoga većina ulica nosi ime prema narodnim herojima. Sljedeća najčešća kategorija naziva su deskriptivni nazivi. Deskriptivni nazivi najčešće se odnose na izgled ulice, stanovnike ulice, položaj ulice ili objekt u ulici. Primarna funkcija naziva ulica je snalaženje u prostoru, a deskriptivni nazivi najbolje pomažu u ostvarivanju te funkcije. Znan dio ulica nosi naziv prema piscima ili političarima. Tu je bitno naglasiti jugoslavenske motive u davanju naziva, budući da osobe koje su nosile nazive su bile podrijetlom iz cijele Jugoslavije, ne samo Hrvatske. Time se je pokušalo povezati sav prostor Jugoslavije. Naravno, političari koji su dobili svoju ulicu su najčešće bili jugoslavenski političari ili političari koji su pridonosili jugoslovenstvu i komunističkoj ideologiji.

Sl. 37 Kategorizacija današnjih hodonima Baranje

Izvor: izrađeno prema podacima iz priloga

Nakon raspada Jugoslavije i završetka Domovinskog rata, dolazi do promjena naziva ulica koje više odgovaraju novom političkom uređenju. Prema sl.37. možemo vidjeti da dolazi do opadanja naziva prema narodnim herojima, partizanima i žrtvama Drugog svjetskog rata. Zanimljivo je da ta kategorija naziva nije u potpunosti nestala i znatan dio ulica i dalje nosi

naziv prema narodnim herojima. Najočitiiji primjer toga se može naći u Suzi i Zmajevcu. U oba naselja glavna ulica i dalje nosi naziv prema maršalu Titu. Zanimljivo je da su nazivi ulica prema baranjskim partizanima u skoro svakom naselju promijenjeni. Na primjeru Petlovca, samo je jedna ulica promijenjena, Ulica Jovana Lazića, a ostavljena je Ulica Ive Lole Ribara. Isto tako je i u Suzi donijeta samo jedna promjena hodonima. Promijenjen je Trg Erne Kiša, a usporedno ostavljena Ulica maršala Tita. Stoga možemo vidjeti da iako su određeni hodonimi povezani s Jugoslavijom ostavljeni, dok su hodonimi prema lokalnim partizanima uglavnom promijenjeni. Jedino gdje se danas još mogu naći hodonimi prema baranjskim partizanima su u Općini Jagodnjak.

Najčešća kategorija naziva ulica sada su nazivi prema piscima, skladateljima i umjetnicima. Za vrijeme Jugoslavije ta kategorija je činila znatan dio uličnih naziva, no nazivi nisu ostali isti. Dok se je za vrijeme Jugoslavije moglo vidjeti nazivi prema piscima s prostora cijele Jugoslavije kao Branko Radičević ili Ivan Cankar, danas pisci i umjetnici su isključivo s prostora Hrvatske. Jedini pisci nehrvatskog podrijetla koji su se zadržali od vremena Jugoslavije su mađarski pisci, kao Petefi Šandor ili Jokai Mor.

Nova kategorija naziva ulica su nazivi prema hrvatskim braniteljima i Domovinskom ratu. Nazivi su odraz nove hrvatske vlasti i povijesnih događanja koje su dovele do samostalne Hrvatske. Uz to, nova kategorija su nazivi prema svećenicima, svetcima i kršćanskim motivima. Budući da je komunistička vlast promovirala ateizam, nazivi prema svetcima ili svećenicima su bili u potpunosti zabranjeni. No, s padom komunizma, kršćanski motivi u uličnim nazivima se ponovno dozvoljavaju. Najčešći naziv u ovoj kategoriji je prema kardinalu Alojziju Stepincu.

Budući da nakon Prvog svjetskog rata i promjene vlasti s austrougarske na jugoslavensku dolazi do promjena naziva mjesta, a nakon raspada Jugoslavije dolazi do promjena naziva ulica i trgova, hipotezu da su društvene promjene u Baranji bile popraćene promjenama naziva ulica ili mjesta možemo smatrati potvrđenom.

Najčešći nazivi ulica u Baranji za vrijeme Jugoslavije su bili prema Ivi Loli Ribaru, Matiji Gupcu, Vladimiru Nazoru i Petefi Šandoru. Prema Ivi Loli Ribaru su dvanaest ulica nosile naziv u Batini, Dražu, Duboševici, Karancu, Kozarcu, Dardi, Bilju, Jagodnjaku, Popovcu, Belom Manastiru, Šumarini i Branjin Vrh, dok danas naziv je ostao samo u Dražu, Jagodnjaku i Popovcu. Naziv ulica prema Matiji Gupcu također se nalazi u dvanaest naselja, točnije u Batini, Gajiću, Topolju, Kozarcu, Čemincu, Dardi, Bilju, Luču, Popovcu, Branjini i Belom Manastiru. To je jedini naziv ulice koji je u svim naseljima ostao nepromijenjen nakon mirne reintegracije.

Naziv ulice prema Vladimiru Nazoru je bio u naseljima Batina, Draž, Duboševica, Gajić, Bilje, Petlovac, Luč, Jagodnjak, Popovac, Kneževo, Branjin Vrh i Beli Manastir. Naziv nije ostao u svim naseljima do danas, budući da je zamijenjen u Duboševici, Kneževu i Branjin Vrh. Uz njih, znatan dio ulica nosi naziv i po Borisu Kidriču i Radi Končaru. Prema Borisu Kidriču nazivi ulica su u Duboševici, Luču, Dardi, Bilju, Jagodnjaku, Novom Bolmanu, Kneževu i Belom Manastiru, a danas je ostao u Luču, Jagodnjaku i Novom Bolmanu. Usporedno, naziv Rade Končar se nalazio u naseljima Duboševica, Darda, Bilje, Petlovac, Kneževo, Popovac, Beli Manastir i Branjin Vrh, a danas je ostao u Petlovcu, Kneževu i Popovcu. Zbog značajne mađarski manjine u Baranji znatan broj ulica nosi naziv prema osobama mađarskog podrijetla. Najčešća takva osoba je Petefi Šandor, koji ima svoju ulicu u Batini, Kneževim Vinogradima, Karancu, Zmajevcu, Suzi, Kotlini, Bilju, Kopačevu, Lugu, Vardarcu, Novom Bezdanu i Belom Manastiru. Kao ulice prema Matiji Gupcu, ulice prema Petefi Šandoru nisu se mijenjale nakon mirne reintegracije, zapravo sve ulice prema osobama mađarskog podrijetla nisu se mijenjale, ako izuzmemo ulice prema Erni Kišu. Isto tako je i dalje vrlo česti naziv ulice prema Košut Lajošu. On ima svoje ulice u Batini, Zmajevcu, Suzi, Bilju, Kopačevu, Vardarcu i Novom Bezdanu. Nazivi ulica prema tri najznačajnija baranjska partizana, Jovanu Laziću, Sari Bertić i Erni Kišu su također bili relativno rašireni. Ulični nazivi prema Jovanu Laziću su bili u Dardi, Bilju, Petlovcu, Majškim Međama, Belom Manastiru i Branjin Vrh, a ostalo je samo u Majškim Međama. Ulice su nosile naziv prema Sari Bertić u Karancu, Dardi, Bilju, Bolmanu, Belom Manastiru i Branjin Vrh, a ostao je samo u Bolmanu. Naziv Erne Kiš nalazio se u Zmajevcu, Suzi, Dardi, Bilju i Belom Manastiru, a danas je u potpunosti obrisao iz uličnih naziva. Za vrijeme Jugoslavije su samo tri naselja nosila naziv ulice prema Stjepanu Radiću ili braći Radić, a to su Draž, Duboševica i Gajić, ali nakon promjena dobili su ulice u Topolju, Kozarcu, Čemincu, Darda, Šumarini i Branjin Vrh. Od potpuno novih naziva, najčešći je naziv ulice prema Anti Starčeviću. Šest naselja u Baranji nose naziv ulice prema Anti Starčeviću, a to su: Duboševica, Kozarac, Čeminac, Darda, Kneževo i Beli Manastir.

Hipotezu *stupanj promjene hodonima povezan je sa zastupljenosti etničke manjine* možemo smatrati djelomično potvrđenom. Budući da općina s najmanje promjena, Općina Jagodnjak u kojoj nisu promijenjeni nazivi ulica, ima 80 % manjinskog stanovništva. Suprotno, općina s najviše promjena, Općina Čeminac, ima sam 10,83 % manjinskog stanovništva, a čak 81,25 % ulica u općini je promijenjeno. Ovu hipotezu potvrđuju i promjene u Općini Kneževi Vinogradi. Kneževi Vinogradi je druga općina po udjelu manjinskog stanovništva, točnije 60,26 %, a sedma je po postotku promjene hodonima, točnije 14,29 %. Isto tako, Općina Bilje je peta

općina prema udjelu manjinskog stanovništva, točnije 31,77 %, i peta je prema promjenama naziva ulica, točnije 50 %. Općina Popovac osma je prema udjelu manjinskog stanovništva, točnije 25,59 %, jedino općina Čeminac ima manji udio, dok je prema stupnju promjene hodonima četvrta, točnije 51,72 %. Slično tome, Općina Draž je šesta prema stupnju manjinskog stanovništva, točnije 28,63 %, a prema stupnju promjene hodonima je šesta sa 35,71 % promjena. Iz ovih podataka možemo smatrati da su udio manjinskog stanovništva i stupanj promjene hodonima obrnuto recipročni. To znači da ako je stupanj manjinskog stanovništva veći, stupanj promjena hodonima je manji, i obrnuto, ako je stupanj manjinskog stanovništva manji, stupanj promjena hodonima je veći. No, Općina Petlovac, Općina Darda i Grad Beli Manastir odstupaju od ovog pravila. Općina Petlovac ima mali udio manjinskog stanovništva, točnije 27,91 % i mali stupanj promjena hodonima, točnije 11,76 %. Suprotno tome, Beli Manastir i Darda imaju veliki stupanj promjena hodonima, točnije 74,76 % i 73,44 %, i veliki udio manjinskog stanovništva, točnije 37,83 % i 40,59 %. U njihovom slučaju broj ulica je faktor koji je utjecao na promjenu hodonima. Općina Petlovac sastoji se od više manjih naselja koji pojedinačno nemaju značajan broj ulica, dok Općina Darda i Grad Beli Manastir sastoje se od većih naselja i imaju veći broj ulica. Stoga možemo smatrati da naselje s manjim brojem ulica ima i manji stupanj promjena, dok naselje s većim brojem ulica ima i veći stupanj promjena. Treba uzet u obzir da su Beli Manastir i Darda dva najveća naselja u općini. Stupanj promjena je povezan s vidljivošću hodonima. Hodonimi u Belom Manastiru i Dardi zbog broja stanovnika su vidljiviji, stoga je stupanj promjena veći. Isto tako, Petlovac je rubna općina, a većina naselja u općini se ne nalaze na glavnoj prometnici, stoga promjene u tim naseljima su manje, jer su hodonimi manje vidljivi.

Toponimi su jedan od elemenata koje tvore identitet, stoga promjene toponima su teško primjenjive. Odras toga je da dio stanovništva u Baranji i dalje koristi stare mađarske nazive uz nove slavenske nazive. Korištenje starijih naziva češće je među mađarskim stanovništvom Baranje, što je logično budući da svakodnevno koriste i mađarski i hrvatski jezik. Korištenje starih mađarskih naziva se smanjuje s vremenom, tj. mlađe generacije sve manje koriste te nazive. Stoga možemo smatrati hipotezu da se stari nazivi koriste i danas potvrđenom. Isto tako, pomoću ankete ustvrđeno je da se koriste prethodni i lokalni nazivi ulica. Kao i s toponimima, stari i lokalni hodonimi se manje koriste među mlađom generacijom u usporedbi sa starijom. Stoga možemo i hipotezu da lokalno stanovništvo poznaje prethodne i lokalne nazive ulica potvrđenom, ali treba uzeti u obzir da trend pokazuje da se ti nazivi sve manje koriste.

9. Zaključak

Baranja kao i mnogi drugi dijelovi Hrvatske prolaze kroz turbulentna događanja tijekom 20. stoljeća. Dolazi do političkih, kulturnih i društvenih promjena koji se odražavaju na stanovništvo i prostor. Upravo se te promjene najbolje mogu očitati u promjenama toponima i hodonima. Toponimi i hodonimi su oblici prostornog nazivlja koji odražavaju podrijetlo stanovništva i kulturu sjećanja. Toponimi Baranje se mijenjaju nakon Prvog svjetskog rata, s mađarskih na slavenske nazive. Proces je rezultat želje vlasti za demađarizacijom prostora. Tada su uspostavljeni novi slavenski nazivi koji se koriste do danas. Novi nazivi odražavaju danas dominantno slavensko stanovništvo, ali stari mađarski nazivi nisu zaboravljeni. Pomoću provedene ankete možemo vidjeti da se stari mađarski toponimi i danas koriste među lokalnim stanovništvom, ali su nazivi prilagođeni slavenskom izgovoru. Može se vidjeti i trend zaboravljanja tih naziva, budući da mlađe generacije slabije poznaju lokalne nazive od starijih generacija, tj. može se opaziti trend opadanja korištenja starih mađarskih naziva.

Slično tako i s hodonimima. Hodonimi primarno služe za orijentaciju u prostoru. No, imaju i kulturnu funkciju, tj. služe kao sredstvo kolektivnog sjećanja. Nazive ulica, trgova i slično određuju vlasti i one se poklapaju s njihovom političkom ideologijom. Komunistička vlast prva uvodi hodonime u sva naselja u Baranji, prije toga većina naselja nisu imali nazive ulica, nego su nazivi bili pučkog podrijetla. Nazivi, ne samo u Baranji nego u cijeloj Hrvatskoj, nose nazive po vojnim divizijama, narodnim herojima i političarima čije djelovanje odgovara komunističkoj ideologiji. Neki od specifičnih naziva za Baranju su nazivi prema 51. vojvođanskog diviziji, koja je oslobodila Baranju tijekom Drugog svjetskog rata. Naravno, ulični nazivi odražavaju i lokalno stanovništvo, tako u Baranji česti su nazivi prema mađarskim ličnostima, najčešće prema Petefi Šandoru ili Košutu Lajošu. Promjene hodonima događaju se nakon mirne reintegracije 1998. godine gdje se brišu nazivi ulica povezanih s Jugoslavijom, primarno prema narodnim herojima i partizanima. Novi nazivi se referiraju na događanja i žrtve Domovinskog rata i hrvatske povijesne ličnosti koje se nisu poklapale s komunističkom ideologijom, kao npr. Ante Starčević. Nisu svi ulični nazivi promijenjeni, tako da i danas postoje hodonimi prema narodnim herojima. Promjene uličnih naziva se mogu povezati i s udjelom manjinskog stanovništva, tako naselja općine Jagodnjak nisu promijenili ni jedan hodonim, dok u općini Čeminac većina hodonima je promijenjeno. Iz toga možemo zaključiti da ako općina ima veći udio manjinskog stanovništva promjena hodonima je manja i obratno.

Uoči svih promjena lokalno je stanovništvo koristilo vernakularne nazive za hodonime, posebno u Belom Manastiru. Ti nazivi su služili za lakše snalaženje u naselju, budući da su dolazili od objekata u ulici ili deskripcije ulice. Prema provedenoj anketi možemo vidjeti da se neki nazivi i danas često koriste, kao npr. Betonska ulica ili Srpska ulica, dok neki su s vremenom zaboravljeni i koriste ih samo mali broj stanovnika i to među starijim stanovništvom, npr. Međimurska ulica.

Prva hipoteza, *društvene promjene u Baranji popraćene su bile promjenama naziva ulica ili mjesta*, je potvrđena. Svaka društvena promjena tijekom 20. stoljeća popraćena je promjenama toponima ili hodonima. Prva promjena događa se nakon raspada Austro-Ugarske kada su mađarski toponimi zamijenjeni slavenskim. Druga promjena događa se tijekom Drugog svjetskog rata, mađarske vlasti ponovo vraćaju stare mađarske nazive. Treća promjena događa se nakon Drugog svjetskog rata, nova jugoslavenska vlast vraća prijašnje slavenske nazive i uspostavlja nazive ulica u svim naseljima Baranje. I zadnja promjena se događa nakon mirne reintegracije, kada se mijenjaju hodonimi Baranje. Analizom promjena hodonima Baranje potvrđena je i druga hipoteza, *stupanj promjene hodonima povezan je sa zastupljenosti etničke manjine*. Analizom promjene hodonima u općinama Bilje, Draž, Čeminac, Jagodnjak i Popovac ustvrđeno je da udio nacionalnih manjina utječe na stupanj promjene hodonima. Na promjene hodonima u općinama Beli Manastir, Darda i Petlovac utjecali su drugi faktori, količina ulica i vidljivost hodonima. Treća i četvrta hipoteza potvrđene su pomoću provedene ankete. Ustvrđeno je da lokalno stanovništvo koristi stare i lokalne toponime i hodonime.

10. Literatura i izvori

Literatura

Abdikhalikovna, K. F., 2020: Principles of Toponyms (Place Names) Classifications, *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding* 7 (6), 73 – 79

Azaryahu, M., 1996: The power of commemorative street names, *Environment and Planning D: Society and Space* 14, 311 – 330

Balukčić, M., 2020: Iznimno bogato arheološko nalazište na području Belog Manastira, *Baranja info*, 11. 08. 2020. <https://www.baranjainfo.hr/iznimno-bogato-arheolosko-nalaziste-na-podrucju-belog-manastira/> (17.6.2023.)

Barišić, N., 2019: *Historijsko-geografski razvoj Baranje*, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb

Beuk, N., 2014: *Problemi i mogućnosti regionalnog razvoja Baranje*, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb

Bognar, A., 1971-1972: Stanovništvo Baranje, *Geografski glasnik* 33-34, 91-140

Bojčić, Z., Dizdar, D., Hršak, T., Vukmanić, I., Dujmić, D., Leleković, T. 2010 : Terenski pregled područja između Batine i Suze. *Annales Instituti archaeologici* 6 (1), 80 – 87

Božie, N., 1984: *Sedma vojvođanska NOU brigada*, Vojnoizdavački zavod, Beograd

Čanić, S., 1999: Beli Manastir ili Sveti Martin?, *Vjesnik*, 06.06.1999. <https://web.archive.org/web/20070917161503/http://www.vjesnik.hr/Html/1999/06/06/Clanak.asp?r=unu&c=10> (3.7.2023.)

Guyot, S., Seethal, C., 2007: Identity of Place, Places of Identities: Change of Place Names in Post-Apartheid South Africa, *South African Geographical Journal* 89 (1), 55 – 63

Hakala, U., 2015: Toponyms as carriers of heritage: implications for place branding, *Journal of Product & Brand Management* 24 (1), 263 – 275

Hoffman, I., Tóth, V., 2019: Theoretical Issues in Toponym Typology, *Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft* 1, 281 – 302

Holjevac Tuković, A., Nazor, A., 2020: Ratne štete na kulturnim dobrima na području Osječko-baranjske županije, *Scrinia Slavonica* 20, 373 – 422

- Horvat, A., 2013: *Baranja 1918-1922*, Malo istorijsko društvo – Novi Sad, Novi Sad
- Horvat, A., 2014: Promjena imena naselja u Baranji 1922. godine (Prilog proučavanju baranjskih ojkonima), *Scrinia Slavonica* 14 (1), 234 – 251
- Jelić, I., 1991: O nastanku granice između Hrvatske i Srbije, *Časopis za suvremenu povijest* 23 (1), 1 – 32
- Kalaba, A., 2018: Kako je zaista živela sirotinja u Jatagan-mali, *Noizz*, 04.12.2018., <https://noizz.rs/kultura/kako-je-zaista-zivela-sirotinja-u-jatagan-mali/slxd8mg> (28.6.2023.)
- Kožul, A., 2022: Godišnjica uništenja, *Novosti*, 24.02.2022., <https://www.portalnovosti.com/godisnjica-unistenja> (22.07.2023.)
- Lazić, N., 1979: *Baranja 1941 – 1945*, Historijski institut Slavonije i Baranje, Slavonski Brod
- Levai, M., 2023: Tihi momak čiji su koševi glasno odjekivali: Radivoj Korać – Žučko legenda jugoslovenskih terena, <https://www.011info.com/ko-je-bio/tihi-momak-ciji-su-kosevi-glasno-odjekivali-radivoj-korac--zucko-legenda-jugoslovenskih-terena> (27.6.2023.)
- Levanat-Peričić, M., Radnička klasa u postjugoslavenskoj zbilji i reprezentacija radnika u hrvatskoj književnosti: u procjepu između heterotopije krize i devijacije, *Narodna Umjetnost* 54 (2), 131 – 147
- Međeral-Sučević, K., 2006: Usporedni pregled hrvatskih i mađarskih baranjskih ojkonima, *Folia onomastica Croatica* 15, 173 – 189
- Mihaldžić, S., 1992: *Baranja: Od najstarijih vremena do danas*, Biblioteka grada Beograda, Beograd
- Nađ, K., 1986: Oslobođenje Baranje, u: *Tri stoljeća Belja* (ur. Čalić, D.), Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni rad Osijek, Osijek, 339 – 345
- Nedić, J., 2023: Dan pobjede u Baranji, *Novosti*, 21.05.2023., <https://www.portalnovosti.com/dan-pobjede-u-baranji-3> (25.6.2023.)
- Popović, Z., 2016: Obnova spomenika Crvenoarmejcima, *Novosti*, 04.02.2016., <https://www.portalnovosti.com/obnova-spomenika-crvenoarmejcima> (22.07.2023.)

Romanova, A., 2021: Political Dynamics of Urban Hodonyms: A Case of Chisinau, Moldova, *Urbana* 22, 132 – 143

Sarkotić, G., 2022: 3. travnja 1992. Operacija Baranja – kako je propao pokušaj oslobođenja Baranje?, *Narod.hr*, 03.04.2022., <https://narod.hr/hrvatska/3-travnja-1992-operacija-baranja-kako-je-propao-pokusaj-oslobadanja-baranje> (3.7.2023.)

Seletković, P., 2022: Stefan Štiljanović – od kaštelana do despota i sveca (prvi dio), *Scrinia Slavnoica* 22 (1), 9 – 41

Stewart, G. R., 1954: A Classification of Place Names, *A Journal of Onomastics* 2 (1), 1 – 13

Šakaja, L., 2015: *Uvod u kulturnu geografiju*, Leykam international, Zagreb

Šćepanović, D., Radulović, S., 2022: Tragična sudbina porodice Ribar u Drugom svjetskom ratu: Jurica pao u Trebaljevu, lola na Glamočkom polju, *Online Vijesti*, 10.04.2022. <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/599289/tragicna-sudbina-porodice-ribar-u-drugom-svjetskom-ratu-jurica-pao-u-trebaljevu-lola-na-glamockom-polju> (22.6.2023.)

Šegota, I., 2023: Beli Manastir – Mohač: njeguju odnose pobratimljenih škola, *Kepesujtag*, 21.04.2023., <https://kepesujtag.com/beli-manastir-mohac-njeguju-odnose-pobratimljenih-skola/> (1.7.2023.)

Tikvica, M., 2020: Baranja u Domovinskom ratu: Za protjerivanje i ubojstva civila do danas nitko nije odgovarao, *Narod.hr*, 23.08.2020., <https://narod.hr/hrvatska/video-baranja-u-domovinskom-ratu-za-protjerivanje-i-ubojstva-civila-do-danas-nitko-nije-odgovarao> (3.7.2023.)

Urazmetova, A.V., Shamsutdinova, J. K., 2017: Principles of place names classifications, *XLinguae* 10 (4), 26 – 33

Acta Croatica, 2023: Šovakov, <https://actacroatica.com/hr/surname/Šovakov/> (2.7.2023.)

American Name Society, 2023: About Onomastics, <https://www.americannamesociety.org/names/> (19.6.2023)

Autokarta Hrvatske, 2023: Mece, <https://www.auto-karta-hrvatske.com/mece/> (25.6.2023.)

Beli Manastir, 2023: Beli Manastir, <https://www.beli-manastir.hr/beli-manastir/> (1.7.2023.)

Belje, 2023: Povijest i tradicija, <https://www.belje.hr/o-nama/povijest-i-tradicija/> (3.7.2023.)

Bolman.info, 2023: Majške Međe, <https://www.bolman.info/majske-mede/> (12.6.2023.)

Dinarsko Gorje, 2023: Velež, <https://www.dinarskogorje.com/vele382.html> (12.6.2023)

Discover France, 2023: Benin (Dahomey) <https://www.discoverfrance.net/Colonies/Benin.shtml> (10.6.2023.)

Documenta, 2023: Zločin u Branjini, <https://documenta.hr/novosti/zlocin-u-branjini/> (3.7.2023.)

Draž, 2023: Info, <https://www.draz.hr/info> (2.7.2023.) ECSP, 2023: Salad bowl, <https://www.populismstudies.org/Vocabulary/salad-bowl/> (10.6.2023.)

Hrvatski Fokus, 2023: Gedeon Ács rođen je u Bilju, <https://www.hrvatski-fokus.hr/2017/03/11054/> (22.6.2023.)

Jezikoslovac, 2023a: Pustara, <https://jezikoslovac.com/word/b4kv> (25.6.2023.)

Jezikoslovac, 2023b: Udarnik, <https://jezikoslovac.com/word/gphp> (25.6.2023.)

Kneževi Vinogradi, 2023a: Zmajevac, <https://knezevi-vinogradi.hr/opcina/naselja/zmajevac/> (12.6.2023)

Kneževi Vinogradi, 2023b: Stanovništvo, <https://knezevi-vinogradi.hr/opcina/o-nama/stanovnistvo/> (2.7.2023.)

Kneževi Vinogradi, 2023c: NK „Zmaj“ Zmajevac, <https://knezevi-vinogradi.hr/udruga/nk-zmaj-zmajevac/> (2.7.2023.)

Kralik, G. i dr., 1986: Peradarska proizvodnja, u: *Tri stoljeća Belja* (ur. Čalić, D.), Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni rad Osijek, Osijek, 339 – 345

Odgovorno, 2023: Dan Europe i Dan pobjede nad fašizmom, <https://odgovorno.hr/dan-europe-i-dan-pobjede-nad-fasizmom/> (29.6.2023.)

Općina Petlovac, 2023: Prostorni položaj i stanovništvo, <https://www.petlovac.hr/opcina-petlovac/o-opcini-petlovac/prostorni-polozaj-opcine-petlovac> (27.6.2023.)

Partizani.info, 2023: One su dale svoj život, <https://partizani.info/nob/one-su-dale-svoje-zivote/> (25.6.2023.)

Ravnoplov, 2023: Batinska bitka, <https://www.ravnoplov.rs/batinska-bitka/> (2.7..2023)

The British Empire, 2023: The Gold Coast, <https://www.britishempire.co.uk/maproom/goldcoast.htm> (10.6.2023.)

Turistička zajednica općine Bilje – Kopački rit, 2023: O nama, <https://tzo-bilje.hr/o-nama/> (27.6.2023.)

Varaždin Point, 2023: Jovan Jovanović Zmaj, <https://library.foi.hr/lib/autor.php?B=1&H=&E=&A=0000018099> (27.6.2023.)

Zajedničko vijeće općina, 2023: Braća Kašanin, Radivoj i Milan, <https://zvo.hr/škole/braca-kasanin-radivoj-i-milan/> (30.6.2023.)

Židovski biografski leksikon, 2023: Klein, Mihajlo (Klajn), <https://zbl.lzmk.hr/?p=707> (22.6.2023.)

Hrvatska enciklopedija, s. v. „melting pot“

Hrvatska enciklopedija, s. v. „Toponomastika“

Hrvatska enciklopedija, s. v. „Maslarić, Božidar“

Hrvatska enciklopedija, s. v. „Jókai, Mór“

Hrvatska enciklopedija, s. v. „Desnica, Vladan“

Hrvatska enciklopedija, s. v. „Pančić, Josip“

Izvori

Dokument ljudskih gubitaka u Hrvatskoj 1991 – 1995, www.documenta.hr (22.6.2023.)

Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. godine: stanovništvo prema narodnosti po gradovima/općinama, www.dzs.hr (17.6.2023.)

Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. godine: stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr (17.6.2023.)

Promene u sastavu i nazivima naselja za period 1948. – 1990., www.stat.gov.rs (17.6.2023.)

Žrtve rata 1941. – 1945., www.muzejgenocida.rs (28.6.2023.)

Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 6 (1999)

Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 3 (2000)

Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 8 (2000)

Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 6 (2007)

Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 7 (2008)

Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 8 (2016)

Službeni glasnik Grada Belog Manastira, 8 (2019)

Službeni glasnik Općine Bilje, 2 (1999)

Službeni glasnik Općine Bilje, 3 (1998)

Službeni glasnik Općine Čeminac, 1 (1999)

Službeni glasnik Općine Čeminac, 1 (2018)

Službeni glasnik Općine Čeminac, 11 (2017)

Službeni glasnik Općine Čeminac, 2 (2000)

Službeni glasnik Općine Darda, 5 (1996)

Službeni glasnik Općine Draž, 1 (2000)

Službeni glasnik Općine Kneževi Vinogradi, 9 (2000)

Službeni glasnik Općine Popovac, 1 (1998)

Službeni glasnik Općine Popovac, 1 (2000)

Službeni glasnik Općine Popovac, 2 (2000)

Županijski glasnik Osječko-baranjske županije 3, 2016

PRILOZI

Slike

Sl. 1 Geografski položaja Baranje.....	4
Sl. 2 Administrativne jedinice Baranje.....	5
Sl. 3 Kretanje broja stanovnika Baranje od 1500. godine do danas.....	8
Sl. 4 Gustoća naseljenosti Baranje prema administrativnim jedinicama.....	11
Sl. 5 Nacionalna struktura stanovništva po jedinicama lokalne samouprave 2021. godine.....	13
Sl. 6 Austro-Ugarska Monarhija početkom 20. stoljeća.....	17
Sl. 7 Toponimi Baranje prema narodnom podrijetlu.....	28
Sl. 8 Mađarski toponimi Baranje prema podrijetlu naziva.....	29
Sl. 9 Slavenski toponimi Baranje prema podrijetlu.....	31
Sl. 10 Kategorizacija hodonima Općine Draž za vrijeme Jugoslavije.....	38
Sl. 11 Kategorizacija današnjih hodonima Općine Draž.....	41
Sl. 12 Kategorizacija hodonima Općine Kneževi Vinogradi za vrijeme Jugoslavija.....	44
Sl. 13 Kategorizacija današnjih hodonima Općine Kneževi Vinogradi.....	46
Sl. 14 Kategorizacija hodonima u Čemincu i Kozarcu za vrijeme Jugoslavije.....	49
Sl. 15 Kategorizacija današnjih hodonima u Čemincu i Kozarcu.....	51
Sl. 16 Kategorizacija hodonima Općine Darda za vrijeme Jugoslavije.....	53
Sl. 17 Kategorizacija hodonima Općine Darda prema podrijetlu osobe.....	54
Sl. 18 Kategorizacija današnjih hodonima Općine Darda.....	57
Sl. 19 Kategorizacija hodonima Općine Bilje za vrijeme Jugoslavije.....	60
Sl. 20 Kategorizacija današnjih hodonima Općine Bilje.....	63

Sl. 21 Kategorizacija hodonima Općine Petlovac za vrijeme Jugoslavije.....	66
Sl. 22 Kategorizacija današnjih hodonima Općine Petlovac.....	67
Sl. 23 Kategorizacija hodonima Općine Jagodnjak prema podrijetlu osobe.....	69
Sl. 24 Kategorizacija hodonima Općine Jagodnjak za vrijeme Jugoslavije.....	70
Sl. 25 Kategorizacija hodonima Općine Popovac za vrijeme Jugoslavije.....	72
Sl. 26 Kategorizacija današnjih hodonimi Općine Popovac.....	74
Sl. 27 Kategorizacija hodonima Grada Belog Manastira za vrijeme Jugoslavije.....	77
Sl. 28 Kategorizacija današnjih hodonima Belog Manastira.....	85
Sl. 29 Korištenje naziva Monoštor prema dobnim skupinama.....	89
Sl. 30 Korištenje naziva Pélmonostor prema dobnim skupinama.....	90
Sl. 31 Korištenje naziva Brenjvar prema dobnim skupinama.....	91
Sl. 32 Korištenje naziva Benga prema dobnim skupinama.....	92
Sl. 33 Korištenje naziva Tarda prema dobnim skupinama.....	93
Sl. 34 Korištenje naziva Lak prema dobnim skupinama.....	94
Sl. 35 Lokalni nazivi ulica u Belom Manastiru.....	96
Sl. 36 Kategorizacija hodonima Baranje za vrijeme Jugoslavije.....	99
Sl. 37 Kategorizacija današnjih hodonima Baranje.....	100

Tablice

Tab. 1 Broj stanovnika u pojedinim administrativnim jedinicama Baranje 2021. godine.....	10
Tab. 2 Nacionalna struktura po općinama u Baranji.....	12
Tab. 3 Mađarski nazivi naselja u Baranji.....	19
Tab. 4 Lokalni toponimi Baranje.....	87

Hodonimi Općine Draž		
Batina		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Batina Jug	-	
Ulica Crvene Zvijezde	Crkvena ulica	21. 3. 2000.
Ulica Doža Đerđa	-	
Ulica Ive Lole Ribara	Dunavska ulica	21. 3. 2000.
Jorgovanska ulica	-	
Ulica Kendija	-	
Ulica Košut Lajoša	-	
Ulica Matije Gupca	-	
Ulica partizanski put	Ulica sv. Ivana Nepomuka	21. 3. 2000.
Ulica planina	-	
Ulica planina istok	-	
Ulica planina jug	-	
Ulica planina zapad	-	
Staklena ulica	-	
Trg slobode	-	
Ulica Vladimira Nazora	-	
Ulica 11. novembra	Srednja ulica	21. 3. 2000.
Ulica 12. vojv. udarne brigade	Ulica kralja Tomislava	21. 3. 2000.
Ulica 7. vojvođanske brigade	Ulica kralja Zvonimira	21. 3. 2000.
Ulica 8. vojvođanske brigade	Ulica kralja Krešimira	21. 3. 2000.
Draž		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica braće Radić	-	
Ulica Draž planina	-	
Dunavska ulica	-	
Ulica Ive Lole Ribara	-	
Ulica lugarnice Šarkanj	-	
Ulica planina	-	
Planinska ulica	-	
Ulica Vladimira Nazora	-	
-	Trg Stipe Đurina	21. 3. 2000.
Duboševica		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Borisa Kidriča	Ulica braće Radić	21. 3. 2000.
Ulica braće Radić	Ulica Stipe Matovića	21. 3. 2000.
Ulica Đure Đakovića	Ulica Alojzija Stepinca	21. 3. 2000.
Glavna ulica	Ulica dr. Franje Tuđmana	21. 3. 2000.
Ulica Ive Lole Ribara	Virska ulica	21. 3. 2000.
Ulica palih boraca	Ulica hrvatskih branitelja	21. 3. 2000.
Ulica Rade Končara	Ulica Ive Grgića	21.3. 2000.
Trg JNA	Trg hrvatske mladeži	21.3. 2000.
Ulica Vladimira Nazora	Ulica Ante Starčevića	21. 3. 2000.
Ulica 1. maja	Ulica 30. svibnja	21. 3. 2000.
Gajić		

Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica braće Radić	-	
Ulica Matije Gupca	-	
Ulica planina	-	
Planinska ulica	Ulica Ištvana Vencela	21. 3. 2000.
Ulica salaši	-	
Šovakova ulica	-	
Ulica Vladimira Nazora	-	
Podolje		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Glavna ulica	-	
Ulica Planina	-	
Topolje		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica bratstva i jedinstva	Ulica braće Radić	21. 3. 2000.
Ulica JNA	Ulica hrvatskih branitelja	21. 3. 2000.
Ulica kod plotu	-	
Ulica Matije Gupca	-	
Ulica Mije Zlatarića	-	
Ulica narodnih heroja	Ulica Vlatka Mačeka	21. 3. 2000.
Ulica republike	-	

Izvor: Službeni glasnik Općine Draž, 1 (2000)

Hodonimi Općine Kneževi Vinogradi		
Kamenac		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Glavna ulica	-	
Karanac		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Baranjska ulica	-	
Ulica ciglana Karanac	-	
Ulica Ive Lole Ribara	-	
Ulica JNA	Sunčana ulica	28. 7. 2000.
Kolodvorska ulica	-	
Ulica Nikole Tesle	-	
Ulica Petefi Šandora	-	
Ulica Radnička ulica	-	
Ulica Sare Bertić	Ulica Tina Ujevića	28. 7. 2000.
Kneževi Vinogradi		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica 1. maja	-	
Ulica 8. marta	-	
Ulica ciglana	-	
Glavna ulica	-	
Ulica Koste Nađ	Ulica Antuna Plavec	28. 7. 2000.
Ulica Mihajla Klajna	-	
Ulica Moša Pijade	-	
Ulica naselje 7. vojv. brigade	Ulica naselje hrv. branitelja	28. 7. 2000.
Olgina ulica	-	

Ulica Petefi Šandora	-	
Ulica Republike	Ulica Hrvatske Republike	28. 7. 2000.
Ulica Stjepana Miletića	-	
Vinogradska ulica	-	
Kotlina		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Doža Đerđa	-	
Glavna ulica	-	
Ulica Kotlina planina	-	
Ulica Petefi Šandora	-	
Suza		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica 1. maja	-	
Ulica Donje Bergende	-	
Ulica Košut Lajoša	-	
Ulica maršala Tita	-	
Ulica Petefi Šandora	-	
Trg Erne Kiš	Trg Ač Gedeona	28. 7. 2000.
Željeznička ulica	-	
Zmajevac		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica 1. maja	-	
Ulica Adi Endre	-	
Dunavska ulica	-	
Ulica Jozef Ante	-	
Ulica Kiš Ernő	Ulica Kiš Rajna	28. 7. 2000.
Ulica Košut Lajoša	-	
Mala Dunavska ulica	-	
Ulica maršala Tita	-	
Ulica Petefi Šandora	-	
Proleterska ulica	Ružina ulica	28. 7. 2000.
Rakova ulica	-	
Sportska ulica	-	
Ulica vašarište	-	
Ulica Zmajevac planina	-	
Željeznička ulica	-	
-	Trg Tur Janoš	28. 7. 2000.

Izvor: *Službeni glasnik Općine Kneževi Vinogradi*, 9 (2000)

Hodonimi Općine Čeminac		
Čeminac		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica braće Ribara	Ulica Ante Starčevića	13. 3. 2000.
Grobljanska ulica	Ulica Alojzija Stepinca	13. 3. 2000.
Kolodvorska ulica	Ulica hrvatskih branitelja	29. 11. 2017.
Ulica Ljudevita Gaja	-	
Ulica Matije Gupca	-	
Nova ulica	Ulica dr. Franje Tuđmana	29. 11. 2017.
Školska ulica	Ulica Grada Vukovara	27. 1. 2018.

Ulica Veljka Vlahovića	Ulica Stjepana Radića	13. 3. 2000.
-	Ulica generala Blage Zadre	27. 1. 2018.
Kozarac		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica ciglana	Ulica novo naselje	16. 2. 1999.
Ulica Ive Lole Ribara	Ulica Damira Furdija	16. 2. 1999.
Ulica JNA	Međimurska ulica	16. 2. 1999.
Lička ulica	Ulica Ante Starčevića	16. 2. 1999.
Ulica Matije Gupca	-	
Omladinska ulica	Ulica hrvatske mladeži	16. 2. 1999.
Radnička ulica	Ulica bana Josipa Jelačića	16. 2. 1999.
Zelenogorska ulica	Ulica Stjepana Radića	16. 2. 1999.

Izvor: *Službeni glasnik Općine Čeminac*, 1 (1999), *Službeni glasnik Općine Čeminac*, 1 (2018), *Službeni glasnik Općine Čeminac*, 11 (2017), *Službeni glasnik Općine Čeminac*, 2 (2000)

Hodonimi Općine Darda		
Darda		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica admirala Mate Jerkovića	Ulica Ljudevita	2. 11. 1996.
Ulica admirala Viktora Bubnja	Zagrebačka ulica	2. 11. 1996.
Ulica Borisa Kidriča	Ulica Alojzija Stepinca	2. 11. 1996.
Ulica Boška Buhe	Cvjetna ulica	2. 11. 1996.
Ulica Božidara Maslarića	Ulica Ante Starčevića	2. 11. 1996.
Ulica Branka Radičevića	Ulica žrtava Domovinskog rata	2. 11. 1996.
Ulica Dušana Vukasovića	Ulica Ivana Mažuranića	2. 11. 1996.
Ulica Đure Đakovića	-	
Ulica Edvarda Kardelja	Ulica Antuna Gustava Matoša	2. 11. 1996.
Ulica gen. Dušana Čorkovića	Ulica bana Josipa Jelačića	2. 11. 1996.
Ulica generala Koste Nađe	-	
Ulica Ivana Cankara	Ulica Augusta Šenoa	2. 11. 1996.
Ulica Ivana Gorana Kovačića	-	
Ulica Ive Lole Ribara	Ulica 135. baranjske brigade	2. 11. 1996.
Ulica Ive Marinkovića	Ulica Vatroslava Lisinskog	2. 11. 1996.
Ulica JNA	Osječka ulica	2. 11. 1996.
Ulica Josipa Kraša	Ulica kralja Dmitra Zvonimira	2. 11. 1996.
Ulica Jovana Lazića	Ulica Nikole Šubića Zrinskog	2. 11. 1996.
Ulica Kiš Erne	Ulica Jokai Mora	2. 11. 1996.
Lenjinova ulica	Ulica Ivana Gundulića	2. 11. 1996.
Ulica Marka Oreškovića	Ulica Marka Marulića	2. 11. 1996.
Ulica maršala Tita	Ulica sv. Ivana Krstitelja	2. 11. 1996.
Ulica Matije Gupca	-	
Ulica Milice Križan	Ulica Eugena Kvaternika	2. 11. 1996.
Ulica Moše Pijade	Ulica kneza Trpimira	2. 11. 1996.
Ulica Nade Dimić	Dubrovačka ulica	2. 11. 1996.
Ulica Nikole Demonje	Ulica Petra Krešimira IV	2. 11. 1996.
Omladinska ulica	Ulica hrvatske mladeži	2. 11. 1996.
Ulica Petra Drapšina	Ulica Ivana Meštrovića	2. 11. 1996.
Proleterska ulica	Vukovarska ulica	2. 11. 1996.

Ulica Rade Končara	Ilirska ulica	2. 11. 1996.
Ulica Sare Bertić	Ulica braće Radić	2. 11. 1996.
Ulica Save Kovačevića	Gospička ulica	2. 11. 1996.
Ul. S. Radovanovića Udarnika	Ulica Antuna Mihanovića	2. 11. 1996.
Školska ulica	-	
Ulica šumar	-	
Ulica Vasilija Gaćeše	Ulica Josipa Kozarca	2. 11. 1996.
Ulica Veljka Vlahovića	Ulica Tina Ujevića	2. 11. 1996.
Ulica vojvode Mišića	Ulica svete Ane	2. 11. 1996.
Ulica vojvođanskih brigada	Ulica Frana Krste Frankopana	2. 11. 1996.
Ulica Vuka Karadžića	Ulica S. S. Kranjčevića	2. 11. 1996.
Ulica zlatnica	Ulica jablanova	2. 11. 1996.
Mece		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Beljska ulica	-	
Ulica Edvarda Kardelja	Plitvička ulica	02.11.1996.
Ulica Kokingrad	-	
Ulica Miroslava Krleže	-	
Ulica Otokara Keršovanija	Ulica Dobriše Cesarića	02.11.1996.
Ulica Proleterskih brigada	Ulica kralja Zvonimira	02.11.1996.
Ulica Radnička ulica	Ulica hrvatskih ratnih veterana	02.11.1996.
-	Ulica Željka Hodaka	
-	Ulica Rudolfa Banića	
-	Ulica Krune Pinjuha	
Švajcarnica		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Franje Sertića	Velebitska ulica	2. 11. 1996.
Ulica Nikole Miljanovića	Ulica Dragutina Tadijanovića	2. 11. 1996.
Uglješ		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Branka Radičevića	Bosutska ulica	2. 11. 1996.
Ulica JNA	Baranjska ulica	2. 11. 1996.
Proleterska ulica	Ulica Jagode Truhelke	2. 11. 1996.
Ulica Vuka Karadžića	Ulica Nikole Tesle	2. 11. 1996.

Izvor: *Službeni glasnik Općine Darda*, 5 (1996)

Hodonimi Općine Bilje		
Bilje		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica 1. maja	Ulica 1. svibnja	7. 9. 1998.
Ulica 51. divizije	Ulica biljske satnije ZNG RH	7. 9. 1998.
Beljska ulica	-	
Ulica Borisa Kidriča	Ulica kralja Zvonimira	7. 9. 1998.
Ulica Boška Buhe	Ulica bijelog lopoča	7. 9. 1998.
Ulica Branka Čopića	Ulica žrtava Domovinskog rata	7. 9. 1998.
Ulica Branka Stupara	Dubrovačka ulica	7. 9. 1998.
Ulica bratstva i jedinstva	Školska ulica	7. 9. 1998.
Ulica Demeč	-	
Dravska ulica	-	

Dunavska ulica	-	
Ulica Đure Đakovića	Ritska ulica	7. 9. 1998.
Ulica Đure Salaja	Ulica kneza Branimira	7. 9. 1998.
Ulica Edvarda Kardelja	Ulica Josipa Kozarca	7. 9. 1998.
Ulica Ivana Gorana Kovačića	-	
Ulica Ivana Mažuranića	-	
Ulica Ive Andrića	Vukovarska ulica	7. 9. 1998.
Ulica Ive Lole Ribara	Blatna ulica	7. 9. 1998.
Ulica JNA	Ulica hrvatske vojske	7. 9. 1998.
Ulica Jovana Lazića	Ulica Eugena Savojskog	7. 9. 1998.
Ulica Kiš Erne	Ulica Vatroslava Lisinskog	7. 9. 1998.
Ulica Košut Lajoša	-	
Ulica Matije Gupca	-	
Ulica Moše Pijade	Ulica crne rode	7. 9. 1998.
Ulica Nikole Tesle	-	
Ulica Petefi Šandora	-	
Proleterska ulica	Ribarska ulica	7. 9. 1998.
Ulica Rade Končara	Ulica kralja Tomislava	7. 9. 1998.
Ulica Radivoja Korača	Ulica športova	7. 9. 1998.
Ulica Sare Bertić	Ulica Ivana Gundulića	7. 9. 1998.
Ulica Save Kovačević	Ulica Miroslava Krleže	7. 9. 1998.
Savska ulica	-	
Vardarska ulica	Primoštenska ulica	7. 9. 1998.
Vatrogasna ulica	-	
Ulica Veljka Vlahovića	Ulica Josipa Jurja Strossmayera	7. 9. 1998.
Vinogradska ulica	-	
Ulica Vladimira Bakarića	Ulica Tina Ujevića	7. 9. 1998.
Ulica Vladimira Nazora	Ulica hrvatskih branitelja	7. 9. 1998.
Zagrebačka ulica	-	
-	Crkvena ulica	7. 9. 1998.
-	Trg bana Josipa Jelačića	7. 9. 1998.
-	Ulica konkološ	7. 9. 1998.
-	Ulica biljski sokak	7. 9. 1998.
-	Ulica komarčev prolaz	7. 9. 1998.
Kopačevo		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Ferenca Kiša	-	
Grobljanska ulica	Crkvena ulica	30. 6. 1999.
Ulica Lajoša Košuta	-	
Ribarska ulica	-	
Ružina ulica	Podunavska ulica	30. 6. 1999.
Ulica Šandora Petefija	-	
-	Ulica hrvatskih branitelja	30. 6. 1999.
-	Ritska ulica	30. 6. 1999.
Lug		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica novi red	-	
Ritska ulica	-	
Ulica Šandora Petefija	-	

-	Ulica 15. siječnja	30. 6. 1999.
-	Crkvena ulica	30. 6. 1999.
-	Ulica hrvatskih branitelja	30. 6. 1999.
-	Kozjačka ulica	30. 6. 1999.
-	Livadska ulica	30. 6. 1999.
-	Školska ulica	30. 6. 1999.
Vardarac		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Adi Endre	-	
Ulica Jozef Atila	spojena s Ul. Šandora Petefija	
Ulica Lajoša Košuta	-	
Ulica Novi red	Školska ulica	30. 6. 1999.
Ulica Petefi brigade	spojena s Ul. Adi Endre	
Ružina ulica	-	
Ulica Šandora Petefija	-	
-	Ulica hrvatskih branitelja	30. 6. 1999.

Izvor: Službeni glasnik Općine Bilje, 2 (1999) , Službeni glasnik Općine Bilje, 3 (1998)

Hodonimi Općine Jagodnjak		
Bolman		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Ankice Dobrokes	-	
Ulica Branka Radičevića	-	
Ulica Miladina Popovića	-	
Njegoševa ulica	-	
Ulica Petra Drapšina	-	
Ulica Sare bertić	-	
Ulica Save Kovačević	-	
Ulica Svetozara Miletića	-	
Ulica Vuka Karadžića	-	
Ulica Žikice Jovanović	-	
Jagodnjak		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Borisa Kidriča	-	
Ulica Branka Radičevića	-	
Ulica Ive Lole Ribara	-	
Ulica Jovana Jovanovića Zmaja	-	
Kruševačka ulica	-	
Ulica Obrada Ribića	-	
Ulica partizanska ulica	-	
Ulica Vasilije Gaćeše	-	
Ulica vijenac Nikole Tesle	-	
Ulica Vladimira Nazora	-	
Ulica Žike Jovanovića	-	
Novi Bolman		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Borisa Kidriča	-	
Majške Međe		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena

Ulica Đure Đakovića	-	
Ulica Ivana Milutinovića	-	
Ulica Jovana Jovanovića Zmaja	-	
Ulica Jovana Lazića	-	
Ulica Marka Oreškovića	-	

Izvor: karta s navedenim ulica dobivenih od Državne geodetske uprave, odjel za katastar nekretnina Beli Manastir

Hodonimi Općine Petlovac		
Baranjsko Petrovo Selo		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Daljok	-	
Glavna ulica	-	
Kolodvorska ulica	-	
Luč		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Borisa Kidrića	-	
Ulica Marka Oreškovića	-	
Ulica Matije Gupca	-	
Školska ulica	-	
Ulica Vladimira Nazora	-	
Novi Bezdán		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Aran Janoš	-	
Dravska ulica	-	
Dunavska ulica	-	
Ulica Đože Đerđe	-	
Ulica Jokai Mor	-	
Ulica Košut Lajoša	-	
Ulica Petefi Šandora	-	
Srednja ulica	-	
Ulica Toldi Mikolša	-	
Novo Nevesinje		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Aleske Šantića	-	
Toplička ulica	-	
Ulica Žido pustara	-	
Petlovac		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Beljska ulica	-	
Ulica Josipa Kraša	-	
Ulica Jovana Lazića	Ulica hrvatskih branitelja	svibanj 1999.
Ulica Nikole Tesle	-	
Nova ulica	-	
Ulica Rade Končara	-	
Ulica Vladimira Nazora	-	
Ulica Zvonka Brkića	-	
Torjanci		

Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Dravska ulica	-	
Graničarska ulica	-	
Ulica JNA	Ulica Marka Kneževića	
Ulica Pavla Ilića	Ulica žrtava Domovinskog rata	
Ulica Ratka Sofijanića	Ulica Željka Tomića	

Izvor: karte s navedenim promjenama ulica dobivenih od Državne geodetske uprave, odjel za katastar nekretnina Beli Manastir, razgovor s lokalnim stanovništvom

Hodonimi Općine Popovac		
Branjina		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Branka Radičevića	Ulica Davora Kokanovića	9. 3. 2000.
Ulica Jatagan Mahale	Ulica Antuna i Marije Milak	9. 3. 2000.
Ulica Matije Gupca	-	
Ulica Milana Horvata	Zagorska ulica	9. 3. 2000.
Ulica Petra Drapšina	Ulica Alojzija Stepinca	9. 3. 2000.
Ulica Svetozara Miletića	Vukovarska ulica	9. 3. 2000.
Ulica vašarište	Ulica sajmište	9. 3. 2000.
Kneževo		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Borisa Kidriča	Osječka ulica	9. 3. 2000.
Ulica Đure Pucara	Ulica Gorana Potnešila	9. 3. 2000.
Ulica Edvarda Kardelja	Ulica vijenac grada Vukovara	9. 3. 2000.
Graničarska ulica	-	
Industrijska ulica	-	
Park maršala Tita	Perivoj Marije Christine	24. 8. 2000.
Ulica Rade Končara	-	
Ulica Radnička ulica	-	
Ulica Save Kovačević	Petrijevačka ulica	9. 3. 2000.
Trg Vladimira Nazora	Trg Darka Drevenšeka	9. 3. 2000.
Željeznička ulica	-	
Popovac		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica Alekse Šantića	Športska ulica	11. 5. 2000.
Ulica Branka Radičevića	Ulica Ivana Meštrovića	11. 5. 2000.
Ulica Đure Đakovića	-	
Ulica Ive Lole Ribara	-	
Ulica Jovana Jovanovića Zmaja	-	
Ulica Jovana Markovića	Ulica Ivana Galinca - Cice	11. 5. 2000.
Ulica Matije Gupca	-	
Ulica Nikole Tesle	-	
Ulica Rade Končara	-	
Ulica Vladimira Nazora	-	

Izvor: *Službeni glasnik Općine Popovac*, 1 (1998), *Službeni glasnik Općine Popovac*, 1 (2000), *Službeni glasnik Općine Popovac*, 2 (2000)

Hodonimi Grada Belog Manastira		
Beli Manastir		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica 27. novembra	Bračka ulica	24. 6. 1999.
Ulica 51. vojvodanske divizije	Slavonska ulica	24. 6. 1999.
Ulica 8. marta	Ulica Josipa Runjanina	29. 5. 2000.
Ulica 9. maja	Ulica Matka Peića	29. 5. 2000.
Ulica Adama Dugačkog	Ulica kralja Tomislava	29. 5. 2000.
Ulica Aleksa Šantića	Ulica Jozsefa Antala	29. 5. 2000..
Ulica Antuna Augustinčića	-	
Ulica Augusta Cesarca	-	
Baranjska ulica	-	
Beogradska ulica	Ulica Petra Berislavića	29. 5. 2000.
Ulica Borisa Kidrića	Ulica sv. Martina	29. 5. 2000.
Ulica Boška Buhe	Ulica Vojina Bakića	29. 5. 2000.
Ulica Božidara Maslarića	Ulica Josipa Bösendorfera	29. 5. 2000.
Ulica Branka Radičevića	Ulica Jerka Zlatarića	29. 5. 2000.
Ulica Cane Babović	Ulica Matije Petra Katančića	29. 5. 2000.
Dravska ulica	-	
Ulica dr. Mladena Stojanovića	Ulica Franca Liszta	29. 5. 2000.
Dunavska ulica	-	
Ulica Đure Đakovića	Ulica Adolfa Waldinger	29. 5. 2000.
Ulica Đure Jakšića	Ulica bana Jelačića	29. 5. 2000.
Ulica Đure Pucar Stari	Popovačka ulica	24. 6. 1999.
Ulica Džemala Bijedića	Ulica Alojzija Stepinca	29. 5. 2000.
Grobljanska ulica	-	
Ulica Gustava Krkleca	-	
Ulica Ivana Cankara	Ulica Julija Benešića	29. 5. 2000.
Ulica Ivana Gorana Kovačića	Ulica domovinske zahvalnosti	29. 5. 2000.
Ulica Ivana Gošnjaka	Ulica dr. Kamila Firingera	29. 5. 2000.
Ulica Ivana Mažuranića	-	
Ulica Ivana Milutinovića	Ulica Bartoka Bele	29. 5. 2000.
Ulica Ive Lole Ribara	Ulica kralja Zvonimira	29. 5. 2000.
Ulica Ive Marinković	Ulica Vladimira Filakovca	29. 5. 2000.
Ulica JNA	Osječka ulica	24. 6. 1999..
Ulica Josipa Kozarca	-	
Ulica Jovana Lazića	Ulica kralja Petra Krešimira IV	29. 5. 2000.
Ulica Kiš Erne	Ulica Marina Držića	29. 5. 2000.
Ulica Laze Kostića	Ulica Marka Marulića	29. 5. 2000.
Ulica Marije Bursać	Ulica Ruđera Boškovića	29. 5. 2000.
Ulica Matije Gupca	-	
Ulica Milana Ješića Ibri	Ulica Eugena Savojskoga	29. 5. 2000.
Ul. Milana i Radovana	Ulica kardinala Franje Šepera	15. 12 .2000.
Ulica Moša Pijade	Ulica Josipa Jurja Strossmayera	29. 5. 2000.
Musinova ulica	Ulica Stjepana Brodarića	29. 5. 2000.
Ulica Nikole Tesle	-	
Ulica Olge Banović	Ulica Janka Draškovića	29. 5. 2000.
Ulica Otona Župančića	Ulica Stjepana Stjepanova	29. 5. 2000.
Ulica Petefi Šandora	-	

Ulica Petra Dobrovića	-	
Ulica Petra Kočića	Ulica Ljudevita Gaja	29. 5. 2000.
Ulica Petra Petrovića Njegoša	Ulica Ante Starčevića	29. 5. 2000.
Ulica Petra Preradovića	-	
Pionirska ulica	Ulica Julija Klovića	29. 5. 2000.
Ulica proleterskih brigada	Karanačka ulica	24. 6. 1999..
Planinska ulica	-	
Ulica Rade Končara	Ulica hrvatskih branitelja	29. 5. 2000.
Ulica Sare Bertić	Ulica kralja Petra Svačića	29. 5. 2000.
Ulica Save Kovačević	Ulica Imre Nagya	29. 5. 2000.
Ulica Republike	-	
Savska ulica	-	
Ulica Stevana Mihaldžića	Ulica Frana Krste Frankopana	29. 5. 2000.
Ulica Stevana Štiljanovića	Ulica Petra Zrinskoga	29. 5. 2000.
Ulica Svetozara Markovića	Ulica Dore Pejačević	29. 5. 2000.
Ulica Svetozara Miletića	Ulica Josipa Pančića	29. 5. 2000.
Trg Slobode	-	
Školska ulica	-	
Ulica Viktora Bubnja	Ulica Banka Gavelle	29. 5. 2000.
Ulica Vladimira Ilića Lenjina	Sunčana ulica	24. 6. 1999.
Ulica Vladimira Nazora	-	
Ul. Vuka Stefanovića	Ulica Vladana Desnice	29. 5. 2000.
Zagrebačka ulica	-	
Ulica Zmaj Jove Jovanovića	Ulica dr. Franje Tuđmana	15.12.2000.
Ulica Žarka Zrenjina	Ulica Franje Račkog	29. 5. 2000.
Ulica Žikice Jovanović Španca	Ulica Ivana Kozarca	29. 5. 2000.
Šećeranska ulica	-	
-	Valpovačka ulica	30. 10. 2007.
-	Belišćanska ulica	30. 10. 2007.
-	Našička ulica	30. 10. 2007.
-	Đakovačka ulica	30. 10. 2007.
-	Donjomiholjačka ulica	30. 10. 2007.
-	Ulica jablanova	30. 10. 2007.
-	Ulica Antuna Mihanovića	3. 11. 2008.
-	Park grada Mohácsa	22. 12. 2016.
-	Ulica 5. studenoga	16. 9. 2019.
Branjin Vrh		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica 7. vojvođanske brigade	Kneževačka ulica	24. 6. 1999.
Baranjska ulica	Ulica kneza Trpimira	29. 5. 2000.
Ulica Ivana Milutinovića	Ulica kneza Branimira	29. 5. 2000.
Ulica Ive Lole Ribara	Ulica kneza Domagoja	29. 5. 2000.
Ulica Josipa Kraša	Ulica Ljudevita Posavskoga	29. 5. 2000.
Ulica Jovana Lazića	Ulica Eugena Kvaternika	29. 5. 2000.
Ulica Karašica	-	
Ulica Rade Končara	Ulica S. S. Kranjčevića	29. 5. 2000.
Ulica Sare Bertić	Ulica svetog križa	29. 5. 2000.
Sportska ulica	Ulica Ante Kovačića	29. 5. 2000.
Ulica Stjepana Radića	-	

Vinogradska ulica	-	
Ulica Vladimira Nazora	Ulica Janusa Pannoniusa	29. 5. 2000.
Šećerana		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica 1. maja	Radnička ulica	29. 5. 2000.
Ulica III armije	Ulica žrtava Domovinskog rata	29. 5. 2000.
Ulica batinske bitke	Ulica Tina Ujevića	29. 5. 2000.
Ulica Đure Salaja	Ulica Vladimira Preloga	29. 5. 2000.
Ulica Ive Andrića	-	
Ulica ing. Mirka Markovića	-	
Ulica Miroslava Krleže	-	
Ulica Veljka Vlahovića	Ulica Lavoslava Ružičke	29. 5. 2000.
Ulica vojvodanskih brigada	Ulica Ivana Meštrovića	29. 5. 2000.
Ulica Zvonka Brkića	Ulica Izidora Krnjavoga	29. 5. 2000.
Šumarina		
Stari hodonimi	Novi hodonimi	Datum promjena
Ulica 1. maja	Ulica Antuna Gustava Matoša	29. 5. 2000.
Ulica 29. novembra	Mirna ulica	24. 6. 1999.
Ulica braće Radić	-	
Ulica Franje Tormaša	Ulica Matije Antuna Relkovića	29. 5. 2000.
Ulica Ivana Gorana Kovačića	-	
Ulica Ive Lole Ribara	Ulica Marije Jurić Zagorke	29. 5. 2000.
Ulica JNA	Ulica Augusta Šenoa	29. 5. 2000.
Ulica Pave Bošnjaka	Ulica Ivane Brlić-Mažuranić	29. 5. 2000.
-	Ulica I. G. Kovačića odvojak	17.10. 2017.

Izvor: *Službeni glasnik Grada Belog Manastira*, 6 (1999), *Službeni glasnik Grada Belog Manastira*, 3 (2000), *Službeni glasnik Grada Belog Manastira*, 8 (2000), *Službeni glasnik Grada Belog Manastira*, 6 (2007), *Službeni glasnik Grada Belog Manastira*, 7 (2008), *Službeni glasnik Grada Belog Manastira*, 8 (2016), *Službeni glasnik Grada Belog Manastira*, 8 (2019)

PRIPREMA NASTAVNOG SATA

Naziv nastavnog sata	Promjene toponima i hodonima u Baranji od 1918. do danas	
Razred	4. razred	
Tip sata	Obrada	
1. Odgojno-obrazovni ishodi nastavnoga predmeta - GEOGRAFIJA GEO SŠ A.4.1. Učenik analizira utjecaj globalizacije na nacionalni identitet i suverenitet te navodi primjere nematerijalne i materijalne baštine kao elemenata nacionalnoga identiteta.	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode učenja u završnom dijelu sata
	Učenik će: <ul style="list-style-type: none"> - definirati pojmove toponim i hodonim - postaviti istraživačko pitanje i hipoteze - analizirati promjene toponima Baranje - analizirati promjene hodonima Baranje 	Što je toponim? Što je hodonim? Postavi istraživačko pitanje i dvije hipoteze, te odgovori na postavljeno istraživačko pitanje i hipoteze. Analizirajte promjene toponima u Baranji na primjeru 3 toponima. Pomoću tablice promijenjenih hodonima Baranje, analizirajte promjene u minimalno 3 naselja.
2. Povezanost s očekivanjima MPT učiti kako učiti	uku A.4/5.1. 1.Upravljanje informacijama Učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema. uku A.4/5.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik samostalno kritički promišlja i vrednuje ideje.	

3. Povezanost s očekivanjima MPT osobni i socijalni razvoj	osr C.5.4. Analizira vrijednosti svog kulturnog nasljeđa u odnosu na multikulturalni svijet.
4. Povezanost s očekivanjima MPT IKT	ikt C.5.1. Učenik samostalno provodi složeno istraživanje s pomoću IKT-a. ikt C.5.4. Učenik samostalno i odgovorno upravlja prikupljenim informacijama.
5. Povezanost s očekivanjima drugih MPT-a i/ili odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih predmeta	
6. Povezanost s očekivanjima drugih MPT-a i/ili odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih predmeta	

Tijek nastavnog sata

Etape sata	Cilj etape	Aktivnosti učenika
Uvod	provjera predznanja poticanje znatiželje	Na ppt-u prikazane su dvije karte Baranje, karta iz 1910. godine i karta iz 2010. godine. Prozvani učenici će usmeno usporediti karte i odrediti koja je razlika između njih. Odgovaraju na pitanja: <ul style="list-style-type: none"> - Koje su razlike između navedenih karata? - Što je dovelo do promjena toponima? - Koji su se bitni povijesni događaji dogodili u razdoblju od 1910. do 2010.? - Kako su ti povijesni događaji utjecali na prostor Hrvatske? - U sastavu kojih svih država se nalazila Baranja tijekom 20. stoljeća Učenici uz pomoć nastavnika postavljaju istraživačko pitanje i dvije hipoteze, jednu povezanu s promjenom toponima, drugu s promjenom hodonima u Baranji.

	<p>najava cilja nastavnog sata</p>	<p>Istraživačko pitanje: Koji su faktori najviše utjecali na preimenovanje toponima i hodonima</p> <p>Hipoteze: Sva naselja u Baranji su promijenila naziv. Promjene hodonima prate društvene promjene.</p>
<p>Glavni dio sata</p>	<p>Radom na grafičkim prikazima razvija vještine čitanja grafičkih sadržaja, usmenog izražavanja, interpretacija sadržaja na geografskoj karti i pridržavanja pravila</p> <p>Usvojiti geografska znanja o toponimima i hodonimima Baranje</p>	<p>Učenici čitaju tekst koji o toponimima. Iz teksta izdvajaju definiciju i ulogu toponima</p> <p>Učenici usmenim putem odgovaraju na pitanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Što mislite da je funkcija toponima? <p>Učenici usmenim putem navode sve funkcije toponima.</p> <p>Učenici usmenim putem uz pomoć fotografija grbova NK Dinama i Hajduka odgovaraju na pitanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kako nazivi utječu na stvaranje identiteta? <p>Učenici usmenim putem uz pomoć karte Cipra (na kojima su navedeni i grčki i turski nazivi naselja) odgovaraju na pitanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kako toponimi utječu na identitet? Odražavaju li toponimi identitet lokalnog stanovništva? <p>Učenici pomoću fotografije znaka naselja Londonderry (s prekrštenim dijelom naziva naselja, London) odgovaraju na pitanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Da li u nekim slučajevima lokalnom stanovništvu ne odgovara naziv naselja? Primjer koje države je prikazan na slici? <p>Učenici usmenim putem odgovaraju na pitanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kako nam toponimi mogu govoriti o povijesti mjesta? Poznajete li neke gradove koji su promijenili naziv? <p>Učenici na primjerima Istanbula i Kinshase komentiraju zbog čega je došlo do promjene naziva grada. Samostalno navode razloge promjena toponima i koje povijesne okolnosti su doveli do promjena. Za pomoć u odgovoru koriste tematsku kartu kolonizacije Afrike.</p> <p>Učenici usmenim putem odgovaraju na pitanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - U kojem mjestu stanujete? Znete li podrijetlo naziva svog mjesta? <p>Učenici rade u paru na računalima. Svaki par dobiva 2 toponima za koje moraju pronaći prijašnji naziv naselja, te odrediti podrijetlo naziva. Učenici ukratko prezentiraju pronađene odgovore pred cijelim razredom.</p>

		<p>Učenci zajedno izrađuju poster sa svim pronađenim informacijama o toponimima naselja.</p> <p>Učenci zaključuju kako toponimi utječu na stvaranje identiteta, i kako promjena toponima utječe na identitet. Učenci čitaju tekst pisma stanovnika Petarde (danas Baranjsko Petrovo Selo) o promjeni naziva njihovog naselja. Zaključuju zbog čega se lokalno stanovništvo buni zbog promjene.</p> <p>Učenci slušaju izlaganje nastavnika o hodonimima. Učenci usmenim putem odgovaraju na pitanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Što mislite da je funkcija hodonima? <p>Učenci usmenim putem uz pomoć fotografije natpisa Trga maršala Tita i Trga Republike u Zagrebu odgovaraju na pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Što sve predstavljaju hodonimi u prostoru? - Tko određuje hodonime? - Što može poticati na promjenu hodonima? <p>Učenci komentiraju funkcije hodonima, te što uvjetuje promjene hodonima</p> <p>Učenci usmenim putem odgovaraju na pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kako se naziva ulica u kojoj stanujete? - Znate li po kome ili čemu je dobila naziv? <p>Učenci zajedno s nastavnikom komentiraju podrijetlo hodonima u određenim naseljima Baranje.</p> <p>Učenci analiziraju dijagrame podrijetla hodonima Baranje danas i za vrijeme socijalističke Jugoslavije. Navode razlike između dijagrama, te što je utjecalo na stvaranje takve razlike.</p> <p>Nastavnik navodi učenike da pomoću Službenih glasnika pronađu kako se zvala njihova ulica za vrijeme socijalističke Jugoslavije. Učenci rade u paru na računalima. Učenci navode i objašnjavaju prijašnji i današnji naziv (ako je došlo do promjene). Učenci objašnjavaju zbog čega određeni nazivi su promijenjeni, a određeni nisu.</p> <p>Učenci usmenim putem odgovaraju na pitanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poznate li neke lokalne/neslužbene nazive za ulice ili naselja u Baranji? <p>Učenci komentiraju lokalne nazive naselja i ulica koje poznaju. Usmenim putem odgovaraju na pitanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Što mislite zbog čega postoje lokalni nazivi za naselja i ulice? <p>Učenci usmenim putem navode lokalni naziv za naselje Kneževi Vinogradi (Suljoš). Samostalno određuju podrijetlo lokalnog naziva (od starog naziva naselja). Učenci zaključuju kako je promjena naziva utjecala na stvaranje lokalnog naziv, te navode slični primjer za druga naselja Baranje.</p>
--	--	---

Završni dio sata	primijeniti naučeno formativno vrednovati	Učenici rješavaju zadatke ponuđene na prezentaciji, te odgovore upisuju u bilježnice Učenici odgovaraju na istraživačko pitanje i navode jesu li hipoteze potvrđene ili ne. Učenici zajedno s nastavnikom usmenim putem provjeravaju i vrednuju odgovore.
------------------	--	---

Plan školske ploče

- Toponimi – nazivi naselja, brda, rijeka, otoka i drugih elemenata u prostoru
- Hodonimi – nazivi ulica, trgova, mostova i slično

Nastavne metode i oblici rada

Neizravna grafička metoda, metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja, metoda rada na tekstu

Rad u skupini, frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

Računalo, projektor, ploča, pribor za pisanje

Karta Baranje iz 1910. godine, karta Baranje iz 2010. godine, slika Istanbula iz srednjeg vijeka, slika Istambula danas, tematska karta kolonija u Africi, karta Cipra s grčkim i turskim nazivima naselja, slika grbova nogometnih klubova Dinama i Hajduka, slika znaka Londonderry, slika natpisa Trga maršala Tita u Zagrebu, slika natpisa Trg Republike u Zagrebu, dijagram podrijetla današnjih hodonima Baranje, dijagram hodonima Baranje za vrijeme Jugoslavije

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Kurikulum nastavnog predmeta geografije (2019.)

Kurikulum za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj

Kurikulum za međupredmetnu temu Učiti kako učiti

Kurikulum za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije

Matas, M., 1998: Metodika nastave geografije, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb

Azaryahu, M., 1996: The power of commemorative street names, *Environment and Planning D: Society and Space* 14, 311 – 330

Horvat, A., 2014: Promjena imena naselja u Baranji 1922. godine (Prilog proučavanju baranjskih ojkonima), *Scrinia Slavonica* 14 (1), 234 – 251

Međeral-Sučević, K., 2006: Usporedni pregled hrvatskih i mađarskih baranjskih ojkonima, *Folia onomastica Croatica* 15, 173 – 189

Romanova, A., 2021: Political Dynamics of Urban Hodonyms: A Case of Chisinau, Moldova, *Urbana* 22, 132 – 143

Šakaja, L., 2015: *Uvod u kulturnu geografiju*, Leykam international, Zagreb

Popis priloga

Powerpoint prezentacija